

กระบวนการสื่อสารในการเรียนรู้ของเด็กตามอคกับเด็กสายตาปกติในห้องเรียน

นางสาวเกศกัญญา ชาญเชี่ยวชาญกิจ



สถาบันวิทยบริการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชานิติศาสตร์พัฒนาการ ภาควิชาการประชาสัมพันธ์

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

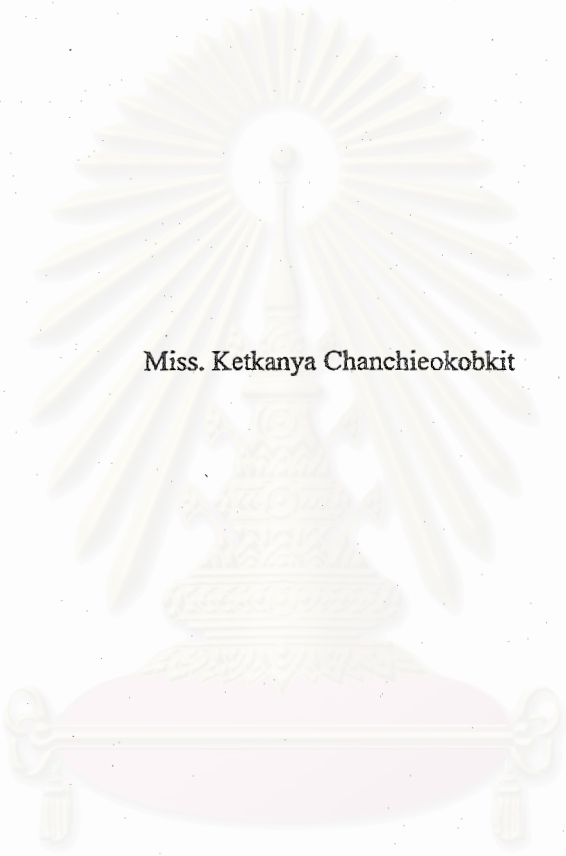
ปีการศึกษา 2545

ISBN 974-17-26966-9

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

I 20829383

COMMUNICATION PROCESS OF SIGHT DISABLED STUDENTS STUDYING AMONG  
NORMAL SIGHT STUDENTS IN CLASSROOM



Miss. Ketkanya Chanchieokobkit

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements  
for the Degree of Master of Arts in Development Communication

Department of Public Relations

Faculty of Communication Arts

Chulalongkorn University

Academic Year 2002

ISBN 974-17-2966-9

หัวข้อวิทยานิพนธ์

กระบวนการสื่อสารในการเรียนรู้ของเด็กคาบอดกับเด็กสายตาสกิด  
ในห้องเรียน

โดย

นางสาวเกศกัญญา ชาญเชียวกอบกิจ

สาขาวิชา

นิเทศศาสตร์พัฒนาการ

อาจารย์ที่ปรึกษา

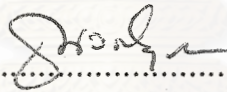
รองศาสตราจารย์ พัทณี เสงขจรธยา

คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยรับนี้เป็น  
ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบริหารธุรกิจ



..... คณบดีคณะนิเทศศาสตร์  
(รองศาสตราจารย์ จุมพล รอดคำดี)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์



..... ประธานกรรมการ  
(รองศาสตราจารย์ ดร.ธนวดี บุญถื่อ)



..... อาจารย์ที่ปรึกษา  
(รองศาสตราจารย์ พัทณี เสงขจรธยา)



..... กรรมการ  
(รองศาสตราจารย์ ดร.กาญจนา แก้วเทพ)

เกศกัญญา ชาญเชียวกอบกิจ : กระบวนการสื่อสารในการเรียนร่วมของเด็กตาบอดกับเด็กสายตาสกปรกในห้องเรียน (COMMUNICATION PROCESS SIGHT DISABLED STUDENTS STUDYING AMONG NORMAL SIGHT STUDENTS IN CLASSROOM) อาจารย์ที่ปรึกษา : รศ.พัชนี เชมจรยา, 86 หน้า. ISBN 974-17-2966-9

การวิจัยเรื่อง " กระบวนการสื่อสารในการเรียนร่วมของเด็กตาบอดกับเด็กสายตาสกปรกในห้องเรียน" เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการสื่อสารของครูที่สอนในห้องเรียนร่วมศึกษาการปรับตัวของเด็กตาบอดในการเรียนร่วมกับเด็กสายตาสกปรก ศึกษาการปรับตัวของเด็กสายตาสกปรกในการเรียนร่วมกับเด็กตาบอด รูปแบบการวิจัยเป็นการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-dept Interview) และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (non-participate) เป็นระยะเวลา 45 วัน

ผลการวิจัยพบว่า

1. กระบวนการสื่อสารของครูที่สอนในห้องเรียนร่วมจะประสบผลสำเร็จจากการสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างครูกับเด็ก และการใช้ทักษะการสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจในการเรียนการสอน
2. การปรับตัวของเด็กตาบอดในการเรียนร่วมกับเด็กสายตาสกปรกจะปรับตัวได้เร็วหากเด็กมีความสนใจในเนื้อหาวิชานั้น ๆ มีเคารพศรัทธาอาจารย์ที่สอนและได้รับช่วยเหลือจากเพื่อนสายตาสกปรกโดยเฉพาะอย่างยิ่งเพื่อนที่เป็นเพศเดียวกัน
3. การปรับตัวของเด็กสายตาสกปรกในการเรียนร่วมกับเด็กตาบอด ขึ้นอยู่กับพื้นฐานครอบครัว สภาพแวดล้อม และการเตรียมความพร้อมของโรงเรียนเป็นส่วนหนึ่งที่น่าสนับสนุนในการปรับตัวของเด็กสายตาสกปรกในการเรียนร่วมกับเด็กตาบอด

สถาบันวิทยบริการ  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา..... การประชาสัมพันธ์.....  
สาขาวิชา..... นิเทศศาสตร์พัฒนาการ.....  
ปีการศึกษา..... 2545.....

ลายมือชื่อนิติ.....  
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....  
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

## 4285203628 : MAJOR DEVELOPMENT COMMUNICATION

KEY WORD : COMMUNICATION/PROCESS / SIGHT /DISABLED/STUDENTS /STUDYING  
AMONG / NORMAL / SIGHT / STUDENTS / CLASSROOM

KETKANYA CHANCHIEOKOBKIT : COMMUNICATION PROCESS OF SIGHT  
DISABLED STUDENTS STUDYING AMONG NORMAL SIGHT STUDENTS IN  
CLASSROOM.THESIS ADVISOR: ASSOC.PROF.PATCHANEE CHEYJUNYA,  
86 PP. ISBN 974-17-26966-9

The main purpose of this study were to investigate communication process of sight disabled students among normal sight students in classroom. In-depth interview and non – participate was conducted for data gathering in 45 days

The result of this study were as follows :

- 1) Teacher's communication process in classroom will success from relating between teachers and students. Including persuasive communication skill in teaching
- 2) The adjustment of sight disabled students will faster than normal sight students. They will pay attention in text ,respect the teachers and support from normal sight students especially same sexes.
- 3) The adjustment of normal sight students among sight disabled students will depend on family base and environment. The school preparation will support the adjustment of normal sight student among sight disabled students in classroom

Department of...Public Relations.....  
Field of study.....Development Communication.....  
Academic year.....2002.....

Student's signature.....*Ketkanya*.....  
Advisor's signature.....*Patchanee Cheyjunya*.....  
Co-advisor's signature.....

สถาบันวิทยบริการ  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย



## กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณผู้ให้กำลังใจทุกท่าน งานนี้ได้รับความกรุณาจากรศ.ดร.กาญจนา แก้วเทพ ที่คอยให้คำแนะนำและเป็นผู้ผลักดันให้เกิดงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้รับกรุณาจากรศ.พัทธนี เขจรธรา อาจารย์ที่ปรึกษาที่ให้โอกาสผู้วิจัยและกรุณาผู้วิจัยเป็นอย่างมาก รศ.ดร.ธนวดี บุญลือ ประธานกรรมการวิทยานิพนธ์ที่ให้เกียรติเป็นประธาน และต้องขอขอบคุณพี่แต๊ป, ต๊อก, กุ้ง, ก້อง, พี่น้อง, วัน, กะทิ, เอ้อ, นู, ป๊อป, ซินดี้, เพื่อน รุ่น 7 และผู้ให้โอกาสรวมถึงความช่วยเหลือผู้วิจัยและให้กำลังใจเสมอมา

ต้องขอขอบคุณอาจารย์โรงเรียนวัดมัธยมมกุฎกษัตริย์ ว่าที่ ร.ต.สุรินทร์ บรรจงเสนาะ ผู้ให้ความกรุณาผู้วิจัย ประสานงานในการให้ข้อมูลเบื้องต้นของการเรียนร่วม ห้องเรียนร่วม ม.1/6 และอาจารย์โรงเรียนศรีอยุธยา ห้องเรียนร่วม ม.1/3 และ ม.1/4 และอาจารย์ที่รับผิดชอบทุกท่านที่โรงเรียนสอนคนตาบอดกรุงเทพ

สุดท้ายที่จะต้องกล่าวถึง ครอบครัวของผู้วิจัยที่ให้กำลังใจทุกอย่าง และขอบคุณเป็นพิเศษสำหรับบิดา มารดา ที่เคารพรักและนับถือ ที่ให้โอกาสผู้วิจัยได้สร้างสรรค์งานครั้งนี้

เกษักัญญา ชาญเซี่ยวกอบกิจ

สถาบันวิจัยบริการ  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

## สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมา และความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์การวิจัย.....	10
ปัญหาคำถามการวิจัย.....	10
ขอบเขตการวิจัย.....	11
นิยามศัพท์.....	11
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	12
บทที่ 2 แนวคิด และทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	13
ทฤษฎีการสื่อสาร.....	13
ทฤษฎีการสื่อสารภายในตัวบุคคล.....	23
ทฤษฎีการสื่อสารระหว่างบุคคล.....	24
ทฤษฎีการสื่อสารกลุ่ม.....	32
แนวคิดเกี่ยวกับการทฤษฎีการสื่อสารเพื่อโน้มน้าวใจ.....	33
แนวคิดเกี่ยวกับคนตาบอด.....	34
แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนร่วม.....	41
แนวคิดการปรับตัว.....	43
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	45
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย.....	48
วิธีการทำวิจัย.....	48
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	49
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	50
ระยะเวลาในการเก็บข้อมูล.....	50
การนำเสนอข้อมูล.....	51

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิจัย.....	52
กระบวนการสื่อสารของครูที่สอนในห้องเรียนร่วม.....	52
การปรับตัวของเด็กตาบอดในการเรียนร่วมกับเด็กสายตาสปกติ.....	59
การปรับตัวของเด็กสายตาสปกติในการเรียนร่วมกับเด็กตาบอด.....	65
บทที่ 5 สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ.....	68
สรุป.....	68
- ครูมีกระบวนการสื่อสารอย่างไรในห้องเรียน.....	68
- การปรับตัวของเด็กตาบอดในการเรียนร่วมกับเด็กสายตาสปกติ.....	70
- การปรับตัวของเด็กสายตาสปกติในการเรียนร่วมกับเด็กตาบอด.....	72
อภิปรายผล.....	74
- ครูมีกระบวนการสื่อสารอย่างไรในห้องเรียน.....	74
- การปรับตัวของเด็กตาบอดในการเรียนร่วมกับเด็กสายตาสปกติ.....	76
- การปรับตัวของเด็กสายตาสปกติในการเรียนร่วมกับเด็กตาบอด.....	79
ข้อเสนอแนะ.....	80
ข้อเสนอแนะการวิจัยในอนาคต.....	81
รายการอ้างอิง.....	82
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	86

สถาบันวิทยบริการ  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย



บทที่ 1

บทนำ



## ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ปี 2524 เป็นปีที่สหประชาชาติประกาศให้เป็นปีสากลแห่งคนพิการ ทำให้ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกหันมาสนใจความเป็นอยู่ของคนพิการมากขึ้น มีการก่อตั้งชมรม สมาคม องค์กรอาสาสมัครต่าง ๆ เพื่อช่วยเหลือคนพิการขึ้นมากมาย

คำสิงห์ ศรีธา กล่าวไว้ว่า “เรื่องการช่วยเหลือผู้พิการ เป็นสิ่งที่อยู่ในความคิดของผู้ใจบุญทั้งหลาย ก่อนที่จะมีการเคลื่อนไหวอย่างมากในช่วงระยะของปี พ.ศ. 2524 ในประเทศที่มีการพัฒนาแล้ว เช่น สหรัฐอเมริกา อังกฤษ ออสเตรเลีย เดนมาร์ก และญี่ปุ่น การช่วยเหลือผู้พิการถือเป็นงานหลักและงานสำคัญส่วนหนึ่งของการพัฒนาสังคม ถือว่าเป็นการใช้ทรัพยากรที่คนทั่วไปคิดว่าไร้ประโยชน์ขึ้นมา อย่างน้อยที่สุดก็คือไม่ให้เป็นการแกล้งสังคมและการไม่เป็นภาระแก่สังคมก็นับได้ว่าเป็นการทำทรัพยากรให้มีประโยชน์เพิ่มขึ้น”

ปฏิญญาสากลว่าด้วย สิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ กล่าวไว้ว่า

“ทุกคนย่อมมีสิทธิและอิสรภาพบรรดาที่กำหนดไว้ในปฏิญญานี้ โดยปราศจากความแตกต่างไม่ว่าชนชาติใด ๆ ดังเช่น เชื้อชาติ ผิว เพศ ภาษา ศาสนา ความคิดเห็นทางการเมืองหรือทางอื่น เผ่าพันธุ์แห่งชาติ หรือสังคม กำเนิด หรือสถานะอื่น ๆ”

“ทุกคนมี สิทธิรับมาตรฐานการครองชีพอันเพียงพอสำหรับสุขภาพ และความอยู่ดีกินดีของตนและครอบครัว รวมทั้งอาหาร เครื่องนุ่งห่มที่อยู่อาศัย และการดูแลสุขภาพทางแพทย์ และบริการสังคมที่จำเป็น และมีสิทธิในความมั่นคงยามว่างงาน เจ็บป่วย พิกัด เป็นหม้าย ว่างงาน หรือขาดอาชีพอื่นในพฤติการณ์ที่นอกเหนืออำนาจตน”

จากที่กล่าวมาจึงพบว่า สิทธิในการดำรงตนอยู่ในสังคมของผู้พิการมิได้ถูกจำกัดหรือมีข้อกีดเว้นให้แตกต่างไปจากคนปกติแต่อย่างใด เพราะหลักสิทธิมนุษยชนเชื่อว่า บัญญัติทุกคนรวมทั้งคนพิการด้วย มีศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์อย่างเท่าเทียมกันและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ที่พึงจะได้รับควมคุ้มครอง มนุษย์ทุกคนรวมทั้งคนพิการสามารถพัฒนาตนเองให้มีความสามารถเต็มศักยภาพของแต่ละบุคคลได้ และการพัฒนาความสามารถนั้นขึ้นอยู่กับการศึกษา

การช่วยเหลือคนพิการที่ถูกทางนั้น คือ การช่วยให้เขามีอาชีพเลี้ยงตนเองอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ตามความสามารถของเขา ไม่ใช่การช่วยเหลือในลักษณะของการทำบุญสุนทานที่เป็นการทำให้คนพิการมีพฤติกรรมในการเป็นผู้รับอย่างฝ่ายเดียว

สำหรับคนพิการซึ่งมีความเสียเปรียบทางร่างกาย การที่จะให้คนพิการสามารถศึกษาหาความรู้ได้ดีเท่าเทียมกับผู้อื่น คนพิการจำเป็นต้องได้รับการศึกษาตั้งแต่เกิดหรือตั้งแต่แรกพบความพิการ ทั้งนี้ทั้งนั้นก็เพื่อเตรียมคนพิการที่อยู่ในสภาพของร่างกายพิการให้มีความพร้อมที่จะเข้ารับการศึกษามือกับบุคคลอื่น และร่วมกับบุคคลอื่นได้ดี นอกจากนี้คนพิการเองยังต้องการสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา เพื่อช่วยให้คนพิการเข้าถึงสถานศึกษาเข้าถึงความรู้ได้เหมือนคนอื่น ตลอดจนได้เข้าปรับพฤติกรรมให้อยู่ร่วมกับบุคคลอื่นได้

การจัดการศึกษาให้แก่ผู้พิการ สามารถจัดแบ่งได้ตามลักษณะของความพิการที่เกิดขึ้น เช่น การจัดการศึกษาของคนปัญญาอ่อน คนพิการตาบอด พิการแขนขา ลำตัว การศึกษาของเด็กที่เรียนช้า และการศึกษาพิเศษของเด็กที่พิการทางหู เป็นต้น

กล่าวได้ว่า การจัดการศึกษาให้แก่ผู้พิการต่าง ๆ เหล่านี้ เป็นลักษณะของการศึกษาในระบบโรงเรียน หรือการศึกษาอย่างเป็นทางการ (Formal education) เป็นการศึกษาที่มีระบบมาตรฐานแน่นอน มีโครงสร้างลำดับชั้น มีหลักสูตรและการเรียนการสอนที่ชัดเจน

ในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กตาบอดได้รับการสนับสนุนและดูแลจากหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งจะเป็นโอกาสสำหรับเด็กที่จะได้เรียนหนังสือภาคบังคับ สำหรับโรงเรียนสอนคนตาบอดกรุงเทพก็เป็นอีกหน่วยงานที่เป็นส่วนหนึ่งที่สนับสนุนและให้ความช่วยเหลือเด็กตาบอดในการส่งเสริมให้กับเด็กตาบอดที่สนใจเรียนต่อในระดับมัธยมศึกษา โดยการจัดชั้นเรียนพิเศษสำหรับเด็กตาบอดเรียนร่วมกับเด็กสายคาปกติ เรียกว่า โครงการเรียนร่วม การจัดชั้นเรียนพิเศษซึ่งจากการจัดการดังกล่าวเป็นโอกาสที่จะเพิ่มศักยภาพให้เด็กตาบอด

เป็นที่ทราบกันดีว่าการจัดการศึกษาสำหรับเด็กตาบอด ต้องอาศัยสื่อการเรียนการสอนที่เป็น "สื่อเฉพาะกิจ" ซึ่งมีรูปแบบที่คนตาบอดเข้าถึง นั่นคือสิ่งพิมพ์อักษรเบลล์และเทปเสียง ซึ่งถือว่ามีความเหมาะสมอย่างมากต่อคนตาบอด และสำคัญมากสำหรับเด็กตาบอด เมื่อเด็กตาบอดจะมีโอกาสอยู่ในสังคมของคนปกติในการจัดโครงการเรียนร่วม ความแตกต่างที่เป็นอุปสรรคในการเรียนของเด็กตาบอดก็คือเด็กตาบอดไม่สามารถจะอ่านหนังสือได้ เพราะบทเรียนจะเป็นสิ่งพิมพ์เมื่อเป็นเช่นนั้นการเรียนในห้องจำเป็นต้องมีกระบวนการสื่อสารที่จะต้องคอยให้ความช่วยเหลือ

เหลือเด็กตาบอดที่อยู่ในชั้นเรียน โครงการเรียนร่วม วิชาวาดเขียนเป็นวิชาหนึ่งที่เรพบว่าเด็กตาบอดจะมีปัญหาถ้าเช่นนั้นการรับสารในวิชาดังกล่าวจะเกิดผลสำเร็จได้อย่างไร เพื่อนร่วมห้อง ครู มีผลในการส่งเสริมความสามารถให้เด็กตาบอดได้หรือไม่ เป็น ด้วยความพิเศษของการสอนแบบนี้ จึงต้องมีการพัฒนาการศึกษาอันเป็นปัจจัยสำคัญในการนำไปใช้ในชีวิตประจำวันองค์ประกอบต่างๆที่มีผลต่อการสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของเด็กตาบอดนั้น สามารถจำแนกได้หลายด้าน ดังนี้

1. องค์ประกอบเกี่ยวกับครู ครูผู้สอนนักเรียนตาบอดนั้นจะต้องมีความรู้อันเป็นปัจจัยสำคัญในการนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้เป็นอย่างดีแล้ว จำเป็นที่จะต้องได้รับการอบรมพิเศษด้วย และจะต้องใช้วิจารณญาณเป็นพิเศษ ในเรื่องของจำกัดและความแตกต่างในด้านความพิการของนักเรียน หรือการให้เวลาพิเศษแก่เด็กพิการในบางครั้ง เป็นต้น

2. นอกจากนี้ปัญหาที่เกิดกับครูพบว่ายังขาดความรู้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความรู้ในด้านเทคนิค และวิธีการที่จะทำให้น่าสนใจ และครูยังขาดความกระตือรือร้น

3. องค์ประกอบเกี่ยวกับตัวนักเรียน จากการที่รับรู้ทางสายตามีความสำคัญมากในกระบวนการเรียนรู้และการพัฒนาความคิดรวบยอด ดังนั้นเมื่อเด็กตาบอดเสียการรับรู้ทางสายตาจึงทำให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าเด็กปกติ

4. องค์ประกอบด้านสิ่งแวดล้อม กล่าวคือ คนตาบอดไม่มีผลต่อระดับสติปัญญาแต่อย่างใด แต่เป็นเพราะสิ่งแวดล้อมและประสบการณ์ไม่อำนวย สามารถแบ่งได้ดังนี้

4.1 สื่อการเรียนการสอน เด็กตาบอดต้องใช้สื่อการเรียนการสอนที่เป็นรูปธรรม สามารถจำต้องได้ หรือ สัมผัสได้ด้วยประสาทอื่นที่ไม่ใช่ตา หากครูไม่คำนึงถึงความสำคัญของข้อนี้ อาจทำให้เด็กตาบอดเสียโอกาสที่ดีได้

4.2 การสอนเสริม เด็กตาบอดต้องการสอนเสริมเช่นเดียวกับเด็กปกติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กตาบอดที่เรียนร่วมในโรงเรียนปกติต้องการที่จะได้รับการสอนเสริมเพื่อเพิ่มเติม เพื่ออธิบายสิ่งต่างๆที่ยังไม่เข้าใจคือพอในชั้นเรียนปกติ

4.3 เวลาในการสอบ เด็กตาบอดต้องใช้เวลาในการอ่านข้อสอบมากกว่า

จากการสำรวจข้อมูลคนพิการในประเทศไทยในปี 2534 โดยสถาบันวิจัยสาธารณสุขมูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ กระทรวงสาธารณสุข ได้ทำการสำรวจสถานะทางสุขภาพประชากรไทยพบว่า มีจำนวนคนพิการ 4,825,681 คน หรือเป็นร้อยละ 8.1 ของประชากรทั้งประเทศ

การจัดการศึกษาสำหรับคนที่มีความบกพร่องทางการมองเห็นมีหน่วยงานหลักคือ กระทรวงศึกษาที่มีบทบาทหน้าที่ในการจัดการศึกษาพิเศษคือ กองการศึกษาพิเศษ สังกัดกรมสามัญศึกษา (ปัจจุบันคือกองการศึกษาเพื่อคนพิการ) สำนักงานประถมการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน

สถาบันราชภัฏ พบว่าในปีการศึกษา 2540 มีจำนวนที่มีความบกพร่องทางการมองเห็นที่เรียนใน ร.ร.พิเศษเฉพาะ 262 คน เรียนร่วมกับเด็กทั่วไปสังกัดสำนักงานประถมศึกษาแห่งชาติ 1,151 คน (ใน 70 จังหวัด)

ในปี พ.ศ. 2499 ได้มีการจัดตั้งการเรียนร่วมเป็นครั้งแรก โดย ร.ร. สอนคนตาบอดกรุงเทพ ได้คัดเลือกนักเรียนที่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น 3 ที่มีระดับผลการเรียนดีและมีทักษะ การช่วยเหลือตนเองได้ เข้าเรียนร่วมในร.ร. เซนต์คาเบรียลใน ม.4 ผลปรากฏว่าประสบความสำเร็จ จึงถือเป็นโอกาสสำหรับเด็กตาบอดต่อมาที่ได้มีโอกาสในการเรียนสูงขึ้น

ในปี พ.ศ.2507 กองการศึกษา กรมสามัญศึกษา ได้ทำการศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรค จนพบว่าประสิทธิภาพในการเรียนของเด็ก ควรจะมีครูที่มีความเชี่ยวชาญด้านนี้โดยตรงจึงได้จัด การฝึกอบรมครูสอนเสริม (resource teacher) และครูเดินสอน (itinerant teacher)

ต่อมามูลนิธิช่วยคนตาบอดแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ได้เริ่มจัด โครงการเรียน ร่วมอย่างจริงจังอีกครั้งหนึ่งในปี 2528 โดยจัดทำหลักสูตรอบรมครูสอนเสริมและครูเดินสอน ซึ่งได้รับความร่วมมือจากผู้เชี่ยวชาญทั้งในประเทศและต่างประเทศ โดยจัดโครงการนำร่องฝึกอบรม ครูพิเศษ สำหรับการเรียนร่วม

แนวทางปัจจุบันทางกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษา พิเศษไว้ดังนี้

- เพื่อให้เด็กได้รับการศึกษาตามสิทธิมนุษยชนว่าด้วยสิทธิที่จะได้รับการศึกษาตามควร แก่ศักยภาพ
- เพื่อให้ความรู้ ความสามารถที่จะประกอบอาชีพได้ เพื่อไม่ให้เป็นภาระแก่สังคม
- เพื่อให้สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และดำรงชีวิตอยู่ในสังคมปกติได้อย่างมีความสุข
- มีความรับผิดชอบในฐานะพลเมืองที่ดีของประเทศ

ด้วยการให้ความช่วยเหลือดังกล่าวที่เกิดขึ้นนั้นยังมีอาจพอเพียงสำหรับการดำรงชีวิตใน การอาศัยอยู่ในสังคมได้เนื่องจากคนตาบอดมีโอกาสน้อยที่จะได้ร่วมกิจกรรมในสังคม การสื่อสารก็ จะพบความลำบากในการสื่อความหมาย ทำให้เป็นส่วนหนึ่งที่จะต้องหาแนวทางในการพัฒนาให้ คนเหล่านี้สามารถปรับตัวและอยู่ในสังคมได้

เนื่องจากมนุษย์เป็นสัตว์สังคมประเภทหนึ่งที่ต้องมีการอยู่กันเป็นสังคม ความจำเป็นในการอยู่ร่วมกันจะต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันเพื่อความอยู่รอดจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทำการสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจซึ่งกันและกัน ในหมู่สมาชิกที่ประกอบขึ้นเป็นสังคม การสื่อสารจึงเป็นสายใยที่สำคัญที่ช่วยเชื่อมโยงแต่ละส่วนของสังคมให้มีความเป็นหนึ่งเดียวกัน และอยู่ในสังคมได้ด้วยความสะดวก

วัตถุประสงค์ของพฤติกรรมการสื่อสารของมนุษย์นั้นมีความแตกต่างกันไปในแต่ละกรณี ซึ่งสามารถสรุปได้เป็นข้อใหญ่คือ

1. เพื่อให้ข้อมูล (Information)
2. เพื่อให้ความรู้ (Education)
3. เพื่อโน้มน้าวใจ (Persuasion)
4. เพื่อให้ความบันเทิง (Entertainment)

การสื่อสารช่วยให้มนุษย์สามารถถ่ายทอดความรู้ ความคิด และทัศนคติที่บุคคลพึงมีต่อประเด็นใดประเด็นหนึ่ง และช่วยถ่ายทอดแบบแผนของสังคมที่เป็นที่ยอมรับต่อกันมา ให้สืบต่อไป เบอร์โล (David K. Berlo, 1960) กล่าวว่า มนุษย์ทำการสื่อสารเพราะต้องการมีอิทธิพลเหนือสิ่งอื่นด้วยความตั้งใจ กล่าวคือเราสื่อสารเพื่อที่จะให้ผู้อื่นเห็นพ้องด้วยกับความคิดของเรา หรือให้เกิดพฤติกรรมหรือปฏิกิริยาอย่างที่เราต้องการ ซึ่งการโน้มน้าวใจนั่นเอง ซึ่งล้วนแต่เป็นการสื่อสารทั้งสิ้น

เห็นได้ว่าการสื่อสาร คือ เครื่องมือที่สำคัญที่ช่วยให้มนุษย์แต่ละบุคคลอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข การมีความรู้ ความสามารถในการสื่อสารแต่ละบุคคลมีความแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับปัจจัยต่างๆ เช่น ประสบการณ์ การศึกษา ความสามารถในการเรียนรู้พื้นเพ และสภาพร่างกายและจิตใจ ซึ่งทำให้ขีดจำกัดในการสื่อสารไม่เท่ากัน ผู้ที่มีสภาพร่างกายที่สมบูรณ์ จิตใจปกติ มีประสบการณ์ในการสื่อสารและการศึกษาที่เพียงพอ ย่อมมีความสามารถในการสื่อสารที่สูงกว่าผู้ที่ด้อยคุณสมบัติ ดังที่กล่าวมาแล้ว

ภาษาคือเครื่องมือในการสื่อสารมีความสำคัญในด้านการสื่อสารและการศึกษาสำหรับบุคคลปกติโดยทั่วไปแล้ว นอกจากนี้ก็ยังมีมีความสำคัญต่อคนตาบอดอีกด้วย ซึ่งจำเป็นต้องใช้ภาษาเพื่อสื่อสารแสดงความเข้าใจและความต้องการอยู่ตลอดเวลา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ถ้าหากคนตาบอดมีลักษณะการใช้ภาษาได้ดี ไม่ว่าจะเป็นการฟัง พูด อ่าน หรือเขียน ก็จะทำให้สามารถใช้ทักษะทางภาษาเหล่านี้ในการศึกษาต่อในระดับสูงขึ้นไปได้

ในด้านการศึกษาของคนตาบอดนั้น ความบกพร่องทางการมองเห็นถือเป็นข้อจำกัดที่ก่อให้เกิดปัญหาอย่างมากต่อการเรียนวิชาบางวิชา เช่น คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และภูมิศาสตร์ โดยเฉพาะวิชาคณิตศาสตร์นั้น ผดุง อารยะวิญญู กล่าวว่า “ เด็กที่มีความบกพร่องทางสายตา มีผลการเรียนวิชาเลขคณิตในระดับต่ำกว่าเด็กปกติ ทั้งนี้เพราะการเรียนวิชาเลขคณิตต้องใช้สัญลักษณ์ต่างๆ มาก ” หรือในวิชาวิทยาศาสตร์และภูมิศาสตร์ก็เช่นกัน นักเรียนตาบอดจะเสียเปรียบนักเรียนสายตาปกติเพราะไม่อาจแยกแยะความแตกต่างหรือรายละเอียดบางประการได้ เพราะฉะนั้นอาจสรุปได้ว่าการมองเห็นเป็นอุปสรรคสำคัญของการรับรู้ของคนตาบอด

อุปสรรคในการสื่อสารเกิดขึ้นได้จากปัจจัยต่างๆหลายสาเหตุ หากจะมองอุปสรรคในการสื่อสารจากแง่ของกระบวนการสื่อสาร สามารถแยกสาเหตุของอุปสรรคในการสื่อสารจากต้นกำเนิดได้คือ

#### 1. อุปสรรคจากผู้ส่งสาร(Sender)

ในกรณีที่ผู้ส่งสารขาดความรู้เพียงพอในการสื่อสาร สารที่ผู้ส่งสารนำเสนอย่อมจะขาดตกบกพร่อง หรือผู้ที่ส่งสารที่ขาดทัศนคติที่ดีต่อการสื่อสาร ขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสารที่จะส่งเกิดความไม่พร้อมทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจหรือเกิดความผิดพลาดในการวิเคราะห์ที่ผู้รับสาร

#### 2. อุปสรรคจากผู้รับสาร (Receiver)

อุปสรรคที่เกิดจากผู้รับสารอาจมีสาเหตุเพราะผู้รับสารขาดพื้นฐานความรู้เกี่ยวกับสารที่ตนจะเป็นผู้รับ โอกาสที่จะเข้าใจสารที่ส่งมาให้อย่างกระจ่างชัดก็เป็นไปได้ยาก อีกทั้งทัศนคติ ความตั้งใจที่จะรับสาร ความสมบูรณ์ของอวัยวะการรับรู้ และการเลือกรับสารที่ผู้รับสารมีต่อผู้ส่งสารหรือเนื้อหาของสารก็สามารถเป็นอุปสรรคในอันที่จะสื่อสารได้ด้วย รวมถึงความคาดหวังที่สูงเกินไปของผู้รับสารที่จะต้องเข้าใจในตัวสารอย่างแจ่มแจ้ง และเมื่อไม่รู้ว่าสามารถทำได้ดังนั้นแล้วจึงเกิดเป็นความคับข้องใจ

#### 3. อุปสรรคจากตัวสาร(Message)

ตัวสารอาจเป็นอุปสรรคแก่การสื่อสารได้ ถ้าตัวสารนั้นไม่เหมาะสมกับความสามารถในการส่งและรับสาร หรือขัดกับระบบความเชื่อและค่านิยมของผู้รับสาร เพราะจะมีผลทำให้ผู้รับสารเกิดความรู้สึกลดต่ำได้ นอกจากนี้ตัวสารที่ซับซ้อนหรือลำดับความไม่เป็นระเบียบหรือมีกลวิธีในการนำเสนอ ความชัดเจนของสาร การเรียบเรียง รูปแบบที่แปลกใหม่จนเกินไปก็อาจเป็นอุปสรรคได้ ขณะเดียวกัน ตัวสารที่ผู้รับสารคุ้นเคยมากจนเกินไปก็อาจทำให้ผู้รับสารหมดความสนใจที่จะรับสารนั้นได้เช่นกัน

#### 4. อุปสรรคจากภาษาและสื่อ(Media)

ภาษา คือ สัญลักษณ์ที่ใช้แทนมโนภาพของมนุษย์ เมื่อภาษาที่ใช้ไม่สามารถทำให้ผู้รับสารเข้าใจได้ ภาษาก็กลายเป็นอุปสรรคของการสื่อสาร ทั้งนี้รวมถึงการใช้ระดับภาษาและความสัมพันธ์

ระหว่างบุคคลที่เป็นผู้ส่งสารและผู้รับสาร ซึ่งหากขาดการวางแผนการใช้แล้วอาจทำให้เกิดเป็นอุปสรรคได้และบ่อยครั้งที่สื่อใช้ในการสื่อสารกลับกลายเป็นอุปสรรคในการสื่อสารไป เช่น กลิ่นรบกวนในโทรศัพท์

อุปสรรคในการสื่อสารได้กล่าวถึงข้างต้นนี้เป็นอุปสรรคที่มักได้รับการพิจารณาโดยนักนิเทศศาสตร์เมื่อมีการวิเคราะห์การสื่อสาร ซึ่งทำให้เราละเอียดที่จะพิจารณาถึงบุคคลอีกกลุ่มหนึ่งในสังคม ซึ่งมีข้อจำกัดในการสื่อสารที่แตกต่างไปจากบุคคลปกติโดยทั่วไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่บกพร่องทางด้านสายตา หรือบกพร่องในด้านใดด้านหนึ่ง

"โลกมีดมเพียงใด ยัมสูเป็นกำลังใจ ฟืนฟูชีวิตให้สุขสันต์" เป็นคำพูดที่อยู่ในเอกสารแสงสว่างเพื่อคนตาบอด หนึ่งในรูปแบบของการพิการ คนตาบอดเป็นผู้พิการทางสายตาที่มีสถานทีในการให้ความช่วยเหลือได้แก่ โรงเรียนสอนคนตาบอดกรุงเทพ ศูนย์พัฒนาสมรรถภาพคนตาบอดนนทบุรี เป็นต้น ตลอดระยะเวลา 60 ปีที่ผ่านมา มูลนิธิฯ ได้ให้การสงเคราะห์ผู้พิการทางสายตาโดยตั้งอยู่ในหลักการว่าการช่วยคนตาบอดไม่ได้ช่วยแต่เพียงการเริ่มต้นที่โรงเรียนเพื่อให้พวกเขามีการศึกษาเท่านั้น หากแต่ต้องช่วยให้มีวิชาชีพเพื่อหางานทำได้ ไม่เป็นภาระแก่ครอบครัว

ในโอกาสที่รัฐบาลได้ประกาศให้ปี พ.ศ. 2542 เป็นปีการศึกษาเพื่อคนพิการ และสนับสนุนให้คนตาบอดในการสอบเข้าเรียน ในสถานศึกษาของรัฐทุกแห่งและทุกระดับ ทำให้สถานศึกษาหลายแห่งตอบรับประกาศนี้ และได้มีนโยบายในการรับเด็กพิการเข้าศึกษาพร้อมกับเด็กสายตาปกติ โรงเรียนระดับประถม มัธยมศึกษา และอุดมศึกษา อาทิ ร.ร.สามเสนวิทยาลัย ร.ร.สันติราษฎร์วิทยาลัย ร.ร.มัธยมวัดมกุฎกษัตริย์ และร.ร.ศรีอยุธยา เป็นต้น

ทั้งนี้ข้อมูลนักเรียนที่พิการเรียนร่วมในโรงเรียนมัธยมศึกษา ปี 2544 มีนักเรียนเข้าเรียนในโครงการเรียนร่วมทั้งหมด 3,736 คน แบ่งเป็น บกพร่องทางการเห็น 936 คน บกพร่องทางการได้ยิน 326 คน บกพร่องทางสติปัญญา 382 คน บกพร่องทางร่างกายและสุขภาพ 1,662 คน บกพร่องทางภาษา การพูด 1,662คน บุคคลที่มีปัญหาทางอารมณ์ 51 คน บุคคลที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ 81 คน บุคคลออทิสติก 38 คน บุคคลพิการซ้ำซ้อน 144 คน จากข้อมูลดังกล่าวนี้เห็นว่านักเรียนที่พิการทางสายตาอยู่อันดับ 3 ของนักเรียนที่พิการทั้งหมด

สำหรับผู้ที่มีความพิการทางสายตา หรือตาบอด ซึ่งขาดประสาทสัมผัสทางการมองเห็น ข้อจำกัดนี้ย่อมเป็นอุปสรรคในการเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากสื่อบางประเภทได้ เช่น สื่อสิ่งพิมพ์

ปกติทั่วไป ซึ่งเป็นสื่อที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการศึกษาหาความรู้ของคนทั่วไปเช่นในโรงเรียน จากการอ่านตำราต่าง ๆ ไปจนถึงการศึกษาหาความรู้เฉพาะด้าน ความรู้รอบตัว ฯลฯ

เพราะฉะนั้นการที่เด็กตาบอดได้มีโอกาสเข้าศึกษาร่วมกับเด็กสายตาทกติ แต่ก็คงไม่สามารถใช้หนังสือที่เด็กสายตาทกติใช้อยู่แล้วเด็กตาบอดเรียนร่วมกับเด็กสายตาทกติได้อย่างไรเล่า เป็นที่ทราบดีว่าการจัดการศึกษาสำหรับเด็กตาบอด ต้องอาศัยสื่อการเรียนการสอนที่เป็น "สื่อเฉพาะกิจ" ซึ่งมีรูปแบบที่คนตาบอดสามารถเข้าถึงได้ นั่นคือ สิ่งพิมพ์อักษรเบรลล์และเทปเสียง ซึ่งถือได้ว่าเป็นสื่อที่มีบทบาทสำคัญอย่างมากต่อคนตาบอด เนื่องจากเป็นสื่อที่จัดทำขึ้นเพื่อให้บริการแก่คนตาบอดโดยเฉพาะ ดังนั้นการที่เด็กตาบอดเข้ามาเรียนร่วมกับเด็กสายตาทกตินี้ มีวิธีการศึกษาแตกต่างไปอย่างไร และมีปัญหาหรืออุปสรรคใด ๆ หรือไม่ โรงเรียนหรือครูมีการเตรียม อุปกรณ์สื่อการสอนอย่างไร ในรูปแบบใด

การศึกษาของเด็กตาบอดถือเป็นการศึกษาแขนงแรกสำหรับเด็กพิการ โดยได้รับการบุกเบิก โดย มิสเซนพวิฟ คอลฟิลด์ สุภาพสตรีชาวอเมริกันที่พิการทางสายตามาตั้งแต่ยังเล็ก เป็นผู้ริเริ่ม อักษรนูนหรือที่เรียกว่าอักษรเบรลล์ โรงเรียนสอนคนตาบอดกรุงเทพจัดเป็นโรงเรียนเอกชนการ กุศลประเภทพิเศษ(สงเคราะห์คนตาบอด) ที่ได้รับความร่วมมือจากกระทรวงศึกษาธิการ ปัจจุบันมี นักเรียนกว่า 200 คน นอกจากนี้โรงเรียนคนตาบอดยังสนับสนุนให้นักเรียนที่เรียนจบระดับประถม แล้ว สามารถเข้าโครงการเรียนร่วมกับเด็กสายตาทกติ ในระดับมัธยมศึกษา จนถึงระดับอุดมศึกษา

การจัดสภาพการเรียนการสอนที่ดีย่อมทำให้นักเรียนเกิดการพัฒนาในการเรียนรู้อันเป็น ปัจจัยสำคัญในการนำไปใช้ในชีวิตรประจำวันได้เป็นอย่างดี องค์ประกอบต่าง ๆ ที่มีผลต่อสัมฤทธิ์ผล ทางการเรียนของเด็กตาบอดนั้น สามารถจำแนกได้หลายด้าน ดังนี้

องค์ประกอบเกี่ยวกับครู ครูผู้สอนนักเรียนตาบอดนั้นนอกจากจะต้องมีความรู้ใน วิชาเฉพาะที่สอนเป็นอย่างดีแล้ว จำเป็นที่จะต้องได้รับการอบรมทางการศึกษาพิเศษด้วย และต้อง ใช้วิจารณญาณเป็นพิเศษ เช่น ในเรื่องข้อจำกัดและความแตกต่างในด้านความพิการของ นักเรียน หรือการให้เวลาพิเศษแก่เด็กตาบอดเป็นบางครั้ง เป็นต้น

นอกจากนี้ ปัญหาที่เกิดจากครู พบว่า ครูยังขาดความรู้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความรู้ในด้าน เทคนิคและวิธีการที่จะทำให้วิชาที่สอนน่าสนใจ และครูขาดความกระตือรือร้น ขาดความสำนึกใน การดำเนินการสอนอย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ ครูมักจะเน้นเนื้อหามากกว่ากระบวนการ



เพราะคิดว่าสิ่งที่เด็กมองไม่เห็น การสอนส่วนใหญ่จึงมักใช้การบรรยายและให้นักเรียนท่องจำเพื่อที่จะสามารถทำข้อสอบได้

องค์ประกอบเกี่ยวกับตัวนักเรียน จากการที่การรับรู้ทางสายตามีความสำคัญมากในกระบวนการเรียนรู้และการพัฒนาความคิดรวบยอด ดังนั้น เมื่อเด็กตาบอดเสียการรับรู้ทางสายตา จึงทำให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าเด็กปกติ วงพักตร์ ภูพันธ์ศรี (อ้างถึงใน โสภณ สารธรรมฤทธิผล) กล่าวว่า “คนตาบอดมีข้อจำกัดในเรื่องการรับรู้วัตถุที่มีขนาดใหญ่มาก เช่น ขนาดของภูเขา และไม่สามารถรับสัมผัสเกี่ยวกับดวงดาว ท้องฟ้า เมฆ ดวงจันทร์ หรือวัตถุที่มีขนาดเล็กมาก เช่น แบคทีเรียได้” ส่วนปัญหาที่เกี่ยวกับการเรียนของเด็กตาบอดนั้น คือ การอ่านและการเขียน จากการวิจัยของศูนย์พัฒนาศึกษาแห่งชาติของประเทศไทย (อ้างถึงใน โสภณ สารธรรมฤทธิผล) พบว่า คนตาบอดไทยอ่านอักษรเบรลล์ได้ช้ากว่าคนสายตาคปกติอ่านหนังสือปกติก คือ สามารถอ่านได้นาทีละ 40-60 คำเท่านั้น ในขณะที่คนสายตาคปกติอ่านได้ถึงนาทีละ 180-250 คำ

องค์ประกอบที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม กล่าวคือ คนตาบอดไม่มีผลต่อระดับสติปัญญาแต่อย่างใด แต่เป็นเพราะสิ่งแวดล้อมและประสบการณ์ไม่อำนวย ซึ่งสิ่งแวดล้อมสามารถแบ่งได้ดังนี้

สื่อการเรียนการสอน เด็กตาบอดต้องใช้สื่อการเรียนการสอนที่เป็นรูปธรรมสามารถจับต้องได้หรือสัมผัสได้ด้วยประสาทอื่นที่ไม่ใช่สายตา หากครูไม่คำนึงถึงความสำคัญของข้อนี้ อาจทำให้เด็กตาบอดเสียโอกาสที่ดีได้ ถึงแม้ว่าการเรียนจะไม่มีผลต่อระดับสติปัญญา แต่สภาพแวดล้อมมีผลต่อการเดินทางในการมาเรียน จะพบว่าในปัจจุบันการออกแบบสร้างทางเดินเท้าไม่เน้นถึงคนตาบอดหรือพิการใช้เดินได้ จะเห็นว่าสี่แยกไฟแดงไม่ได้อำนวยความสะดวกให้กับคนตาบอดเพราะถ้าจะต้องข้ามถนนโดยลำพังนั้นคงไม่มีโอกาสเนื่องจากป้ายบอกการข้ามถนนมีแต่รูปภาพ ไม่มีเสียงซึ่งจะเห็นได้อย่างชัดเจนว่ายังไม่มีหน่วยงานใดเห็นความสำคัญในการช่วยเหลืออย่างจริงจัง เพราะในการเดินทางไปเรียนนั้นเด็กตาบอดส่วนมากต้องเดินทางไปเอง ซึ่งจากสถิติจะพบว่าเด็กตาบอดส่วนมากจะมีฐานะปานกลาง ไม่ถึงกับร่ำรวยและเด็กตาบอดส่วนใหญ่ก็ต้องใช้ชีวิตเช่นเดียวกับเด็กสายตาคปกติ เมื่อการเดินทางไปเรียนไม่ปลอดภัยสำหรับชีวิตก็เป็นส่วนหนึ่งที่บางครั้งครอครัวอาจไม่เห็นความสำคัญที่จะส่งลูกเข้าเรียนในระดับที่สูงเนื่องจากไม่มีเวลาที่จะคอยดูแลเหมือนจะเป็นความจำยอมของเด็กตาบอดที่ไม่สามารถเรียนในระดับที่สูงได้ ซึ่งทำให้โอกาสลดลงและจะมีส่วนน้อยเท่านั้นที่ได้รับการสนับสนุนอย่างจริงจัง

การสอนเสริม เด็กตาบอดต้องการการสอนเสริมเช่นเดียวกับเด็กปกติ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เด็กตาบอดที่เรียนร่วมใน โรงเรียนปกติต้องการที่จะได้รับการสอนเสริมเพื่อเพิ่มเติม เพื่ออธิบาย สิ่งต่างๆ ที่ยังไม่เข้าใจดีพอจากเรียนในชั้นเรียนปกติ

เวลาในการสอบ เด็กตาบอดต้องใช้เวลาในการอ่านข้อสอบมากกว่าเด็กปกติ เพราะฉะนั้น ถ้าไม่ได้รับเวลาเพิ่มสำหรับการสอบแต่ละครั้ง ก็อาจทำให้ทำข้อสอบได้ไม่ดีเท่าที่ควร การเข้าร่วม กิจกรรม เด็กตาบอด ที่เรียนร่วมในโรงเรียนปกติจำเป็นต้องเข้าร่วมในกิจกรรมต่างของโรงเรียน หรือของชั้นเรียน เพื่อฝึกการปรับตัวให้เข้ากับสังคม เช่น การร่วมกิจกรรมทัศนศึกษานอกสถานที่ เป็นต้น

จากแนวคิดต่างที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ จึงเห็นว่าน่าจะทำการศึกษาในเรื่องกระบวนการ สื่อสารของเด็กตาบอดในการเรียนร่วมกับเด็กสายตาสปกติ โดยหวังว่าผลการวิจัยจะมีประโยชน์ต่อ หน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาด้านการศึกษาของเด็กตาบอด

### วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษากระบวนการสื่อสารของครูที่สอนในห้องเรียนร่วม
2. เพื่อศึกษาการปรับตัวของเด็กตาบอดในการเรียนร่วมกับเด็กสายตาสปกติ
3. เพื่อศึกษาการปรับตัวของเด็กสายตาสปกติในการเรียนร่วมกับเด็กตาบอด

### ปัญหานำการวิจัย

1. ครูที่สอน มีกระบวนการสื่อสารอย่างไรในห้องเรียนร่วม
2. เด็กตาบอดมีการปรับตัวอย่างไรกับการเรียนในห้องเรียนร่วมกับเด็กสายตาสปกติ
3. เด็กสายตาสปกติมีการปรับตัวในการเรียนร่วมกับเด็กตาบอดในห้องเรียนอย่างไร

## ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยนี้มุ่งศึกษากระบวนการสื่อสารและการปรับตัวของเด็กตาบอดในห้องเรียน โดยเน้นการเรียนร่วมกับเด็กสายตาสปกติ รวมทั้งการสื่อสารของครูที่มีต่อเด็กทั้ง 2 กลุ่ม โดยวิจัยจากโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการเรียนร่วม 2 โรงเรียน โดยจะเลือกโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการมาได้ระยะหนึ่งแล้วได้แก่ โรงเรียนมัธยมวัดมกุฎกษัตริย์ และอีกโรงเรียนที่เลือกจะเป็นโรงเรียนที่เพิ่งเข้าร่วมโครงการครั้งแรก ได้แก่ โรงเรียนศรีอยุธยา ทั้งนี้เพื่อต้องการศึกษาความแตกต่างของกระบวนการสื่อสารให้เห็นอย่างชัดเจนเนื่องจากโรงเรียนทั้ง 2 แห่งมีการเข้าร่วมโครงการในระยะเวลาที่ต่างกัน โดยวิชาที่เลือกเข้าสังเกตได้แก่ วิชาคณิตศาสตร์ สังคมศึกษา อังกฤษ ศิลปศึกษา และพลศึกษา

## นิยามศัพท์

กระบวนการสื่อสาร	หมายถึง	การสื่อสารภายในห้องเรียนโดยมีลักษณะการถ่ายทอดข่าวสาร ข้อมูล การพูดคุย โต้ตอบระหว่างเด็กสายตาสปกติกับเด็กตาบอด ระหว่างเด็กตาบอดกับครู เพื่อความเข้าใจในข้อความหรือสารที่ต้องการนำเสนอ
การปรับตัว	หมายถึง	การที่เด็กตาบอดจะต้องมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบและในการดำเนินชีวิตประจำวัน วิถีชีวิต และทัศนคติเพื่อให้สอดคล้องและเหมาะสมกับกลุ่มที่อาศัยอยู่ร่วมกันในระยะเวลาหนึ่ง รวมทั้งภายในห้องเรียน
คนพิการ	หมายถึง	คนที่มีความผิดปกติหรือบกพร่องทางร่างกาย ทางสติปัญญา หรือทางจิตใจ ตามประเภทและหลักเกณฑ์ที่กำหนดในกฎกระทรวง
เด็กตาบอด	หมายถึง	เด็กที่มีความบกพร่องทางสายตาสทั้งสองข้าง ทั้งที่ไม่สามารถมองเห็นได้ และ เห็นแบบเดือนกลางที่ไม่สามารถเข้ารับการศึกษาโดยใช้สายตาสได้ (ไม่สามารถอ่านหนังสือของคนปกติได้ ต้องใช้อักษรเบรลล์) ของโรงเรียนในโครงการเรียนร่วมกับเด็กปกติโรงเรียนมัธยมศึกษาวัดมกุฎกษัตริย์
เด็กสายตาสปกติ	หมายถึง	คนที่ไม่มีความผิดปกติทางสายตาส สามารถมองเห็นสิ่งต่างๆ ได้

การเรียนรู้ร่วมกัน ระหว่างเด็กตาบอดตา กับเด็กปกติ	หมายถึง	การเสริมสร้างสมรรถภาพหรือการเสริมสร้างความสามารถ ของคนพิการให้มีสภาพที่ดีขึ้น โดยอาศัยวิธีการทางการแพทย์ ทางการศึกษา ทางสังคม และการฝึกอาชีพเพื่อให้คนพิการได้มี โอกาสทำงาน หรือดำรงชีวิตในสังคมทัดเทียมคนปกติ
วิธีการสื่อสาร	หมายถึง	กระบวนการในการสื่อสารโดยใช้เสียง ภาษา การสัมผัสด้วยมือ ในการที่จะเกิดความเข้าใจ
การถ่ายทอดความรู้	หมายถึง	วิธีการสอนของครูผู้สอนที่ใช้การสื่อสารที่เป็น เสียง เพื่อให้ นักเรียนตาบอดเข้าใจ
ห้องเรียน	หมายถึง	ห้องเรียนที่มีนักเรียนอยู่ร่วมกันและมีกิจกรรมทั้งการเรียน การ ทำกิจกรรมอื่นๆร่วมกันอาทิ เรียนร่วมกัน เล่นเกมส์ เล่นกีฬา ร่วมกัน
ครูสอนเสริม	หมายถึง	ครูที่ได้รับการอบรมเฉพาะในการให้ความช่วยเหลือเด็กตาบอด ที่อยู่ในโครงการเรียนร่วมของโรงเรียนนั้น

### ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้รู้ความต้องการและความจำเป็นต่างๆ ของเด็กพิการทางสายตาเพื่อนำไปปรับปรุงให้  
สามารถเรียนร่วมกับเด็กสายตาศปกติได้อย่างราบรื่น และเสมอภาคกัน
2. ข้อมูลที่ได้จากการวิจัย จะช่วยเพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับเด็กพิการทางสายตาแก่เด็กสายตาศ  
ปกติและอาจารย์ผู้สอน ให้สามารถปรับตัว พึ่งพาอาศัยกัน และอยู่ร่วมกันด้วยความเข้าใจ
3. เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาสื่อการเรียน การสอนที่มีประสิทธิภาพเพื่อถ่ายทอดให้  
เด็กตาบอดใน ขณะเรียนร่วมกับเด็กสายตาศปกติด้วยความเท่าเทียมกัน

## บทที่ 2

### แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

- ทฤษฎีการสื่อสาร
- ทฤษฎีการสื่อสารภายในตัวบุคคล
- ทฤษฎีการสื่อสารระหว่างบุคคล
- ทฤษฎีการสื่อสารกลุ่ม
- แนวคิดการสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจ
- แนวคิดคนตาบอด
- แนวคิดการเรียนรู้ร่วม
- แนวคิดการปรับตัว
- งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

#### ทฤษฎีการสื่อสาร

การสื่อสาร คือ กระบวนการของการถ่ายทอดสารจากบุคคลฝ่ายหนึ่งเรียกว่าผู้ส่งสาร ไปยังบุคคลอีกฝ่ายหนึ่งที่เรียกว่าผู้รับสาร โดยผ่านสื่อ

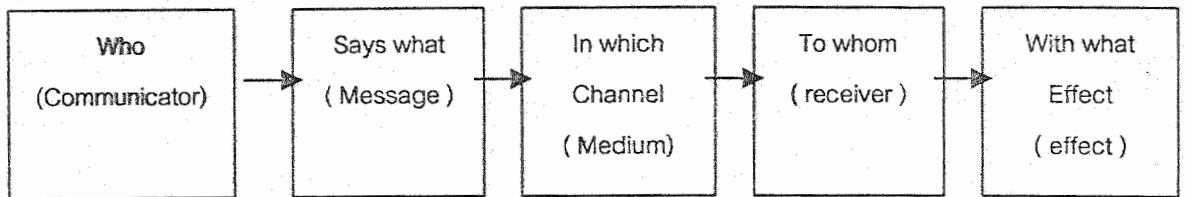
การสื่อสารของเด็กพิการถือเป็นส่วนสำคัญที่คนส่วนใหญ่ให้ความสนใจ โดยเฉพาะในเรื่องของเด็กตาบอดที่เข้าเรียนใน โรงเรียนปกติเพื่อเรียนร่วมกับเด็กสายตปกติ การที่เด็กซึ่งพิการยังตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษา เป็นเรื่องที่น่าชื่นชม แม้ว่าพวกเขาเหล่านี้จะมีอาการไม่ครบ 32 ประการ การช่วยเหลือหรือการให้โอกาสเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่ทุกหน่วยงานจะต้องให้โอกาสในการให้ข่าวสารข้อมูล การศึกษา การประกอบอาชีพและการมีส่วนร่วมในสังคม เมื่อพิจารณาแล้วพบว่า อุปสรรคสำหรับเด็กพิการทางสายตา คือ อุปสรรคในการสื่อสาร

การสื่อสาร คือ การมีส่วนร่วมในข่าวสารร่วมกันระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสาร จอร์จ เกร็บบเนอร์ให้ความหมายของการสื่อสารไว้ว่า การสื่อสารคือ กระบวนการที่ผู้ส่งสารและผู้รับสารมีความสัมพันธ์ในสภาพแวดล้อมทางสังคม

#### แบบจำลองของลาสเวลล์

เนื่องจากแบบจำลองของลาสเวลล์เป็นทฤษฎีการสื่อสารที่อธิบายกระบวนการสื่อสารเชิงพฤติกรรมที่จะศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้รับสารและผู้ส่งสารรวมทั้งเนื้อหา ชนิดของสื่อที่ใช้และผลอันเกิดจากการกระทำการสื่อสาร ลาสเวลล์อธิบายกระบวนการสื่อสารโดยตั้งเป็นคำถามคือ

“ใครพูดอะไรผ่านช่องทางไหนถึงใคร ได้ผลเป็นอย่างไร”



แบบจำลองของลาสเวลล์ มุ่งจะอธิบายกระบวนการสื่อสาร ปฏิกริยาหรือความสัมพันธ์ในระหว่างองค์ประกอบในกระบวนการสื่อสารตลอดจนผลของการสื่อสาร โดยวิธีตั้งคำถามเกี่ยวกับองค์ประกอบทางการสื่อสารตาม ภาพ

แบบจำลองของลาสเวลล์ใช้อธิบายการสื่อสารแบบเห็นหน้ากัน เพราะดูเหมือนว่าลาสเวลล์ให้ผู้ส่งสารปรากฏตัวด้วยในขณะที่ส่งสาร

แบบจำลองของวิลเบอร์ ชเรมม์ แบ่งออกเป็น 3 ช่วง ของการพัฒนาทฤษฎี จุดเริ่มต้นของทฤษฎีนี้เกิดขึ้นในปี ค.ศ.1954 โดยเขาได้รับแรงบันดาลใจของชาร์ลส์ ออสกู๊ด แบบจำลองแบบแรกของชเรมม์แสดงกระบวนการสื่อสารคล้ายคลึงแบบจำลองของเซนันและวีเวอร์ แบบแรกจะเป็นเรื่องของเครื่องมือสื่อสาร แบบที่สองเสนอแนวคิดเกี่ยวกับประสบการณ์ร่วมระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสารว่า การสื่อสารที่เป็นไปได้หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า จะมีการสื่อสารกันเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อผู้ส่งสารและผู้รับสารมีประสบการณ์ร่วมกันในการรับและส่งสัญญาณของทั้งสองฝ่าย แบบจำลองที่ 3 เกี่ยวข้องกับปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้รับสารและผู้ส่งสาร ซึ่งจะต้องมีการเข้ารหัสสาร แปลหรือตีความหมาย ถอดรหัสหรือแปลงเป็นสัญญาณหรือสัญลักษณ์ถ่ายทอดผ่านช่องสาร

แบบจำลองของแฟรงค์ ดันซ์ มีพัฒนาการต่อจากแบบจำลองวงกลมของชาร์ลส์ ออสกู๊ด และวิลเบอร์ ชเรมม์ ดันซ์สร้างแบบจำลองในปี ค.ศ.1967 โดยดันซ์เปรียบเทียบวงจรของกระบวนการสื่อสารมีลักษณะคล้ายขดลวด เพราะกระบวนการสื่อสารมิได้เป็นวงกลมแต่จะเคลื่อนที่ไปข้างหน้าเรื่อยไป สิ่งที่มีการสื่อสารมาแล้วจะมีอิทธิพลหรือผลต่อโครงสร้างและเนื้อหาของสื่อสารที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ดันซ์เน้นเสนอว่า ธรรมชาติของการสื่อสารนั้น เคลื่อนไหวไม่หยุดนิ่งอยู่กับที่ กระบวนการสื่อสารก็เช่นเดียวกับกระบวนการทางสังคมอื่นๆที่มีองค์ประกอบต่างมีความสัมพันธ์และความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม และสิ่งแวดล้อมที่ไม่หยุดนิ่ง ทำให้การสื่อสารเป็นกระบวนการที่ไม่หยุดนิ่ง เช่นกันในการเรียนในห้องเรียนร่วมการสื่อสารย่อมเกิดขึ้นเกือบตลอดเวลา เพราะฉะนั้น ความสามารถทางการสื่อสารแตกต่างกันตามสถานการณ์ที่แตกต่างกันหรือเมื่อ

สื่อสารกับบุคคลที่แตกต่างกัน ความสามารถจะเพิ่มขึ้นแต่จะเพิ่มขึ้นมากเพียงใดขึ้นอยู่กับทักษะความรู้เดิม

Newman และ Summer กล่าวว่า “ การติดต่อสื่อสาร คือการแลกเปลี่ยนข้อเท็จจริง ความเห็นหรือความรู้สี่กระหว่างบุคคลตั้งแต่ 2 ฝ่ายขึ้นไป”

การที่มนุษย์จะสื่อสารให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้นจึงมีความจำเป็นที่มนุษย์จะต้องเข้าใจถึงองค์ประกอบและกระบวนการสื่อสารจะเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาส่วนต่างๆขององค์ประกอบการสื่อสาร

### แบบจำลองหลักการพื้นฐานของการสื่อสาร (องค์ประกอบและกระบวนการ)

แบบจำลองพัฒนามาจากแบบจำลองของ เดวิด เบอร์โล (David Berlo) และ เอเวอเรต อี. โรเจอร์ (Everett E. Roger) ซึ่งอธิบายขยายความไว้โดย ดร.บุญเลิศ ฤทธิกุล ในหนังสือวารสารศาสตร์ 25 ปี (อ้างถึงในกรุงเทพฯ: เจริญวิทย์การพิมพ์ 2522) ทั้งนี้โดยอาศัยข้อมูลความรู้ที่เกี่ยวข้องจากวิชาฟิสิกส์ คาราศาสตร์ สรรวิทยา จิตวิทยา สังคมวิทยา รวมทั้งภาษาศาสตร์และนิเทศศาสตร์บริสุทธิ์

Source of information คือแหล่งข่าวสารหรือสารนิเทศ ซึ่งหมายถึงรูปแบบ อันเกิดจากอันตรกิริยาระหว่างสสารและพลัง ถ้านำมาถ่ายทอดหรือทำให้เคลื่อนที่ (นิเทศ) ก็จะก่อให้เกิดการรู้ (Cognition) อารมณ์ความรู้สึก (Emotion หรือ Affection) การกระทำทั้งภายในและภายนอก (Conation หรือ Behavior)

ข่าวสารอยู่ในสมองมนุษย์ แต่อาจจะแปรรูปออกมาเก็บไว้ในเอกสาร หรือคอมพิวเตอร์

Channel-out คือ การส่งข่าวสารผ่านครรลองหรืออวัยวะของมนุษย์ออกไปภายนอกร่างกาย ควรลองส่งออกเหล่านี้ที่สำคัญได้แก่ ปาก ตา มือ หน้าตา

Message (encoded information) คือสาร หรือข่าวสารที่นำมาเข้ารหัส (ภาษาสัญลักษณ์) เพื่อส่งออกไปแทนความหมาย (meaning) ซึ่งถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของข่าวสารในสมอง

Medium หรือ Media (message carriers and / or process) คือสื่อที่เป็นผู้นำสารออกไปยังผู้รับสื่อธรรมชาติ (อาทิ คลื่นอากาศ คลื่นแม่เหล็กไฟฟ้า) สื่อประดิษฐ์ (อาทิ สื่อคมนาคม สื่อโทร

คมนาคม สื่อมวลชน สื่อประเพณี) สื่อประดิษฐ์เหล่านี้จะต้องปรุงแต่งแปลงแปรข่าวสารอยู่ในตัว จึงมีกระบวนการที่สลับซับซ้อนและมีบุคลากร รวมทั้งอุปกรณ์จำนวนมาก จึงมักเรียกเป็นพหูพจน์ว่า media อนึ่ง การส่งข่าวสารผ่านสื่อประดิษฐ์ส่วนใหญ่จะต้องมีการเข้ารหัส และการถอดรหัสหลายครั้ง

Channel-in คือ การรับข่าวสารเข้าสู่สมองมนุษย์โดยผู้รับสาร โดยอาศัยการลงประสาททั้งห้า หู ตา คอ จมูก ลิ้น ผิวหนัง

Receiver ในที่นี้หมายถึงมนุษย์ที่มีสมองเป็นศูนย์กลางการสื่อสารสามารถรับรู้ (receiver) ถอดรหัสให้เป็นความหมาย และก่อให้เกิดการเรียนรู้ (cognition) ขึ้นภายในสมอง ส่วน receiver ที่เป็นเครื่องจักรถูกจัดไว้ร่วมกับ media

Effect (decoded message and functioning information) คือ ผลที่เกิดขึ้นในสมองของมนุษย์ผู้รับสาร เมื่อสารถูกแปลหรือถอดรหัสเป็นความหมาย กลายเป็นข่าวสารหรือสารนิเทศในสมองของบุคคลนั้น ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงนี้อาจส่งผลกระทบต่อผู้โครงสร้างทางวัฒนธรรม อาจนำไปสู่สภาพอารมณ์หรือพฤติกรรมต่างๆตามอิทธิพลของปัจจัยที่เกี่ยวข้อง

Feedback คือ การป้อนกลับ อาจเรียกได้ว่า reaction เพราะรวมถึงการตอบการได้ ปฏิบัติการหรือการป้อนกลับโดยพฤติกรรมทุกรูปแบบ ทั้งที่เป็นคำ (verbal) และ ไม่เป็นคำ (non verbal)

เมื่อมีการป้อนกลับเกิดขึ้น ผู้ป้อนกลับจะแปรสภาพจากผู้รับสารเป็นผู้ส่งสารไปในทันทีใดเส้นที่วิ่งไว้จึงต้องการให้ความหมายว่า การป้อนกลับกับแหล่งข่าวสารเป็นสิ่งเดียวกัน

Interaction หรือ อันตรกิริยา (Inter = อันตร และ action = กิริยา) คือการโต้ตอบระหว่างสองแหล่งข่าวสาร เป็นกระบวนการต่อเนื่องสองทิศทางที่ทำให้การสื่อสารมีความสมบูรณ์และมีประสิทธิภาพเพิ่มพูนขึ้น อันตรกิริยาจะนำไปสู่การตรวจสอบทบทวนความเข้าใจในความหมายของสารให้สอดคล้องกันทั้งสองฝ่าย และผลักดันให้เกิดผลสืบเนื่องในเชิงพฤติกรรมตามความประสงค์ของการสื่อสาร เกือบจะพูดได้ว่า ถ้าไม่มีอันตรกิริยาระหว่างผู้สื่อสารทั้งสองฝ่าย การสื่อสารจะได้ผลน้อยหรืออาจไม่ได้ผล (อ้างถึงในสมควรว กวียะ, 2535)

กระบวนการสื่อสารที่เบอร์โล อธิบาย สามารถประยุกต์ใช้อธิบายการสื่อสารระดับบุคคลหรือระดับสถาบัน ดังนั้นเราเปรียบเทียบองค์ประกอบของกระบวนการเรียนรู้และกระบวนการสื่อสารดังนี้



## เปรียบเทียบองค์ประกอบการเรียนรู้และกระบวนการสื่อสาร

องค์ประกอบในการเรียนรู้	องค์ประกอบในกระบวนการสื่อสาร
1.มนุษย์	1.ช่องสาร
2.สิ่งเร้า	2.เนื้อหาข่าวสาร
3.การรับรู้ในสิ่งเร้า	3.การถอดรหัส
4.การตีความสิ่งเร้า	4.ผู้รับ แหล่งสาร
5.ปฏิกิริยาหรือแรงตอบสนองต่อสิ่งเร้า	5.การเข้ารหัสสาร
6.ผลของการตอบสนองต่อสิ่งเร้า	6.ปฏิกิริยาตอบกลับ

ตามแนวคิดของเบอร์โล นั้นผู้ส่งสาร ก็คือบุคคลซึ่งเป็นผู้เริ่มต้นการสื่อสาร ทำหน้าที่ในการเข้ารหัสสาร ผู้ส่งสารจะทำหน้าที่ในการสื่อสาร ซึ่งจะต้องมีคุณสมบัติดังนี้

1. ทักษะในการสื่อสาร มีความสามารถในการพูด การเขียน และความสามารถในการคิด และใช้เหตุผล

2. ทักษะคิด มีวิธีการประเมินสิ่งต่างๆ โดยความโน้มเอียงของตนเองเพื่อที่จะเข้าถึงหรือหลีกเลี่ยงสิ่งนั้น ทักษะคิดในการสื่อสารมิได้หลายประการ ทักษะคิดต่อตนเอง ทักษะคิดต่อสภาพแวดล้อม การสื่อสารในขณะนั้น เช่น บุคคลบางคนอาจจะเลี่ยงพูดคุยกับบางคนในเรื่องของศาสนา เพราะเหตุผลว่าตนมีทัศนคติที่รุนแรงในเรื่องนั้น

3. ความรู้ ของผู้ส่งสารในเรื่องและเหตุการณ์ต่างๆ

4. ระบบสังคม ความสำคัญของระบบสังคมต่อผู้ส่งสารก็คือ สังคมจะเป็นตัวกำหนด พฤติกรรมการสื่อสารของบุคคล

5. ระบบวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี ค่านิยม ความเชื่อ ซึ่งเป็นของมนุษย์ในสังคมและเป็นตัวกำหนดที่สำคัญในการสื่อสาร

องค์ประกอบของการสื่อสาร มี 4 ประการ

1. ผู้ส่งสาร (Sender)
2. สาร (Message)
3. ช่องทางหรือสื่อ (Channel or Medium )
4. ผู้รับสาร (Receiver)

ผู้ส่งสาร คือ บุคคลซึ่งเป็นผู้เริ่มต้นสร้างและส่งสารไปยังผู้อื่น หมายความว่าผู้ส่งสารก็คือผู้เริ่มต้นการสื่อสารนั่นเอง ในการสื่อสารครั้งหนึ่ง ๆ นั้น ผู้ส่งสารจะทำหน้าที่เข้ารหัส encoding อัน

เป็นการแปลสารให้อยู่ในรูปของสัญลักษณ์ที่มนุษย์สร้างขึ้นแทนความคิด ได้แก่ ภาษา และ อากัปกิริยาท่าทางต่างๆ สารที่ถูกเข้ารหัสแล้วนี้จะถูกผู้ส่งสารส่งไปยังผู้รับสารโดยผ่านทางติดต่อทางใดทางหนึ่ง

ผู้ส่งสารไม่ว่าจะในการสื่อสารประเภทและระดับใดก็ตาม ย่อมต้องมีหน้าที่และบทบาทในการสื่อสารที่สำคัญ ได้แก่ การมีวัตถุประสงค์ในการสื่อสารที่แจ่มชัด การเป็นผู้มีความรู้ ความเข้าใจเพียงพอในเนื้อหาของเรื่องราวที่ตนจะต้องสื่อสารกับผู้อื่น และการเป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจเพียงพอในเนื้อหาของเรื่องราวที่ตนจะต้องสื่อสารกับผู้อื่น และการเป็นผู้มีความพยายามที่จะเข้าใจความสามารถและความพร้อมในการรับสารของผู้ที่ตนสื่อสารด้วย ตลอดจนการเป็นผู้รู้จักใช้วิธีการสื่อสารให้เหมาะสมกับเรื่อง โอกาส และผู้รับสารของตน

สาร เป็นองค์ประกอบสำคัญขององค์ประกอบหนึ่งของกระบวนการสื่อสาร อาจกล่าวได้ว่า สาร คือ เรื่องราว อันมีความหมายและแสดงออกมาโดยอาศัยหรือสัญลักษณ์ใดๆก็ตามที่สามารถทำให้เกิดการรับรู้ร่วมกันได้ สารจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อผู้ส่งสารเกิดความคิดขึ้นและต้องการจะส่งหรือถ่ายทอดความคิดนั้นไปสู่การรับรู้ของผู้อื่น (ผู้รับสาร) การส่งสารนั้นก็โดยการที่ผู้ส่งสารแสดงพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างเพื่อแทนความคิด

ความสำคัญของสารที่ถูกส่งมาจากผู้ส่งสาร คือ การทำหน้าที่เราให้ผู้รับสารเกิดการรับรู้ความหมาย และมีปฏิกิริยาตอบสนอง การที่ผู้รับจะรับสารที่ถูกส่งมาในรูปของสัญลักษณ์ได้หรือไม่ขึ้นอยู่กับว่า ผู้รับมีทักษะในการรับสารมากหรือน้อย ซึ่งผู้รับจะแสดงพฤติกรรมการรับสารอย่างใดอย่างหนึ่งอันเป็นพฤติกรรมการรับสารที่ตรงกับพฤติกรรมของผู้ส่ง ได้แก่ ฟัง อ่าน ดู สังเกต ผู้รับสารซึ่งมีทักษะในการรับสาร

สารประกอบด้วยส่วนสำคัญ 3 ประการ

1. รหัสของสาร
2. เนื้อหาของสาร
3. การจัดสาร

รหัสของสาร คือ ภาษา หรือสัญลักษณ์ หรือสัญญาณ ที่มนุษย์คิดขึ้นเพื่อใช้แสดงออกแทนความคิดเกี่ยวกับบุคคลและสรรพสิ่งต่างๆ เราสามารถแบ่งรหัสสารออกเป็น 2 ประเภท

1. รหัสของสารที่ใช้คำ ได้แก่ ภาษาอันเป็นระบบสัญลักษณ์ที่มนุษย์ได้พัฒนาขึ้น อย่างมีประสิทธิภาพ ภาษาทุกภาษาก่อมนุษย์พัฒนาขึ้นสืบต่อกันมา

1. รหัสของสารที่ใช้ค่า ได้แก่ ภาษาอันเป็นระบบสัญลักษณ์ที่มนุษย์ได้พัฒนาขึ้น อย่างมีประสิทธิภาพ ภาษาทุกภาษาดูมนุษย์พัฒนาขึ้นสืบต่อกันมา
2. เนื้อหาของสาร เนื้อหาของมนุษย์สื่อสารกันนั้นครอบคลุมมวลความรู้และประสบการณ์ของมนุษย์ที่ต้องการจะถ่ายทอดแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ของมนุษย์ที่ต้องการจะแลกเปลี่ยนข่าวสาร
3. การจัดสาร เป็นองค์ประกอบย่อยที่สำคัญอย่างหนึ่งของสาร สารที่ถูกจัดเตรียมมาอย่างดีทั้งในเรื่องของการเรียบเรียง ลำดับความ ระดับความยากง่าย รูปแบบ การใช้ภาษา จะทำให้สารนั้นมีคุณสมบัติในการสื่อสารได้

ช่องทางหรือสื่อ เป็นองค์ประกอบสำคัญประการหนึ่งของการสื่อสาร ในการสื่อสารใด ๆ ก็ตามผู้ส่งสารย่อมต้องอาศัยช่องทางหรือสื่อให้ทำหน้าที่ไปยังผู้รับสาร โดยทั่วไปแล้วสารที่ถูกผู้ส่งสารถ่ายทอดไปยังผู้รับสารจะเข้าไปสู่ระบบการรับรู้ของมนุษย์โดยผ่านประสาทสัมผัสทางใดทางหนึ่ง

1. ทางการเห็น โดยประสาทตา
2. ทางการได้ยิน โดยประสาทหู
3. ทางการได้กลิ่น โดยประสาทจมูก
4. ทางการสัมผัส โดยประสาทกาย
5. ทางการลิ้มรส โดยประสาทลิ้น

ในการสื่อสารระหว่างบุคคล 2 คน ต่อกัน สารก็จะผ่านช่องทางเหล่านี้ไปสู่การรับรู้ของผู้กระทำการสื่อสารทั้ง 2 ฝ่าย แต่ในการสื่อสารสำหรับคนที่อยู่ห่างไกลกัน มนุษย์จึงได้สร้างสื่อขึ้นมาเป็นเครื่องช่วยให้การติดต่อระหว่างผู้ส่งสารกับผู้รับสารเป็นไปได้

#### การแบ่งประเภทของสื่อ

1. สื่อธรรมชาติ บรรยากาศที่อยู่รอบตัวมนุษย์อันมีอยู่ตามธรรมชาติ ทำหน้าที่เป็นการติดต่อของการสื่อสารระหว่างบุคคลแบบอยู่ต่อกัน
2. สื่อมนุษย์ บุคคลที่ทำหน้าที่เป็นสื่อนำสาร ไปสู่ผู้รับ
3. สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อทุกชนิดที่อาศัยเทคนิคการพิมพ์
4. สื่ออิเล็กทรอนิกส์ สื่อพัฒนาขึ้น โดยใช้ระบบไฟฟ้า
5. สื่อระคน สื่อทำหน้าที่นำสารได้แต่ไม่อาจจัดไว้ใน 4 ประเภท เช่น หนังสือพิมพ์กำแพง

ในกระบวนการสื่อสาร ผู้รับสารมีบทบาทขั้นพื้นฐานอยู่ 2 ประการ

1. กำหนดรู้ความหมายตามเรื่องราวที่ผู้ส่งสารผ่านสื่ออย่างใดอย่างหนึ่ง
2. การแสดงปฏิกิริยาตอบสนองต่อผู้ส่งสาร

ในการสื่อสาร คนปกติสามารถใช้ช่องทางในการสื่อสารผ่านทางประสาทสัมผัสทั้ง 5 อัน ได้แก่ การได้ยิน การมองเห็น การสัมผัส และการรู้รส ซึ่งถ้าผู้รับสารที่มีความบกพร่องทางด้านประสาทสัมผัสด้านใดด้านหนึ่งย่อมทำให้ประสิทธิภาพถูกจำกัดไปด้วย

คนพิการที่สูญเสียประสาทสัมผัสทางการเห็น หรือคนตาบอด ทำให้ไม่สามารถดูโทรทัศน์ ดูภาพยนตร์ หรืออ่านหนังสือพิมพ์ดังเช่นคนปกติได้ หรือแม้แต่คนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน เช่นคนหูหนวก ทำให้ไม่สามารถได้ยินเสียงต่าง ๆ ได้เมื่อได้ยินก็ไม่สามารถฟังวิทยุหรือรับสื่อใด ๆ ได้ตามที่องค์ประกอบของเสียง

เมื่อต้องพิจารณาในเชิงของคนปกติแนวคิดที่เกี่ยวข้องมาศึกษาเพื่อใช้เป็นแนวทางในการวิจัยครั้งนี้ ดังนี้

การสื่อสารจัดได้ว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญอีกปัจจัยหนึ่งของชีวิตมนุษย์ นอกเหนือจากปัจจัยสี่ที่เป็นความจำเป็นเพื่อความอยู่รอดของมนุษย์ อันได้แก่ อาหาร ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่มและ ยารักษาโรค แม้การสื่อสารจะไม่ได้มีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับความเป็นความตายของมนุษย์เหมือนกับปัจจัยสี่ข้างต้น แต่การที่จะให้ได้ว่าซึ่งปัจจัยสี่นั้นจะต้องใช้การสื่อสารเป็นเครื่องมือ มนุษย์อาศัยการสื่อสารเป็นเครื่องมือบรรลุมัตถุประสงค์ (อ้างถึงในปรมะ สตะเวทิน ,2533)

การสื่อสารมีความสำคัญหลักๆ ต่อมนุษย์ 5 ประการ คือ

1. ความสำคัญต่อความเป็นสังคม
2. ความสำคัญต่อชีวิตประจำวัน
3. ความสำคัญต่ออุตสาหกรรมและธุรกิจ
4. ความสำคัญต่อการปกครอง
5. ความสำคัญต่อการเมืองระหว่างประเทศ

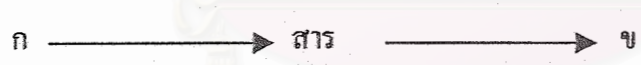
จากความสำคัญทั้ง 5 ประการการสื่อสารมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการดำเนินชีวิตประจำวันได้ว่าตลอดเวลาที่เราตื่น การใช้การสื่อสารจะเกิดขึ้นทันที การสื่อสารระหว่างมนุษย์เป็นกระบวนการอย่างหนึ่งเช่นเดียวกับการพัฒนา และการเปลี่ยนแปลงทางสังคมเป็นกิจกรรมที่มีการ

เคลื่อนไหวตลอดเวลาไม่หยุดนิ่งและไม่มีจุดเริ่มต้น เพราะฉะนั้นมนุษย์ทุกคนไม่สามารถหลีกเลี่ยงการที่จะไม่มีการติดต่อสื่อสารไม่ว่าจะสื่อสารภายในตัว หรือสื่อสารระหว่างบุคคลจะต้องเกิดขึ้นทันทีที่เราารู้สึกตัว เช่นเดี๋ยวกันคนปกติ หรือคนที่มีความพิการที่จะต้องมีการสื่อสารแต่จะมีความแตกต่างกันอย่างไรนั้นจะขึ้นอยู่กับความพิการที่เขาได้รับ ซึ่งในการสื่อสารนั้นจะพบข้อจำกัดที่เกิดขึ้นกับเขาเหล่านั้น

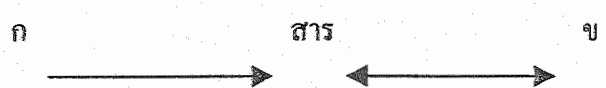
ในการสื่อสารเมื่อเกิดการสื่อสารไม่ว่าจะเป็นการสื่อสารภายในบุคคลหรือการสื่อสารระหว่างบุคคล โดยเฉพาะในส่วนของเด็กตาบอด ความถึกลภายในบุคคลจะเกิดขึ้นการสื่อสารเป็นได้ทั้งผู้รับและผู้ถอดรหัส

นอกจากนี้เบอร์โลแนะนำปฏิกิริยาตอบกลับ(feedback) เข้ามาเป็นองค์ประกอบของกระบวนการสื่อสารด้วย หมายถึงสิ่งที่เกิดขึ้นเป็นผลมาจากการตีความหรือถอดรหัสสารของผู้รับสาร และผลนี้ถูกส่งกลับไปยังผู้ส่งสาร

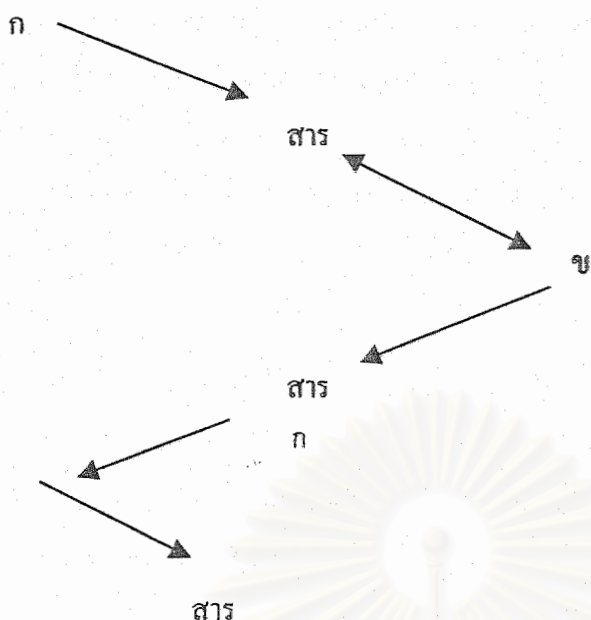
กระบวนการรับ-ส่งและแลกเปลี่ยนสารเพื่อความเข้าใจร่วมกัน จุดเริ่มต้นของกระบวนการส่ง รับ และแลกเปลี่ยนข่าวสาร เกิดขึ้นในระดับเล็กที่สุดก็คือ ระหว่างบุคคล 2 คน ซึ่งแต่ละบุคคลย่อมมีความคิดเป็นของตนเองมีสารที่มีความหมายเป็นของตนเองนักทฤษฎีสื่อสารมักจะเน้นสถานการณ์การสื่อสารในลักษณะของกระบวนการที่บุคคลหนึ่งพยายามจะส่งข้อมูลข่าวสารไปสู่การรับรู้ของบุคคลอีกคนหนึ่ง แสดง ได้ภาพ ดังนี้



จากแผนภาพ นาย ก จะพยายามเข้ารหัสในรูปของสัญลักษณ์ใด ๆ ก็ตามที่คิดที่สุดเท่าที่เขาจะทำได้ เพื่อนำความหมายบางอย่างไปสู่ นาย ข และ นาย ข ก็จะรับสารผ่านรหัสที่นาย ก ส่งมา ดังนั้นนาย ข เอง จะมีได้แต่เป็นเพียงผู้รับสารเฉยๆ โดยมิได้ทำอะไรหากแต่นาย ข ( ก็จะต้องทำการถอดรหัสและตีความเพื่อการรับรู้ความหมายของสารที่นาย ก ส่งมาด้วย ดังภาพต่อไป

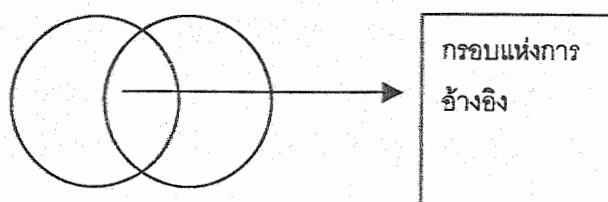


แต่ในการสื่อสารจริงแล้วมิได้มีผลแค่การตอบโต้กลับเท่านั้น ปฏิกริยาป้อนกลับ หรือการตอบโต้จากนาย ข ไปสู่นาย ก กลับมาหาสู่นาย ข อีกเรื่องหนึ่งและต่อๆ ไป อาจแสดงภาพได้ดังนี้



แผนภาพดังกล่าว เป็นกระบวนการส่ง รับ และ แลกเปลี่ยนข่าวสารระหว่างบุคคล 2 คน ซึ่งเหตุการณ์การรับรู้ของนาย ก โดยผ่านทางประสาทการรับรู้ ตา หู หรือ ประสาทการรับรู้อื่นใดก็ตาม การรับรู้จะไปสู่สมองของนาย ก ทำให้เกิดความรู้สึกมโนภาพ ต่างๆ แล้วนาย ก ก็จะเลือกถ้อยคำ จัดลำดับสาร เรียงลำดับถ้อยคำนั้นออกมาเป็นรหัสของสาร แล้วพูดกับนาย ข โดยผ่านคลื่นเสียงและคลื่นแสงที่มีอยู่ในอากาศ นาย ข ก็จะรับรู้ด้วยประสาทสัมผัสของตนเอง และเกิดการตีความสารตามที่เขามีความสามารถกระบวนการสื่อสารก็จะดำเนินต่อไปเช่นนี้จนทั้ง 2 ฝ่ายสามารถจะทำความเข้าใจร่วมกัน

ในการตีความหมายและให้ความหมายแก่สารของบุคคลซึ่งทำการสื่อสารนั้น การตีความและให้ความหมายแก่สารจะเหมือนกันหรือแตกต่างกันเล็กน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับกรอบแห่งการอ้างอิง อันหมายถึง ประสบการณ์ที่บุคคลเคยมีในอดีต ซึ่งบุคคลมักจะนำกรอบแห่งการอ้างอิงมาเป็นเครื่องมือในการตีความหมายและให้ความหมายแก่สาร ถ้าบุคคลมีกรอบแห่งการอ้างอิงคล้ายกัน การตีความหมายและให้ความหมายต่อสารก็คล้ายคลึงกัน การเข้าใจความหมายของสารระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสารก็จะเกิดขึ้น แบบจำลองที่แสดงให้เห็นสภาพของการสื่อสารว่าขึ้นอยู่กับกรอบแห่งการอ้างอิง แสดงได้ดังนี้



นอกจากกรอบแห่งการอ้างอิงแล้วสถานการณ์แวดล้อมทางสังคมของการสื่อสารก็มีความสำคัญต่อการสื่อสารเป็นอย่างมาก เพราะมนุษย์อยู่ในสังคม ทำการสื่อสารในแต่ละครั้งด้วยสถานการณ์การสื่อสารที่ไม่เหมือนกัน ด้วยสถานภาพและบทบาททางสังคมที่แตกต่างกัน ด้วยสถานภาพและบทบาทที่แตกต่างกัน มีการเกี่ยวข้องกับกลุ่มต่างๆ ทางสังคม มีค่านิยม ปทัสถาน ตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณี ความยึดมั่นที่แตกต่างกัน

### ทฤษฎีการสื่อสารภายในบุคคล

การสื่อสารภายในตัวบุคคล เป็นการสื่อสารของบุคคลคนเดียวและเป็นการสื่อสารที่เกิดขึ้นภายในตัวบุคคล มีคนจำนวนเพียงคนเดียวที่กระทำหน้าที่ในการสื่อสาร คือ เป็นทั้งผู้ส่งสารและผู้รับสาร

การสื่อสารของเด็กพิการย่อมไม่แตกต่างกับคนปกติทั่วไปที่อาจจะต้องมีการสื่อสารภายในบุคคล กล่าวคือการสื่อสารทุกคนจำเป็นต้องเกี่ยวข้องกับการสื่อสารเป็นการสื่อสารที่เกิดขึ้นภายในบุคคลคนเดียว ซึ่งทำหน้าที่ทั้งผู้ส่งสารและผู้รับสาร โดยมีระบบส่วนกลาง ควบคุมการสื่อสารทำให้การสื่อสารเกิดขึ้น ระบบประสาทส่วนกลางจะมีประสาท 2 ส่วน แบ่งหน้าที่กันทำ โดยส่วนหนึ่งทำหน้าที่เป็นผู้ส่งสาร เราเรียกประสาทส่วนนี้ว่า "Motor Skill" ซึ่งประกอบด้วยกลไกการออกเสียงทำให้เกิดเสียงหัวเราะ ระบบกล้ามเนื้อที่มือ ทำให้เกิดการเขียนเป็นภาพ เป็นตัวหนังสือและระบบกล้ามเนื้ออื่นๆ ของร่างกายทำให้เกิดการทำทางประกอบ ประสาทอีกส่วนหนึ่งทำหน้าที่เป็นผู้รับสาร ประกอบด้วยการได้ยิน และประสาทตา

การสื่อสารภายในบุคคลของแต่ละคนเป็นอย่างไรนั้น ขึ้นอยู่กับสภาพการณ์ สิ่งแวดล้อมรอบตัว คนเราจะเห็นสิ่งต่าง ๆ ตามวัตถุประสงค์รู้สึกตามอวัยวะรับรู้ยอมรับสัมพันธ์กับรหัสต่างๆ ตามพลวัตรบุคลิกภาพของตนเอง

จุดสำคัญของการสื่อสารภายในตัวบุคคลดังกล่าวย่อมมีความสืบเนื่องกับการสื่อสารประเภทต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการสื่อสารระหว่างบุคคล การสื่อสารสู่สาธารณะ และการสื่อสารมวลชน

ในกระบวนการสื่อสารของครุ นั้นการสื่อสารภายในบุคคล เกิดขึ้นในฐานะผู้ส่งสาร เมื่อการสื่อสารภายในของครุผู้สอนในฐานะเป็นผู้นำทางการสื่อสารจะเป็นส่วนสำคัญ โดยกระบวนการสื่อสารของครูก่อนการเตรียมการสอนจะต้องอยู่ภายในใจ ในฐานะครุผู้สอนการเตรียมข้อมูลใน

การสอนเป็นส่วนสำคัญ โดยอาศัยเทคนิคต่างๆมาประกอบในการสอน เมื่อมีการสื่อสารย่อมเกิดขยายไปถึงการสื่อสารในระดับอื่นต่อไป อาทิการสื่อสารระหว่างบุคคล

## ทฤษฎีการสื่อสารระหว่างบุคคล

### กระบวนการสื่อสาร

1. ในการกล่าวถึงการสื่อสารเรามักจะนิยมใช้คำว่า "กระบวนการสื่อสาร" (process) ควบคู่ไปกับคำว่า "การสื่อสาร" อยู่เสมอ กระบวนการ หมายถึง อาการที่เปลี่ยนแปลงโดยต่อเนื่องกันเป็นไปตามสภาวะตามธรรมชาติ การสื่อสารเป็นกระบวนการไม่หยุดนิ่ง มีลักษณะเป็นพลวัตคือเปลี่ยนแปลงและดำเนินไปเรื่อยๆ สำหรับเด็กตาบอดที่จะต้องเรียนร่วมกับเด็กสายตาศาปกติจำเป็นต้องใช้การสื่อสารเพื่อให้เกิดความเข้าใจในการรับสารเพราะฉะนั้นเด็กตาบอดจะมีกิจกรรมเกิดขึ้นตลอดเวลา ลักษณะของกระบวนการสื่อสารดังนี้

2. การสื่อสารมีลักษณะเป็นกระบวนการ เพราะการสื่อสารเป็นกิจกรรมที่เปลี่ยนแปลงต่อเนื่องจากจุดหนึ่งไปยังจุดหนึ่ง ดำเนินต่อไปเรื่อยๆ ไม่มีการหยุดนิ่ง ไม่มีจุดเริ่มต้นและจุดสิ้นสุดอย่างแท้จริง หรืออาจกล่าวได้ว่าการสื่อสารเป็นกระบวนการที่เคลื่อนไปข้างหน้า มนุษย์จะทำการสื่อสารอยู่ทุกขณะ การรับรู้ของมนุษย์เกิดขึ้นตลอดเวลาไม่เฉพาะเวลาใดเวลาหนึ่ง

3. การสื่อสารเป็นกระบวนการที่มีความสัมพันธ์กับกระบวนการทางจิตวิทยา การสื่อสารในกระบวนการที่มีได้เกิดขึ้นโดยตัวของมันเอง หากแต่มีความเกี่ยวข้องกับระบบการรับรู้ การคิด การเรียนรู้ และการจำ ที่มนุษย์มีต่อสิ่งต่างๆ กระบวนการของการสื่อสารจะประกอบไปด้วย กระบวนการคิดและการใช้ภาษา กระบวนการส่งและรับสาร ตลอดจนกระบวนการของการแลกเปลี่ยนข่าวสารเพื่อความเข้าใจร่วมกัน

4. การสื่อสารเป็นกระบวนการที่มีความสัมพันธ์กับกระบวนการทางสังคมและวัฒนธรรม ทั้งนี้เพราะมนุษย์อยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม กลุ่มทางสังคมในระดับต่างๆจะทำให้มนุษย์มีสถานภาพและบทบาทที่แตกต่างกัน ระบบค่านิยม ทัศนคติ ปทัสถานของกลุ่มจะมีบทบาทสำคัญในการกำหนดให้เกิดพฤติกรรมการสื่อสารต่างๆ

5. การสื่อสารเป็นกระบวนการซึ่งมีความสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมทางกายภาพของมนุษย์ กระบวนการสื่อสารมิได้เกิดขึ้นในที่ว่างเปล่า หากแต่เกิดขึ้นในสภาพแวดล้อมทางกายภาพอันมีผลกำหนดพฤติกรรมของการสื่อสารและผลของการสื่อสาร การสื่อสารในสถานการณ์และสภาพแวดล้อมที่ต่างกัน จะทำให้พฤติกรรมการสื่อสารและผลของการสื่อสารต่างกัน



6. กระบวนการคิดและการใช้ภาษา มนุษย์เป็นสิ่งมีชีวิตที่สามารถใช้ความคิดได้อย่างสลับซับซ้อน มีความจำและสามารถย้อนระลึกถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับตนและเกี่ยวพันกับตนในอดีตได้ ในเรื่องการคิดกับการใช้ภาษาของมนุษย์ซึ่งมีความสัมพันธ์แนบเนื่องอย่างแยกไม่ออก กระบวนการคิดได้แก่ ตา หู จมูก ลิ้น กาย เมื่อรับรู้แล้วมนุษย์ก็จะเชื่อมโยงสิ่งที่ตนรับรู้ใหม่นี้กับประสบการณ์เดิมที่สะสมอยู่ในสมองมนุษย์อีก ความสัมพันธ์ของมโนภาพที่มนุษย์สร้างขึ้นใหม่อยากหรืออยากเห็นนั้น กระบวนการคิดของมนุษย์ก็คือกระบวนการใช้สมองเพื่อพัฒนามโนภาพใหม่ ๆ

กระบวนการสื่อสารระหว่างบุคคลเป็นกระบวนการที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอและพัฒนาการไปในรูปแบบต่าง ๆ ในกระบวนการสื่อสารมีองค์ประกอบที่สำคัญอยู่ 3 ประการคือ ช่องทาง (Channel) การตอบสนองกลับ (Feedback) และสิ่งรบกวน (Noise) องค์ประกอบทั้ง 3 มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงกระบวนการสื่อสาร

### 1. ช่องทางการสื่อสาร (Channel)

การพูด การฟัง การเล่าเรื่องให้เห็นภาพ ถือเป็นทางเลือกในการอธิบายสารให้กว้างขึ้น การใช้ช่องทางมากขึ้นหรือมีขั้นตอนครบถ้วนมากกว่า ก็ยังจะทำให้ผู้สื่อสารเข้าใจ

### 2. การตอบสนองกลับ (Feedback)

เมื่อมีการสื่อสารระหว่างบุคคลเกิดขึ้นโดยการพูดคุยย่อมมีปฏิกิริยาตอบสนอง ซึ่งอาจจะเป็นการพูด การแสดงออกทางสีหน้า น้ำเสียงที่พูด เหล่านี้ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของการตอบสนองกลับในการสื่อสารระหว่างบุคคลเราอาจถามผู้ที่เราทำการสื่อสารด้วย โดยการตอบรับเสียงในลำคอ เป็นต้น

เนื่องจากการสื่อสารระหว่างบุคคลเป็นกระบวนการ 2 ทางที่เห็นได้อย่างชัดเจนมาก คือมีทั้งการรับและการส่ง ดังนั้นการตอบสนองโดยวิธีการต่างๆข้างต้น จะทำให้การสื่อสารระหว่างกันเป็นที่เข้าใจกันได้ดียิ่งขึ้น

3. สิ่งรบกวน อาจทำให้เราสื่อสารเข้าใจผิด รวมทั้งก่อให้เกิดความรำคาญ ถ้าสิ่งรบกวนเกิดขึ้นบ่อยจะทำให้ผู้สื่อสารอารมณ์เสีย เรียกได้ว่าเป็นการสะกิดกั้นการสื่อสารซึ่งส่งผลให้การสื่อสารระหว่างบุคคลไม่สัมฤทธิ์ผลเท่าที่ควร นอกจากนี้สิ่งรบกวน ยังหมายถึงสิ่งรบกวนทางด้านจิตใจเช่น ความกังวล ใจลอย เป็นต้น ทำให้ไม่สนใจการสื่อสาร

จากการที่เด็กพิการจะต้องเรียนร่วมและจะต้องมีชีวิตอยู่ในสังคมที่จะต้องมีการสื่อสารมากกว่า 1 คนขึ้นไป อาจพบว่าเด็กเหล่านั้นอาจพบปัญหาที่อาจเกิดขึ้นจากการใช้คำประเภทที่มีความหมายหลายนัย ทำให้การสื่อสารยากแก่การเข้าใจ จินตนาการของเด็กพิการจะมีความต่างจากเด็กสายตาศปกติ “ความสวย” “ความหล่อ” คืออะไร การถอดรหัสของการเรียนรู้สำหรับพวกเขาจะต้องได้รับการช่วยเหลือและความเห็นใจจากคนในสังคมเพราะฉะนั้นการตีความหมายจึงเกิดขึ้น โดย



1. สังคมในระดับกลุ่ม หรือกลุ่มสังคม ซึ่งจะเป็นกลุ่มปฐมภูมิ เป็นการรวมตัวของคนใกล้ชิด และคุ้นเคย กัน มีขนาดสมาชิกไม่มากนัก โคดปกติไม่เกิน 12 คน อาทิ ครอบครัว เพื่อน ความสัมพันธ์ของบุคคลกับกลุ่มปฐมภูมิต่างๆเหล่านี้มีอิทธิพลต่อทัศนคติ ค่านิยมและพฤติกรรมต่างๆ รวมทั้งพฤติกรรมกรรมการสื่อสารของคนด้วย

2. องค์การสังคมหรือสถาบันสังคม เป็นสังคมระดับใหญ่ขึ้นมาคือ สังคมในระดับองค์การหรือสถาบันที่ประกอบไปด้วยสมาชิกต่างๆมีลักษณะเป็นทางการ อาทิ โรงเรียน, โรงพยาบาล, หน่วยงานราชการ เป็นต้น

3. สังคมในระดับรวม สังคมในระดับที่สามคือสังคมใหญ่หรือสังคมในระดับชาติ

องค์ประกอบของการสื่อสารระหว่างบุคคล ประกอบด้วย

1. บุคคล กล่าวคือ การสื่อสารจะต้องประกอบด้วยบุคคลอย่างน้อยสองคน คือทำหน้าที่เป็นผู้ส่งสารและผู้รับสาร ทั้งนี้อาจสลับหน้าที่กันได้
2. ข่าวสาร กล่าวคือ บางคนอาจเรียกว่า สาร มีทั้งวัจนภาษาและอวัจนภาษา
3. ผลที่เกิดขึ้น กล่าวคือ ผลของการสื่อสารอาจเป็น ไปในรูปของการเพิกเฉยปฏิเสธหรือตอบรับ

ตามแนวคิดของวีเวอร์(Weaver) การสื่อสารระหว่างบุคคลอาจสรุปได้ว่าประกอบด้วยลักษณะดังต่อไปนี้

1. การสื่อสารระหว่างบุคคลเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับบุคคลสองคน การสื่อสารระหว่างคนกับสิ่งอื่น เช่น ระหว่างคนกับสัตว์เลี้ยง ไม่ถือว่าเป็นการสื่อสารระหว่างบุคคล แต่อย่างไรก็ดีจำนวนคน 2 คน ไม่ใช่จำนวนที่ตายตัว อาจเพิ่มเป็น 3 คน ซึ่งเป็นจำนวนที่น้อยที่สุดของกลุ่มย่อยที่เรียกว่ากลุ่ม 3 คน (triad) และยังถือว่าเป็นการสื่อสารระหว่างบุคคลอยู่ถ้ากลุ่มนั้นยังมีขนาดเล็ก เพราะถือว่ากลุ่มเล็กนั้นเป็นองค์ประกอบที่ขยายตัวมาจากการสื่อสารระหว่างบุคคล
2. ในกลุ่มที่มีขนาดไม่ใหญ่มากนัก การสื่อสารระหว่างบุคคลคู่ใดคู่หนึ่งย่อมเกิดได้ง่าย กลุ่มที่มีขนาดใหญ่ขึ้น โอกาสที่จะเกิดการสื่อสารระหว่างบุคคลคู่ใดคู่หนึ่งในกลุ่มขึ้นนับว่ายากกว่ากลุ่มที่มีขนาดเล็ก
3. การสื่อสารระหว่างบุคคลมักจะมีปฏิริยาตอบกลับเข้ามาในกระบวนการสื่อสาร ซึ่งจะเป็นในรูปของปฏิริยาตอบกลับในทันที
4. การสื่อสารระหว่างบุคคลไม่จำเป็นต้องเป็นการสื่อสารที่อยู่ต่อหน้ากัน ในการสื่อสารระหว่างบุคคลไม่จำเป็นที่ผู้พูดกับผู้ฟังจะต้องอยู่ต่อหน้ากัน
5. การสื่อสารระหว่างบุคคลไม่จำเป็นต้องเป็นการสื่อสารแบบจงใจ การสื่อสารระหว่างบุคคลไม่จำเป็นต้องเป็นกระบวนการที่เราจะวางแผนไว้หรือต้องการให้มีขึ้น

6. การสื่อสารระหว่างบุคคลมักก่อให้เกิดผลอย่างใดอย่างหนึ่ง เพราะการสื่อสารระหว่างบุคคลต่างจากการสื่อสารอย่างอื่น ตรงที่เป็นการส่งและรับสารจากแหล่งเดียวโดยอาศัยสื่อบุคคลเป็นหลัก หรือไม่ก็อาศัยสื่ออย่างอื่นที่มีช่องทางให้ส่งหรือรับข่าวสารได้ครั้งละไม่เกินสองคน

7. การสื่อสารระหว่างบุคคลไม่จำเป็นต้องอาศัยคำส่วนใหญ่พบว่า เมื่อบุคคลสองคนสื่อสารระหว่างกัน มักอาศัยพูดจากันเป็นหลัก แต่อันที่จริงเมื่อคนสองคนเดินสวนทางกันและยิ้มให้กัน การสื่อสารระหว่างบุคคลก็เกิดขึ้น

8. การสื่อสารระหว่างบุคคลมักถูกรบกวนโดยองค์ประกอบแวดล้อม สิ่งแวดล้อมที่ว่่านี้หมายถึงสิ่งแวดล้อมตั้งแต่ก่อนหน้าที่กระบวนการสื่อสารจะเกิดขึ้น ขณะที่กำลังเกิดขึ้นและหลังจากที่กำลังเกิดขึ้นกับคนเสมอทั้งที่เป็นกระบวนการสื่อสารภายในตนเองและกระบวนการสื่อสารระหว่างบุคคล

เมื่อมีการสื่อสารระหว่างบุคคลสำหรับการศึกษาในการสื่อสารของเด็กพิการนั้นจำเป็นที่จะต้องศึกษาสิ่งที่เกิดขึ้นนั้นในห้องเรียนอาจเป็นได้ทั้งผู้รับสารและผู้ส่งสารจึงเป็นที่ต้องทำการสื่อสาร โดยทั่วไปแล้ว วัตถุประสงค์ของการสื่อสารระหว่างบุคคล ก็คือการแสวงหาข่าวสาร แลกเปลี่ยนข้อมูล เช่นกันในการศึกษาเด็กตาบอดกับเด็กสายตาดปกติก็จะเป็นการสื่อสารในเรื่องทั่วไป การเรียน เป็นต้น

ผู้ส่งสารในการสื่อสารระหว่างบุคคลภายในห้องเรียนมักจะเป็นครูผู้สอน โดยส่วนใหญ่จะเป็นการสื่อสารสองทาง ผู้ส่งสารระหว่างบุคคลที่จะให้ความรู้ เป็นลักษณะการบอกกล่าว โดยผู้รับสารแทบจะไม่มีโอกาสเป็นผู้มีบทบาทในการส่งสาร รูปแบบนี้ผู้ส่งสารจะเป็นผู้ควบคุมวิธีการสื่อสาร ผู้ส่งสารเป็นผู้กำหนดวัตถุประสงค์ ผู้ส่งสารจะเตรียมเนื้อหาไว้ล่วงหน้า หรือบางส่วน ผู้ส่งสารจะสังเกตปฏิกิริยาตอบสนองต่อผู้รับสารที่มีต่อสารตน

ผู้รับสารในการสื่อสารระหว่างบุคคลจะเป็นผู้ที่เป็นผู้รับข่าวสารฝ่ายเดียวที่ไม่ค่อยมีอิทธิพลในการสื่อสารจนถึงที่มีอิทธิพลในการสื่อสาร ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะของการสื่อสาร กล่าวคือ

1. การสื่อสารที่เป็นการบอกกล่าวหรือให้ความรู้ ผู้รับสารจะขอรับสารฝ่ายเดียวและมักจะไม่ค่อยมีปฏิกิริยาโต้กลับ
2. การสื่อสารที่เป็นการซักถามและสัมภาษณ์
3. การสื่อสารที่เป็นการแลกเปลี่ยนความรู้และทัศนคติ การสื่อสารที่ผู้ขอรับทราบ

การสื่อสารระหว่างบุคคล เป็นการสื่อสารระหว่างบุคคลสองคนหรือมากกว่านั้น อาจเป็นกลุ่มย่อย ทั้งผู้ส่งสาร และผู้รับสารสามารถที่จะซักถามทำความเข้าใจและมีปฏิกิริยาโต้ตอบกันและกันได้ทันที การสื่อสารระหว่างบุคคลมีองค์ประกอบของการสื่อสารเช่นเดียวกับการสื่อสารทั่วไป

1. แหล่งสาร (Source)
2. สาร (Message)
3. ช่องสาร (Channel)
4. ผู้รับสาร (Receiver)
5. ผลที่เกิดจากการสื่อสาร (Effect)
6. ปฏิกิริยาตอบสนอง (Feed back)

การสื่อสารระหว่างบุคคลมักถูกรบกวนด้วยสิ่งแวดล้อม ซึ่งหมายถึงการสื่อสารของเด็กพิการทางสายตาคงมีความแตกต่างในความหมายที่เด็กปกติสื่อสารแต่ไม่สามารถจินตนาการได้ตามที่เด็กสายตาปกติพูดถึงทำให้เกิดความหมายผิดในการสื่อสารซึ่งถือว่าเป็นอุปสรรคในการสื่อสารอันเกิดจากปัจจัยต่างๆหลายสาเหตุ หากมองอุปสรรคในการสื่อสารจากแง่ของกระบวนการสื่อสารสามารถแยกสาเหตุอุปสรรคในการสื่อสารจากต้นกำเนิดได้คือ

#### 1. อุปสรรคจากผู้ส่งสาร (Sender)

ในกรณีที่ศึกษาในห้องเรียนผู้ให้สารจะเป็นครู ซึ่งการสอนเอกสารประกอบการเรียนการสอนจะประกอบด้วย หนังสือ สื่อโสตทัศนูปกรณ์ต่าง ๆ เมื่อปัญหาเกิดจากการที่ผู้ส่งสารจะต้องเผชิญกับการเรียนร่วม ถ้าครูที่สอนไม่มีความชำนาญในเรื่องของการที่จะต้องสอนจะทำให้เกิดการสับสน หรือเกิดความผิดพลาดเพราะเด็กที่พิการทางสายตาถ้าในกรณีที่สายตาไม่สามารถเห็นได้เลยก็จะไม่สามารถนึกภาพตามที่มีการพูดหรือกล่าวอ้างได้

#### 2. อุปสรรคจากผู้รับสาร (Reccive)

การรับสารของเด็กพิการทางสายตาคงจะต้องจากการสัมผัสกับวัตถุ มีความน่าสนใจว่าเมื่อเขาไม่เคยเห็นแล้วสิ่งที่สัมผัสเด็กพิการเหล่านี้จะจินตนาการเป็นอย่างไร แล้วการรับสารจะตรงกับสิ่งที่ครูต้องการให้หรือไม่สิ่งหนึ่งที่ที่น่าสนใจเด็กเหล่านี้จะไม่สามารถคัดเลือกสารที่จะรับได้เพราะเมื่อมีเสียง หรือมีการสัมผัสกับสิ่งรอบตัวก็จะรับทันที ซึ่งผู้ให้สารจะต้องมีความระวังเพราะเด็กเหล่านี้จะต้องแยกสารว่าสิ่งใดเป็นเรื่องจริงที่เขาจะต้องรับสาร

#### 3. อุปสรรคจากตัวสาร (Channel)

ตัวสารอาจเป็นอุปสรรคสำหรับเด็กพิการทางสายตาในการเรียนในชั้นเรียน การรับสารบางครั้งจะต้องมีความซับซ้อน เนื่องจากการเรียนร่วมของเด็กพิการกับเด็กปกติครูผู้ที่เป็นผู้ให้สารในชั้นเรียนจะต้องมีการเข้าศึกษาการสอนพิเศษให้กับชั้นเรียนที่เข้าร่วมโครงการ ตัวสารที่น่าเสนอ

ต้องมีความชัดเจนเนื่องจากเด็กเหล่านี้จะไม่สามารถรับสารที่ครูนำเสนอได้ทันที เพราะมีเนื้อหาของบทเรียนบางวิชาที่จะต้องมีอาสาสมัครเข้ามาเกี่ยวข้องในการนำไปอ่านเพื่อให้นักเรียนตามคอดฟังแต่เนื้อหาบางอย่างที่ไม่สามารถใช้อ่านได้จะใช้กระบวนการใดในการส่งสารให้เกิดความเข้าใจ

#### 4. อุปสรรคจากภาษาและสื่อ

ภาษา คือสัญลักษณ์ของมนุษย์ที่ใช้แทนมโนภาพของมนุษย์ เมื่อภาษาที่ใช้ไม่สามารถทำให้ผู้รับสารเกิดมโนภาพได้ หรือเกิดมโนภาพที่ผิดปกติไปจากความตั้งใจของผู้ส่งสาร ภาษาก็กลายเป็นอุปสรรคของการสื่อสาร (อ้างถึงในพนิต เงามาม ,2541)เช่นเดียวกันภาษาสำหรับเด็กพิการทสาขตาจะเป็นเรื่องของการสัมผัสด้วยมือ โดยสัมผัสไปที่อักษรเบลล์ หรือการสัมผัสกับวัตถุที่ต้องการรับรู้ แต่การรับรู้อาจเกิดอุปสรรคโดยที่ไม่คาดคิดที่เกิดจากสภาพแวดล้อม ที่จะกีดกันความสามารถในการรับสาร

#### แบบจำลองของแม็กเลิดและแซฟฟี

แม็กเลิดและแซฟฟี ได้พัฒนาทฤษฎีในปี ค.ศ.1973 โดยอาศัยทฤษฎีพื้นฐานเกี่ยวกับความสมดุล และความสอดคล้อง ลักษณะการอธิบายการสื่อสารระหว่างบุคคล หรือกลุ่มเล็กๆ ซึ่งเป็นการสื่อสารระบบบุคคลวิธีที่มีปฏิสัมพันธ์กันในสถานการณ์ทางการสื่อสาร ซึ่งเปลี่ยนแปลงไม่หยุดนิ่ง โดยมีองค์ประกอบ 3 ประการ คือ

1. แหล่งสาร
2. ผู้สื่อสาร
3. ผู้รับสาร

และองค์ประกอบของการสื่อสารที่สำคัญอีกอย่างคือ ช่องสาร โดยอธิบายว่าคนเราจะต้องแสวงหาข้อมูลประเด็นปัญหาต่าง ๆ ที่ขัดแย้งกันอยู่จากผู้รอบรู้หรือผู้เชี่ยวชาญในด้านนั้น ๆ ถ้ายังไม่สามารถลดหรือขจัดความขัดแย้งได้ก็จะแสวงหาข้อมูลต่อไปจากแหล่งอื่น

ภาษาเชิงอวัจนะที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารระหว่างบุคคล ทั้งนี้ในการศึกษานววิจัยนั้นถือเป็นส่วนเสริมผลของการศึกษาถึงแม้ว่าบางหัวข้อเด็กตามคอดอาจไม่เกี่ยวข้อง

1. ระยะทาง ความสัมพันธ์ ความห่างในการรับสาร ส่งสาร ความแตกต่างทางสังคม
2. การมองเห็น
3. การแสดงสีหน้า
4. การสื่อสารทางสายตา
5. ภาษาจากร่างกายจะเป็นส่วนสำคัญในการวิจัย
6. รูปร่างหน้าตาของบุคคล
7. น้ำเสียง

สภาพแวดล้อมการสื่อสารมีอิทธิพลต่อการดำรงชีวิตของคนเรา ได้แก่ กฎทางวัฒนธรรม กฎทางสังคมวิทยา และกฎทางจิตวิทยา องค์ประกอบทั้ง 3 ประการมีอิทธิพลต่อการสื่อสารระหว่างกันและกันของบุคคล ในบางสถานการณ์องค์ประกอบตัวใดตัวหนึ่งอาจเด่นกว่า ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ในการสื่อสารระหว่างบุคคล

### 1. กฎทางวัฒนธรรม

ทุกสังคมย่อมมีวัฒนธรรมเป็นแบบฉบับของตนเองเพื่อให้สมาชิกในสังคมประพฤติปฏิบัติจนเป็นบรรทัดฐาน จากการเรียนรู้ของสังคมทำให้เราทราบว่า เมื่อพบคนรู้จักคุ้นเคยควรจะทำอย่างไร วัฒนธรรมของสังคมจะเป็นตัวกำหนดลักษณะความสัมพันธ์ในการสื่อสารระหว่างบุคคล

### 2. กฎทางสังคมวิทยา

นอกจากวัฒนธรรมหรือบรรทัดฐานของสังคมแล้ว ยังมีสถานการณ์และบทบาทหน้าที่เป็นตัวกำหนดแบบแผนความประพฤติของสมาชิกในสังคม

### 3. กฎทางจิตวิทยา

กฎทางวัฒนธรรมและกฎทางสังคมวิทยาเป็นตัวกำหนดการสื่อสารระหว่างบุคคลจากภายนอก ส่วนกฎทางจิตวิทยาเป็นตัวกำหนดจากภายใน

การสื่อสารระหว่างบุคคลที่นำไปสู่ผลสัมฤทธิ์มากที่สุด ก็คือเมื่อการสื่อสารนั้นได้กระทำตามความต้องการทางจิตใจ มากกว่าที่จะถูกบังคับ

## สัมพันธภาพในการสื่อสาร

การสื่อสารตั้งอยู่บนพื้นฐานของความสัมพันธ์ เช่นเดียวกันในส่วนของความสัมพันธ์ในห้องเรียนร่วมจะต้องมีสัมพันธภาพ เนื่องจากความสัมพันธ์นั้นมีลักษณะซับซ้อนมาก จึงควรวิเคราะห์ความสัมพันธ์ที่พบในการสื่อสารระหว่างบุคคลออกเป็น 2 ส่วนแบบกว้าง ๆ คือ แบบประกอบกันและแบบสมมาตร กับ แบบแข่งขันและแบบร่วมมือ

1.แบบประกอบกันและแบบสมมาตร ความสัมพันธ์ดังกล่าวมิได้ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเสมอภาค การเรียนรู้ของผู้สื่อสารต่างกัน ความต่างของช่วงสังคมต่างกัน แต่ในส่วนของความสัมพันธ์ในการสื่อสารตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเสมอภาคกัน เรียกว่า ความสัมพันธ์แบบสมมาตร หมายถึง การสื่อสารของบุคคลในลักษณะต่างฝ่ายต่างมีพฤติกรรมเท่าเทียมกัน ได้แก่ การสื่อสารระหว่างเพื่อน ส่วนความสัมพันธ์ที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความแตกต่างกันนั้น ฝ่ายหนึ่งจะอยู่บนพื้นฐานของความแตกต่างกันนั้น ฝ่ายหนึ่งจะอยู่เหนืออีกฝ่ายหนึ่ง เช่น ครูกับนักเรียนเป็นลักษณะ ความสัมพันธ์แบบประกอบกัน

ความสัมพันธ์แบบสมมาตรเป็นความสัมพันธ์ที่ถูกทำลายได้ง่ายขึ้นอยู่กับผู้กระทำการสื่อสารอารมณ์ความรู้สึก หรือสถานการณ์ของการสื่อสารนั้นด้วย หรือความเท่าเทียมกันถูกทำลาย

ความสัมพันธ์นั้นก็อาจจะกลายเป็น " ความสัมพันธ์แบบประกอบกัน " หรือไม่มีความสัมพันธ์ต่อกันเลยก็ได้

2.แบบแข่งขันและแบบร่วมมือกัน การจำแนกลักษณะความสัมพันธ์ของการสื่อสารโดยแบ่งตามลักษณะพฤติกรรมแข่งขันร่วมมือกัน จะเห็นได้ว่าเมื่อผู้ทำการสื่อสารไม่เป็นมิตรกัน การสื่อสารก็ย่อมจะเป็นไปในลักษณะแข่งขัน โดยแต่ละฝ่ายต่างก็พยายามเอาชนะอีกฝ่ายหนึ่ง การสื่อสารจะมีลักษณะร่วมมือกัน ในการร่วมมือกันถ้ามีผู้หนึ่งผู้ใดมีความคิดแข่งขันก็จะทำให้การแก้ปัญหายุ่งยากขึ้น

บางครั้งการสื่อสารไม่ได้เกิดแค่เฉพาะบุคคลเท่านั้น แต่การเรียนในห้องเรียนของเด็กคาบอดถือว่าเป็นกลุ่มขนาดเด็กที่จะต้องมีส่วนร่วมภายในห้องเรียน หรือจะต้องมีค่านิยมที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะเด็กเหล่านี้อยู่ในช่วงของวัยรุ่น การสื่อสารกลุ่มจะต้องมีส่วนร่วมที่เป็นแบบแผน

### ทฤษฎีการสื่อสารกลุ่ม

เนื่องจากเด็กคาบอดจะต้องเข้าสังคมซึ่งการออกจากสังคมที่อยู่ในกับครอบครัวเป็นสังคมขนาดเล็กเมื่อต้องดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมจำเป็นที่จะต้องพบคนเป็นจำนวนมาก การสื่อสารกลุ่มใหญ่เป็นการสื่อสารที่ประกอบด้วยคนจำนวนมากซึ่งมารวมอยู่ในที่เดียวกัน แต่เนื่องจากจำนวนของคนที่มาทำการสื่อสารกันนั้นมีจำนวนมากเกินไป จึงทำให้ไม่เข้าลักษณะของการสื่อสารระหว่างบุคคล เพราะในการสื่อสารกลุ่มใหญ่นี้โอกาสที่ผู้ส่งสารและผู้รับสารจะแลกเปลี่ยนข่าวสาร แต่การที่มีผู้ฟังจำนวนมากนั้นถือว่าเป็นกลุ่มใหญ่ โดยทั่วไปผู้ส่งสารในการสื่อสารกลุ่มขนาดใหญ่จะต้องเตรียมสารล่วงหน้า วัตถุประสงค์กำหนดไว้ เช่นเดียวกับครูผู้สอนในชั้นเรียนร่วมที่จะต้องเตรียมการเรียนการสอน โดยเฉพาะห้องเรียนที่มีนักเรียนมากพอสมควร การสอนที่ต้องอาศัยความชำนาญ และเมื่อต้องมีเด็กกลุ่มที่ต่างออกไปจากการสอนเดิมๆจำเป็นที่ครูผู้สอนจะต้องปรับวิธีการส่งสารให้แตกต่างจากเดิม การสื่อสารกลุ่มจึงมีส่วนสำคัญเพราะบางครั้งเด็กที่คาบอดอาจมิได้สนิทกับเพื่อนที่นั่งข้าง ๆ แต่อาจจะเป็นเพื่อนที่นั่งถัดไป เพราะในห้องเรียนเกิดกระบวนการสื่อสารกลุ่มเกิดขึ้น

สำหรับกลุ่มเด็กในห้องเรียนที่ได้ศึกษานั้นเป็นกลุ่มขนาดเล็กที่มีลักษณะการสื่อสารที่แตกต่างกันเนื่องจากภายในห้องเรียนจะเป็นการเรียนร่วม ลักษณะดังกล่าวจะถูกกำหนดโดยความสัมพันธ์ และการกระทำต่อกันระหว่างผู้พูดกับผู้ฟัง

ธรรมชาติของกลุ่ม จำแนกเป็นประการ ได้ดังนี้

1. สมาชิกในกลุ่มที่มีการฟังฟังกันและมีความคล้ายคลึงกัน
2. กลุ่มจะต้องมีการสื่อสารหรือปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิก มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น



3. สมาชิกในกลุ่มช่วยร่วมมือเพื่อจุดมุ่งหมายเดียวกัน กรณีการทำงานกลุ่มภายในห้องเรียนเด็กทั้งสองกลุ่มจะต้องมีความพยายามที่จะให้งานบรรลุความสำเร็จ
4. กลุ่มที่เป็นส่วนหนึ่งของบรรทัดฐาน การมีปฏิสัมพันธ์กัน

ประเภทของกลุ่ม มีผู้แยกแยะไว้ เป็นกลุ่ม 1.กลุ่มปฐมภูมิ ได้แก่กลุ่มครอบครัว ญาติพี่น้อง เพื่อนสนิท 2. กลุ่มลำดับรอง 3.กลุ่มศึกษา 4. กลุ่มบำบัด 5. กลุ่มแก้ปัญหา

### แนวคิดการสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจ

อรวรรณ ปิณฑ์โอวาท ( 2542 ) กล่าวสรุป ถึงการสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจว่ามีผลนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทัศนคติ และพฤติกรรม ที่สังเกตได้จากกรับรู้( อ้างถึงในวราภา จิระรัตนวรรณ, 2544:27)

วิลเลียม แมคกาทซ์ ได้เสนอ แมทริกการสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจ ในแมทริกซ์นี้ แมคกาทซ์ ได้จัดแบ่งตัวแปรออกเป็น 2 กลุ่ม คือ ตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม ตัวแปรอิสระคือการสื่อสาร ตัวแปรตามคือทัศนคติและพฤติกรรม ซึ่งเราจะนำแบบจำลองมาใช้ในการวิเคราะห์คือแบบจำลอง ลาสเวลล์ (1948) ได้วิเคราะห์กระบวนการสื่อสารในรูปของใครพูดอะไรต่อใครและได้ผลอย่างไร ประยุกต์ได้คือ

แหล่งสาร (Source) ตัวแปรตัวนี้จะหมายถึงลักษณะของแหล่งสารตามที่ผู้มองเห็นสังเกตหรือรับรู้ เช่น ความน่าเชื่อถือ ความตั้งใจที่เขาจะโน้มน้าวใจหรือความคล้ายคลึงระหว่างตัวเขากับผู้รับสาร

สาร (Message) ตัวแปรนี้จะรวมเนื้อหาและโครงสร้างของสิ่งที่พูด/เขียน ลักษณะของการจูงใจที่ใช้ การสรุป

สื่อ (Message) หรือช่องทางการสื่อสารชนิดเน้นการฟัง หรือเน้นการพูด

ผู้รับสาร (Receiver) ตัวแปรนี้อาจหมายถึงผู้รับสาร เช่นบุคลิกภาพและความสามารถ

เป้าหมายที่ประสงค์ (Destination) หมายถึงตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิผลของการสื่อสาร

Johnson (1994) กล่าวว่า เพศหญิงหรือเพศชายไม่ใช่ประเด็นที่จะพิจารณาว่าเพศใดจะโน้มน้าวใจง่าย หรือยากกว่ากัน แต่มองประเด็น สารชนิดใดเหมาะกับการใช้โน้มน้าวใจเพศใดถึงจะบรรลุเป้าหมายในการโน้มน้าวใจ อายุหรือวัยเกี่ยวข้องกับความสามารถในการใช้เหตุผล การรับรู้ ความสนใจ ความเข้าใจ (อ้างถึงใน วราภา จิระรัตนวรรณ, 2544:29)

แนวคิดในการ โน้มน้าวใจจึงเป็นกระบวนการหนึ่งในการสื่อสารที่ครูผู้สอนจะต้องศึกษา และใช้กลยุทธ์เพื่อให้เด็กในห้องเรียนตั้งใจเรียนเพื่อรับสารที่ครูผู้สอนต้องการ

การสร้างสารเพื่อโน้มน้าวใจ ในการโน้มน้าวใจ หน่วยพื้นฐานที่สุดของข้อความที่จะโน้มน้าวใจคือ ความคิด ซึ่งผู้ส่งสารนำมาใช้ในการโน้มน้าวใจ การสื่อสารจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อผู้สื่อสาร ถอดความคิดออกมาส่งผ่านสัญลักษณ์ในรูปแบบที่ผู้รับสารจะเข้าใจได้ (อ้างถึงในอรรถวรรณ ปิรันธน์ โอวาท,2542:167 )

### แนวคิดเกี่ยวกับคนตาบอด

คนตาบอดหรือผู้ที่มีความบกพร่องทางสายตา คือคนที่มองไม่เห็นอะไร หรือคนที่ไม่มี การเห็นอยู่เลย ( ศศโสฬส จิตรวานิชกุล,2539)

ในหลายประเทศได้กำหนดความหมายทางกฎหมายไว้เหมือนกันคือ หมายถึงคนที่มีสายตา ต่ำกว่า 20/200 ฟุต หรือ 6/60 เมตร หรือผู้ที่มีลานสายตาไม่เกิน 20 องศา ภายหลังแก้ไขและรักษา แล้ว (คนปกติสามารถมองเห็นวัตถุชิ้นหนึ่งได้ในระยะ 200 ฟุตหรือ 60 เมตร คนที่มีความบกพร่อง ทางการเห็นจะเห็นวัตถุชิ้นเดียวกันได้ในระยะ 20 ฟุต หรือ 6 เมตร เท่านั้น คนปกติจะมีลานสายตา หรือบริเวณสายตาที่สายตามองเห็นได้ 180 องศา ในขณะที่คนที่มีความบกพร่องทางการเห็นมีลาน สายตาไม่เกิน 20 องศา)

ความหมายทางการศึกษา หมายถึง ผู้ที่ไม่สามารถรับการศึกษาได้โดยเห็นหรือการใช้สายตา แต่สามารถศึกษาได้โดย การฟัง การสัมผัส การดมกลิ่น และการใช้กล้ามเนื้อ เป็นต้น

ความหมายทางการแพทย์ หมายถึง โดยเฉพาะอเมริกาได้กำหนดไว้ว่า “ผู้ใดมองเห็นต่ำกว่า ปกติ 10 % ถือว่าเป็นคนตาบอด ทั้งนี้รวมทั้งผู้ที่มีลานสายตาแคบด้วย

ความหมายทางอาชีพ หมายถึง ผู้ที่ไม่สามารถประกอบอาชีพได้โดยใช้การเห็นได้เช่น อาชีพเกี่ยวกับการใช้สีต่างๆ การอ่านหรือการเขียนหนังสือปกติ เป็นต้น

### ประเภทของคนที่มีความบกพร่องทางการมองเห็น

คนที่มีความบกพร่องทางการเห็น หมายถึง คนตาบอดหรือคนตาบอดบางส่วน ซึ่งมีความ แตกต่างกันดังนี้



สองข้าง 45,700 คน แต่จากการสำรวจและประมาณของสถาบันวิจัยสาธารณสุขไทย มูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ กระทรวงสาธารณสุข ในปีเดียวกัน พบว่ามีจำนวนคนพิการทางการมองเห็น 955,485 คน (คณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ 2540:9 อ้างถึงใน ศศโศพส จิตรวานิชกุล : 26)

สถานการณ์ทางการศึกษาของคนตาบอด แบ่งเป็น 2 รูปแบบ คือ แบบในโรงเรียน และแบบการศึกษานอกโรงเรียน

### 1. แบบในโรงเรียน

#### 1.1 โรงเรียนศึกษาพิเศษ หรือโรงเรียนสอนคนตาบอด โดยเฉพาะ

1.1.1 โรงเรียนสอนคนตาบอดกรุงเทพ ดำเนินการ โดยมูลนิธิช่วยคนตาบอดแห่งประเทศไทยในพระบรมราชินูปถัมภ์

1.1.2 โรงเรียนสอนคนตาบอดภาคเหนือ ในพระบรมราชินูปถัมภ์ จังหวัดเชียงใหม่ สังกัดกองการศึกษา กรมสามัญศึกษา

1.1.3 โรงเรียนสอนคนตาบอดภาคใต้ จังหวัดสุราษฎร์ธานี สังกัดกองการศึกษา กรมสามัญศึกษา

1.1.4 โรงเรียนการศึกษาคนตาบอด จังหวัดขอนแก่น (ศูนย์การศึกษาคนตาบอดขอนแก่น)

1.2 แบบเรียนร่วม คือการจัดให้คนตาบอดได้รับการเตรียมความพร้อมแล้วไปเรียนร่วมกับเด็กในโรงเรียนทั่วไป มีทั้งระดับประถมศึกษา และ มัธยมศึกษา ซึ่งเป็นโรงเรียนในโครงการเรียนร่วมของกองการศึกษาพิเศษ กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษา

### 2. แบบการศึกษานอกโรงเรียน

เนื่องจากมีคนตาบอดเป็นจำนวนมากที่ไม่ได้เข้าสู่ระบบโรงเรียนทั้งแบบโรงเรียนการศึกษาพิเศษ ซึ่งเป็นโรงเรียนคนตาบอดเฉพาะหรือแบบเรียนร่วม และมีคนตาบอดที่เข้าสู่ระบบโรงเรียนแต่เรียนไม่สูงนัก จึงมีคนตาบอดเป็นจำนวนมากที่หันมาสู่การศึกษานอกโรงเรียนแทน การจัดการเรียนการสอนในลักษณะนี้ให้กับคนตาบอดอาศัยความร่วมมือจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับคนตาบอด อาทิ ศูนย์ฝึกอาชีพต่าง ๆ สมาคมตาบอดเป็นหน่วยประสานกับกรมสามัญการศึกษานอกโรงเรียนและเป็นสถานที่เปิดสอนให้กับคนตาบอดที่สนใจ

เด็กพิเศษ หรือเด็กพิการ เหล่านี้ล้วนเป็นเด็กที่มีความบกพร่องอันเกิดมาจากการกำเนิดหรือประสบเคราะห์กรรมภายหลังทำให้มีความพิการ ทำให้มีศักยภาพน้อยหรือไม่เท่าเทียมกับเด็กปกติ ในแง่ของการรับสิทธิ โอกาส และความเสมอภาค ในการให้การศึกษาเด็กเหล่านี้จำเป็นต้องให้การศึกษาพิเศษ ในการศึกษาพิเศษไม่ได้แตกต่างจากโปรแกรมให้การศึกษาแก่เด็กปกติ (อ้างถึงใน สุปาณี สนธิรัตน์, 2527)

การรับรู้ของเด็กพิเศษที่มีความสำเร็จสูงหรือดำนั้น อาจเกิดจากแรงจูงใจเมื่อเด็กปกติทั่วไป แต่ทว่านักวิทยาศาสตร์หลายท่านต้องการคำอธิบายที่ดีพอและเพื่อจะได้เข้าใจถึงพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จของเด็กเหล่านี้ตามที่ตนคาดหวัง เมื่อพฤติกรรมของเด็กพิเศษไม่เป็นไปตามที่คาดหวังไว้เป็นจำนวนมาก เด็กพิเศษมีอำนาจพิเศษ เช่น คนตาบอดมีประสาทสัมผัสที่หก ซึ่งเป็น การรับรู้โดยวิธีพิเศษ เป็นต้น

การปรับตัวของเด็กที่มีความผิดปกติทางการมองเห็น เนื่องจากการมีความผิดปกติทางการ เห็นไม่ใช่ลักษณะทางบุคลิกภาพเฉพาะ จึงไม่จำเป็นต้องมีจิตวิทยาพิเศษสำหรับเด็กเหล่านี้ เช่นเดียวกับเด็กพิเศษประเภทอื่น ๆ ปัญหาการปรับตัวต่าง ๆ ไม่ว่าจะ เป็นปัญหาส่วนบุคคลหรือทางสังคมก็ เหมือนกัน เด็กปกติอื่น ๆ ทั่วไป เด็กที่มีความผิดปกติทางการเห็นจะมีความใฝ่ฝันที่จะได้รับการ ขอมรับทางสังคม มีความสำเร็จส่วนบุคคล ต้องการที่จะมีชีวิตอย่างง่าย ๆ ไม่เรียกร้องอะไรมากนัก ทั้งนี้อาจมีบางกลุ่มที่ต้องการการยอมรับทางสังคม หรือมีความใฝ่ฝันคล้ายคนปกติ เรียกว่า Blidism เป็นพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ซึ่งรบกวนใจบุคคลอื่น เช่น นั่งโยก ภูมือ ภูตา เป็นต้น ซึ่งพฤติกรรม เหล่านี้ทำให้ดูเหมือนกับคนปัญญาอ่อนซึ่งทำให้แตกต่างจากคนปกติและเป็นการลดการยอมรับทาง สังคม

ความผิดปกติทางการมองเห็นในเด็กวัยเรียน 25-35% ส่วนใหญ่ไม่มากพอที่จะต้องจัด โปรแกรมพิเศษ เด็กประเภทนี้จะมีการรับรู้ สิ่งต่างๆรอบตัวและมีการรู้คิด (Conception) เกี่ยวกับ โลกในทางที่แตกต่างจากเด็กปกติ ทั้งนี้เพราะได้สิ่งเร้าที่แตกต่างกัน แต่ทั้งนี้มิได้หมายความว่า การรับ รู้เด็กพวกนี้ไม่มีประโยชน์ เพราะเด็กเหล่านี้จะรับรู้ได้จากการสัมผัส และการเคลื่อนไหว ซึ่งเด็กปกติ เกิดการรับรู้และรู้คิดเห็นจากการเห็น จึงไม่แน่ว่าเด็กที่มีความผิดปกติทางการเห็นจะไม่มี มโนภาพทางการเห็น

การรับรู้วัตถุต่างของเด็กตาบอดต้องอาศัยประสาทสัมผัส การสัมผัสทำให้เกิดมีความรู้ ความเข้าใจในสิ่งต่างๆ การรับฟังคนตาบอดช่วยให้ทราบถึงระยะทางและทิศทางของวัตถุ

เด็กพิเศษที่มีความบกพร่องทางสายตาไม่ได้หมายความว่า จะทำให้กลุ่มคนเหล่านี้อยู่ร่วมกับ คนปกติไม่ได้ หากแต่เมื่อเขาเรียนรู้ว่าเขาเป็นใครและอยู่ในสังคมที่พร้อมจะช่วยเหลือเขา เช่น เขา เป็นคนปกติ ชอบทำให้เกิดความปกติสุข (อ้างถึงในสุชา จัพันธ์, 2528)

## จิตวิทยาและลักษณะพฤติกรรมเด็กที่มีความบกพร่องทางสายตา

การพัฒนาคนพิการให้เป็นบุคคลที่มีค่าต่อสังคมและประเทศนั้นลักษณะของพฤติกรรมของเด็กที่มีความบกพร่องทางสายตา ซึ่งการศึกษาพิเศษเป็นส่วนหนึ่งในการให้โอกาสแก่บุคคลที่มีความบกพร่องทางการพิการ การจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมจำเป็นที่จะต้องศึกษาลักษณะทางพฤติกรรมประกอบด้วย (อ้างถึงในพิมพ์พรรณ วรชุตินทร ,2542)

พัฒนาการทางภาษา มีความเชื่อว่าเด็กที่มีความบกพร่องทางสายตาที่มีความสามารถในการเข้าใจและในการใช้ภาษาไม่แตกต่างจากเด็กปกติ มีการศึกษามากมายที่แสดงให้เห็นว่าในการทำ การทดสอบด้วยระดับสติปัญญาโดยการพูด การศึกษาายังแสดงให้เห็นว่ากลุ่มเด็กที่มีความบกพร่องทางสายตาและเด็กตาปกติไม่มีความแตกต่างในทุกหัวข้อที่เกี่ยวกับภาษา ทั้งนี้เพราะการเรียนรู้ภาษา ใช้การฟังมากกว่าการรับรู้ทางสายตา อย่างไรก็ตามพบว่าพัฒนาการทางภาษาของเด็กที่มีความบกพร่องทางสายตาและเด็กสายตาสปกติ ในระยะเริ่มแรกของภาษาเด็กที่มีความบกพร่องทางสายตา มีขีดจำกัด เนื่องจากการขาดประสบการณ์ทางการเห็น เนื่องจากเด็กที่มีความบกพร่องทางสายตาสามารถติดต่อสื่อสารกับผู้อื่นได้โดยการพูดเท่านั้น ทำให้เป็นคนพูดมากเพราะว่าไม่เห็นว่ามีปฏิกริยาอะไรบ้าง ทำให้ไม่รู้สมควรจะหยุดพูด ซึ่งอาจทำให้เกิดความรำคาญ

ความสามารถทางสติปัญญา การทดสอบระดับสติปัญญากับคนตาบอด โดยใช้ข้อทดสอบ ส่วนของภาคภาษาจากข้อทดสอบระดับสติปัญญา Stanford - Binet ไปทดสอบคนตาบอด เหตุผลของเขาคือคนที่ปราศจากสายตาคจะไม่เสียเปรียบในการทำข้อสอบเฉพาะภาคภาษา และข้อสอบชนิดนี้ก็มีความเที่ยงตรงแม่นยำในการวัดระดับสติปัญญามากกว่าข้อทดสอบ

จากการศึกษาระดับสติปัญญาของคนที่มีความบกพร่องทางสายตา พบว่า

1. ความบกพร่องทางสายตาไม่ใช่สาเหตุของระดับสติปัญญาดำ
2. ระดับสติปัญญาของคนที่มีความบกพร่องทางสายตาเฉลี่ยใกล้เคียงกับคนปกติ
3. คนตาบอดตั้งแต่กำเนิดและที่ตาบอดในวัยทารก มักมีสติปัญญาในระดับต่ำกว่าคนที่สูญเสียตาตอนโต

เสียตาตอนโต

4. เด็กที่มีความบกพร่องทางสายตาเนื่องจากเนื้องอกในตา
5. เด็กตาบอดเนื่องจากพัฒนาการทางสายตาไม่สมบูรณ์ สมองบางส่วน ไม่พัฒนาตั้งแต่กำเนิด จะเป็นเด็กปัญญาอ่อน

การเรียนรู้โน้ตส์ของเด็กที่มีความบกพร่องทางสายตาดจะต่างจากเด็กสายตปกติ เนื่องจากเด็กที่มีความบกพร่องทางสายตาเรียนรู้สิ่งแวดล้อมโดยผ่านการฟัง การสัมผัส การแตะต้อง ในขณะที่เด็กที่มีสายตปกติเรียนรู้จากสิ่งแวดล้อม

การเคลื่อนไหว ความสามารถในการเคลื่อนไหวมีความสำคัญต่อความสำเร็จในการปรับตัว คนที่มีความบกพร่องทางสายตาสามารถเคลื่อนไหวไป - มา จากที่หนึ่งไปยังที่หนึ่งได้แสดงให้เห็นว่าเขาประสบความสำเร็จในการปรับตัว เนื่องจากการสูญเสียสายตาเป็นอุปสรรคในการเคลื่อนไหว การเรียนรู้ระยะทิศทาง

ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการ ได้มีนักวิชาการทำการทดสอบเด็กที่มีความบกพร่องทางสายตา กับ คนตาปกติโดยมีข้อทดสอบผลสัมฤทธิ์ที่เป็นอักษรเบลล์และอักษรตัวใหญ่ พบว่า เด็กที่มีความบกพร่องทางสายตาและเด็กที่ตาบอดสนิทมีความล่าช้ากว่าเด็กสายตปกติ

การปรับตัวทางสังคม ปัญหาในการปรับตัวของคนที่มีความบกพร่องทางสายตา ได้แก่ทัศนคติที่มีต่อสังคมที่มีต่อคนที่มีความบกพร่องทางสายตา

ทัศนคติของสังคมที่มีต่อคนที่มีความบกพร่องทางสายตา และมีปัญหาการปรับตัวทางสังคมของเขาได้แก่

1. มีความเมตตาสงสารแต่ไม่เข้าใจคนตาบอด
2. คนตาบอดเป็นคนมีกรรม
3. คนตาบอดทุกคนจะต้องเป็นคนดี
4. คิดถึงเห็นว่าคนตาบอดจะต้องเป็นคนหูดี มีพรสวรรค์

การอาศัยอยู่ในสังคมของเด็กที่พิการทางสายตาจำเป็นที่จะเกิดการเรียนรู้ และปรับตัว บางครั้งถ้าเด็กเหล่านั้นไม่สามารถปรับตัวอยู่ในสังคมไม่ได้ ปัญหา ก็จะเกิดกับบุคคลเหล่านั้น ส่งผลให้ไม่สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข

#### การฟังและการมีปฏิริยาตอบกลับของเด็กตาบอด

จากการวิจัยส่วนใหญ่ของบุคคลที่ตาบอดจะพบว่า การฟังเป็นส่วนสำคัญเช่นเดียวกับเด็กตาบอด การฟังและการได้ยินนับเป็นสิ่งสำคัญในกระบวนการสื่อสาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการสื่อสารระหว่างบุคคล จากแนวคิดดังกล่าวจะมีความเหมาะสมกับเด็กพิการทางสายตาที่จะต้องอาศัยการฟัง

เนื่องจากสายตาที่มองไม่เห็น จึงต้องเน้นเรื่องการได้ยินเป็นหลัก เนื่องจากว่าในวันหนึ่งๆเขาจะได้รับข่าวสารและเรื่องราวหลายลักษณะซึ่งจำเป็นจะต้องมีการตอบกลับเกิดขึ้นกับคนในกลุ่มที่เด็กพิการทางสายตา

เนื่องจากการพูดเป็นสิ่งจำเป็นในการสื่อสารระหว่างบุคคล ดังนั้นในฐานะผู้รับสารก่อนจะมีปฏิกริยาตอบกลับ การฟังเป็นปัจจัยสำคัญที่ต้องนำมาก่อน

### 1. การฟัง

มนุษย์เราไม่สามารถที่จะรับรู้ในทุกสัมผัสที่เกิดขึ้น ดังนั้นกระบวนการรับรู้ของมนุษย์จึงมีการเลือกรับรู้ แต่ในส่วนของเด็กพิการทางสายตาสิ่งที่ได้ยินคือสิ่งที่รับสารเข้าไปแล้วถอดรหัสออกมาโดยจินตนาการจะมีความแตกต่างจากคนปกติ

การฟังเพื่อเข้าถึงความรู้สึก (empathic listening) เป็นพฤติกรรมที่ตรงข้ามกับการฟังเพียงเพื่อผ่าน (deliberative listening) การฟังเพียงเพื่อผ่านเป็นการฟังในลักษณะที่ได้ยินข่าวสารวิเคราะห์ข่าวสารนั้น ทบทวนข่าวสารในเวลาต่อมาและอาจสรุปเกี่ยวกับข่าวสารขึ้น ส่วนวัตถุประสงค์ของการฟังอย่างเข้าถึงความรู้สึก มุ่งที่การพยายามเข้าใจในตัวผู้ส่งสารเป็นอย่างแรก

### 2. กระบวนการในการฟัง

กระบวนการในการฟังเป็นส่วนสำคัญเพราะจะมีลักษณะเหมือนกับกระบวนการในการรับรู้ตรงที่เริ่มต้นที่การรับสาร หูเป็นประสาทสัมผัสสำหรับการฟังซึ่งมีความสำคัญสำหรับเด็กพิการทางสายตา การเรียนในชั้นเรียนเด็กจะต้องมีกระบวนการฟังที่ตั้งใจเพราะเขาจะต้องนำสิ่งที่ได้ยินมาเชื่อมโยง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่ออยู่ในชั้นเรียนจะต้องมีสิ่งรบกวนอาทิ เพื่อนร่วมชั้นเรียน เสียงครูผู้สอนที่อาจเบาไป เป็นต้น

### 3. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการฟัง

3.1 ความแตกต่างทางด้านกายภาพ เนื่องจากการฟังขึ้นอยู่กับกระบวนการรับรู้ ดังนั้นประสิทธิภาพของประสาทสัมผัสในอันที่จะรับรู้จึงเป็นปัจจัยอย่างหนึ่งที่ยังผลให้เกิดประสิทธิภาพในการรับฟัง มีผู้ให้ข้อสังเกตว่าเด็กพิการทางสายตา หรือคนตาบอดจะมีความสามารถในการฟังได้ดีกว่า เพราะถือว่าเขาจะต้องใช้เสียงเป็นสัญญาณทาง

3.2 การพูดกับการฟังมีความเร็วซ้ำผัดกัน ความสามารถในการพูดจะมีอัตราเฉลี่ย 120-150 คำต่อนาที ในขณะที่การ ฟัง 50 คำต่อนาที เพราะฉะนั้นจะแสดงให้เห็นว่าคนที่พิการทางสายตาจะมีความสามารถพิเศษที่จะรับรู้ประสาทสัมผัสในด้านการ ได้ยิน ได้ดีและรวดเร็ว

3.3 การฟังที่มีประสิทธิภาพจำเป็นต้องมีปฏิกริยาร่วม มนุษย์จะเลือกฟังเฉพาะสิ่งที่เลือก จะไม่ฟังทุกสิ่งที่เป็นเสียงที่เกิดขึ้นรอบตัว

3.4 ข่าวสารที่แฝงอยู่เบื้องหลังมีอิทธิพลต่อการฟัง การจะฟังข่าวสารให้เข้าใจอย่างถ่องแท้จำเป็นต้องสามารถเข้าใจถึงสิ่งที่อยู่เบื้องหลังหรือนอกเหนือไปจากคำพูด ซึ่งจะต้องมีการใช้



อวัจนภาษาประกอบกับวัจนภาษา จากประโยคนี้ทำให้เห็นว่าเด็กพิการทางสายตาจขาดการรับรู้หรือตีความหากมีภาษาในเชิงท่าทางเกิดขึ้นขณะสอน การแสดงออกทางสีหน้า ท่าทางจะไม่สามารถทำให้เขาเหล่านั้นรับรู้ได้ เป็นต้น

4. การฟังอย่างมีประสิทธิภาพจำเป็นต้องมีการเข้าถึงความรู้สึก
5. ผลของการฟังอย่างมีประสิทธิภาพยังช่วยพัฒนาความสามารถในการสื่อสาร
6. ความสำคัญของปฏิริยาตอบกลับ ผลของการฟังที่ดีเกิดขึ้นเมื่อมีสิ่งกระตุ้นที่เราส่งตอบกลับไปยังผู้พูด กระบวนการในการป้อนข่าวสารกลับมิใช่กระบวนการที่ประกอบด้วยขั้นตอนเพียงขั้นตอนเดียว
7. การรับข้อมูลตอบกลับจากผู้รับสาร เมื่อเราส่งข้อมูลข่าวสารออกไป แต่ไม่มีผลแต่อย่างใดตอบกลับมา เราก็ไม่มีโอกาสที่จะรู้ว่าการสื่อสารที่เราดำเนินการไปนั้นก่อให้เกิดผลอะไรบ้าง อาจเป็นการสื่อสารทางเดียว หรือการสื่อสารสองทาง
8. การพัฒนาทักษะในการส่งข้อมูล

### แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนร่วม

Schindele ( 1981: 2-3) กล่าวถึงประโยชน์ของการเรียนร่วม 3 ประการ ดังนี้

1. ประโยชน์ในด้านการเรียนรู้  
เด็กพิเศษในชั้นเรียนปกติสามารถมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนตามเนื้อหาหลักสูตรทั้งหมดพร้อมกับเพื่อนนักเรียนปกติ สามารถได้รับความรู้และประสบการณ์มากมายจากเพื่อนๆ
2. ประโยชน์ในด้านการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม  
เด็กพิเศษที่เรียนร่วมสามารถมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับเพื่อนนักเรียนปกติได้ทำให้ออกคิดและทัศนคติในแง่ลบต่อกันหมดไป
3. ประโยชน์ในด้านประสบการณ์จริงที่พบในชีวิตประจำวันและชีวิตการทำงานในอนาคต  
เด็กพิเศษมีโอกาสที่จะได้รับประสบการณ์ของการทำงานร่วมกัน และการแข่งขันกับผู้อื่นอันเป็นสภาพจริงที่เขาจะประสบเมื่อผ่านชีวิตการศึกษาไปแล้ว

ที่กล่าวข้างต้นเป็นประโยชน์ของการเรียนร่วมที่เกิดกับนักเรียนพิเศษเท่านั้นแต่นักศึกษายังชี้ให้เห็นถึงประโยชน์ที่เกิดกับบุคคลกลุ่มอื่นๆและต่อการจัดการศึกษาโดยทั่วไปด้วย Gearheart and Weishahn ( 1980: 37-39 ) กล่าวไว้ 4 ประการ ดังนี้

## 1. การเปลี่ยนแปลงในด้านการศึกษากาตปกติ

การเรียนร่วมได้มีส่วนช่วยก่อให้เกิดการพัฒนาของการจัดการศึกษาทั่วไปในด้านต่างๆ ได้มีการนำเอาวิธีการทางการศึกษาพิเศษมาใช้ในการศึกษากาตปกติมากยิ่งขึ้น อาทิเช่น การกำหนดวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมรายบุคคล ( Individual behavioral objectives) การสอนแบบวินิจฉัยและกำหนดแผนแก้ไข (diagnostic - prescriptive teaching) ศูนย์การเรียนรู้ (learning center) การใช้สื่อการสอนชนิดเรียนด้วยตนเอง (self - instructional materials) การใช้เทคนิคเพื่อช่วยสอน (peer tutor) การใช้สื่อการสอนที่ดึงดูดความสนใจ เช่น เครื่องคำนวณประกอบเสียง และที่สำคัญที่สุดคือการยอมรับกว้างขวางขึ้นในหลักการที่ว่า นักเรียนแต่ละคนก้าวหน้าในการเรียนรู้ตามอัตราที่เหมาะสมสำหรับตน

## 2. ประโยชน์สำหรับนักเรียนปกติ

การที่นักเรียนทั้งสองกลุ่มมีประสบการณ์เรียนรู้ร่วมกัน ทำให้ช่วยส่งเสริมให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ความเคารพตนเองมีมากขึ้น ทักษะทางสังคมเพิ่มขึ้น มีการยอมรับกันมากขึ้นในระหว่างชั้นเรียน

## 3. ประโยชน์สำหรับครู

นักการศึกษาปกติและนักการศึกษาพิเศษ มีโอกาสร่วมมือกัน นักการศึกษาทั้งสองประเภท มีทักษะและความเชี่ยวชาญเฉพาะตนที่สามารถแลกเปลี่ยนกันได้ ครูปกติมีโอกาสที่จะทำงานท้าทาย ในการสอนเด็กที่มีความแตกต่างกัน หลายครั้งครูพบว่า เทคนิคการสอนสำหรับเด็กพิเศษ สามารถนำมาประยุกต์ใช้สอนเด็กปกติได้ผลอย่างดี

## 4. ประโยชน์สำหรับเด็กพิเศษ

เด็กพิเศษมีโอกาสทางการศึกษาทัดเทียมกับผู้อื่นได้

Lewis and Doorlag (1982 : 10) ได้สรุปประโยชน์ของการเรียนร่วมสำหรับบุคคลกลุ่มต่างๆดังนี้

1. เด็กพิเศษได้มีโอกาสอยู่กับกลุ่มเพื่อน ไม่ถูกแยกตัวออกจากกิจกรรมปกติของโรงเรียน
2. เด็กปกติที่ได้รู้จักเด็กที่แตกต่างไปจากตน และเรียนรู้ที่จะยอมรับความแตกต่างไปจากตน และเรียนรู้ที่จะยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล
3. ครูการศึกษาพิเศษสามารถให้บริการนักเรียนพิเศษได้มากขึ้น โดยทั่วไปในชั้นพิเศษจะมีเด็กไม่เกิน 10-15 คน แต่ในโปรแกรมสอนเสริมสามารถบริการเด็กได้ถึง 25 คน

จะเห็นว่าการเรียนร่วมเป็นการเสริมสร้างโอกาสให้กับเด็กพิการทางสายตา ซึ่งจะได้เป็นพื้นฐานวิชาบังคับเพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมด้านอาชีพให้มีคุณภาพ อันเป็นส่วนสำคัญในการศึกษาและเพื่อเป็นการเรียนรู้ให้สามารถอยู่ในสังคม ได้อย่างปกติสุขสังคม

## แนวคิดการปรับตัว

แนวคิดการปรับตัวได้มีผู้ให้ความหมายของคำว่า “การปรับตัว” (Adaption) ไว้ในแนวทางต่างๆกัน ลาซารัส (Lazarus) ได้กล่าวว่า การปรับตัวมีจุดกำเนิดมาจากทฤษฎีวิวัฒนาการ (Revolution Theory) ของชาร์ล ดาร์วินส์ (Charle Darwins) ซึ่งมีเนื้อหาเน้นหนักทางด้านชีววิทยา และได้มีการนำแนวคิดดังกล่าวมาประยุกต์ใช้ โดยเปลี่ยนมาใช้คำว่า “Adjustment” และให้ความหมายใหม่ว่าเป็นการพยายามของแต่ละคนในการดำเนินชีวิตหรืออยู่รอดในสภาพแวดล้อมทางสังคมและสภาพแวดล้อมทางกายภาพ การปรับตัวประกอบด้วยกระบวนการ 2 ทางคือ การปรับตนเองให้เข้ากับสภาพแวดล้อม และการปรับสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมกับความต้องการของแต่ละคน (อ้างถึงในจารุ โรจนธรรม,2537:11)

Dictionary of Psychoanalytical (อ้างถึงในฐิติกริชย์ วิเศษศิลปานนท์,2537:7) ได้ให้ความหมายว่า การปรับตัวทางสังคม หมายถึง การที่บุคคลสามารถทำตัวให้สอดคล้องเข้ากับสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ เป็นกระบวนการที่ปรับปรุงความต้องการและพฤติกรรมต่างๆเป็นกระบวนการที่ปรับปรุงความต้องการและพฤติกรรมต่างๆของบุคคลที่จะทำให้ผู้นั้นได้รับความพึงพอใจตามความต้องการที่จำเป็นทั้งหลายได้เป็นส่วนมาก และได้รับการบำบัดทั้งทางร่างกายและทางสังคม

การปรับตัวหมายถึง กระบวนการที่บุคคลพยายามปฏิบัติ ในการสนองความต้องการของตนเอง หรือแก้ไขปัญหา ข้อคับข้องใจ เพื่อให้สามารถอยู่ในสิ่งแวดล้อมนั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการปรับตัวนี้จะเกิดจากการเรียนรู้ทางสังคมมากกว่าที่จะเกิดจากการถ่ายทอดพันธุกรรม (อ้างถึงในวารภรณ์ นิธิจันทร์,2539:15)

### สาเหตุก่อให้เกิดการปรับตัว

สาเหตุที่ก่อให้เกิดการปรับตัวนั้นมีมากมายหลายประการ ดังนี้

นิภา นิธยาชน,2530อ้างถึงในวารภรณ์ นิธิจันทร์,2539:21) กล่าวว่า นอกจากความต้องการทางกายภาพแล้วสิ่งแวดล้อมและประสบการณ์ทางสังคม ยังผลักดันให้เกิดความต้องการอีกหลายอย่าง เช่น ความต้องการความอบอุ่นปลอดภัย ความรัก การได้รับการยกย่องนับถือ และความสำเร็จ เป็นต้น เมื่อความต้องการทั้งหลายได้รับการตอบสนอง จะทำให้บุคคลรู้สึกสบายใจ มีความสุขในการดำรงชีวิต แต่เมื่อความต้องการของคนเราไม่ได้รับการตอบสนอง บุคคลก็จะเกิดความเครียด วิตกกังวล คับข้องใจ บุคคลจึงต้องพยายามหาหนทางหรือวิธีการต่างๆเพื่อขจัดปัญหาต่างๆ

นั้นจะแสดงออกโดยพฤติกรรมต่าง ๆ และพฤติกรรมต่าง ๆ ที่บุคคลกระทำเพื่อตอบสนองความต้องการของตนเองนั้นเรียกว่า “กระบวนการปรับตัว”

มนุษย์จะต้องมีการปรับตัวเพื่อให้ได้มาซึ่งความต้องการอันจำเป็นนั้น ได้มีนักจิตวิทยาแยกกระบวนการปรับตัวเป็น 4 ระยะ (อ้างถึงใน จูฎิรักษ์ วิเศษศิลปานนท์, 2537:9)

1. มีปัจจัยก่อให้เกิดแรงขับขึ้น
2. พฤติกรรมในการค้นหาวีธีการที่จะแก้ไขปัญหามีประสิทธิภาพ
3. บรรลุถึงเป้าหมาย
4. ความตึงเครียดลดลง

เมื่อแรงขับหนึ่งได้รับการตอบสนองให้ผ่อนคลายลงแล้วก็จะมีความต้องการอันจำเป็นอื่นๆ ที่จะกระตุ้นเร้าต่อกระบวนการของการปรับตัวขึ้นมาอีก เนื่องจากความต้องการอันจำเป็นของมนุษย์มีมากมายและซับซ้อน

Galtung ได้จำแนกความต้องการอันจำเป็นพื้นฐานของมนุษย์ เอาไว้ 4 ประการ

1. ความต้องการอันจำเป็นในด้านความปลอดภัย เป็นการป้องกันการใช้กำลังรุนแรงจากบุคคลอื่น หรือจากส่วนร่วม
2. ความต้องการอันจำเป็นในด้านสวัสดิภาพของชีวิต เช่น อากาศ น้ำ อาหาร การแสดงออก
3. ความต้องการอันจำเป็นด้านเอกลักษณ์ เช่น การสร้างสรรค์ การแสดง ความสามารถ เดิมที
4. ความต้องการอันจำเป็นในด้านเสรีภาพ

ในการศึกษาการปรับตัว นอกจากจะศึกษากระบวนการของการปรับตัวดังกล่าวแล้ว Lazarus กล่าวว่า อาจศึกษาในอีกมิติ คือประสิทธิภาพในการปรับตัวอันเป็นวิธีการในเชิงปฏิบัติ

Tindall อธิบายว่าการปรับตัวที่ดีของบุคคลประกอบด้วย

1. การรักษานูรณ์การของบุคคลิกภาพได้โดยอาศัยความสามารถในการผสมผสานความต้องการของตนกับพฤติกรรมที่แสดงออกเพื่อจะตอบสนองความต้องการนั้น โดยที่พฤติกรรมดังกล่าวจะต้องเข้ากับสิ่งแวดล้อม
2. ปฏิบัติตามบรรทัดฐานของสังคม
3. ขอมรับสภาพความเป็นจริง

4. มีความมั่นคง
5. มีวุฒิภาวะ
6. มีอารมณ์ลักษณะเป็นปกติอยู่เสมอ

การปรับตัว หมายถึง การกระทำระหว่างกัน (Interaction) หรือ การปรับตัวเข้าหากันของทั้งสองฝ่าย (Accommodation) เป็นการพยายามทำตัวให้เข้ากับผู้อื่นได้ โดยการแก้ไข ดัดแปลงพฤติกรรมเดิมของตนเองและเรียนรู้ยอมรับแบบพฤติกรรมและประเพณีของกลุ่มคนที่เราคิดต่อสังสรรค์ด้วย ถือว่าเป็นก้าวแรกในกระบวนการปรับตัวให้เข้ากับสังคมส่วนใหญ่ (อ้างถึงใน ฐิติรักษ์ วิเศษศิลปานนท์, 2537 :11)

การปรับตัวของเด็กตาบอดเกิดขึ้นจากการเรียนรู้คือการศึกษจากสภาพแวดล้อมที่เด็กต้องเผชิญ กรณีเด็กต้องเดินทางมาโรงเรียนก็เป็นการปรับตัวอย่างหนึ่งในการที่เด็กตาบอดจะต้องเรียนรู้การมีชีวิตอยู่ในสังคม หรือการเรียนในห้องเรียนร่วมที่จะมีการสอนที่แตกต่างจากการเรียนกับเพื่อนที่ตาบอดเหมือนกันก็เป็นส่วนหนึ่งที่บ่งชี้ได้ เหมือนที่ Heynes กล่าวไว้ว่า การปรับตัวทางสังคม เป็นการกระทำใดๆที่บุคคลกระทำเพื่อสนองต่อความต้องการอันจำเป็นทางสังคมและทำให้สามารถอาศัยอยู่ในชุมชนได้โดยมีความพึงพอใจต่อการอยู่อาศัยในชุมชน (อ้างถึงใน จารุ โรจนธรรม, 2537:29)

### งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จรัล ทองปิยะภูมิ, 2531 วิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารโรงเรียนในโครงการเรียนร่วมสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง แบ่งออกเป็น 5 ประเด็น ตามงานบริหารโรงเรียน ได้แก่ งานวิชาการ งานบุคลากร งานกิจการนักเรียน งานธุรการ และงานความสัมพันธ์กับชุมชน ผลการวิจัยพบว่า สิ่งที่โรงเรียนในโครงการเรียนร่วมจัดได้เหมาะสมแล้ว ได้แก่ การจัดรูปแบบการเรียนร่วม การเตรียมความพร้อมนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น การปกครองนักเรียน และการจัดบริการ โดยตรงของครูการศึกษาพิเศษ ส่วนสิ่งที่โรงเรียนในโครงการเรียนร่วมควรจัดให้มีหรือปรับปรุงแก้ไข ได้แก่ การกำหนดเป้าหมายทางการศึกษาสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องของการเห็น การเน้นความสำคัญของอาชีวศึกษา และการอาชีพ การจัดทำแผนการศึกษารายบุคคล การจัดตั้งคณะทำงานโครงการเรียนร่วมภายในโรงเรียน การจัดสื่อวัสดุอุปกรณ์พิเศษ การนิเทศ การจัดอัตรากำลังศึกษาพิเศษ การจัดทำพรรณนางานของบุคลากรในโรงเรียน การฝึกอบรมบุคลากรในโรงเรียน การสำรวจเด็กที่มีความบกพร่อง

ทางการเห็น การจัดบริการช่วยเหลือ การจัดทำระบบข้อมูลที่จำเป็นต่อการประเมินนักเรียน การปรับสภาพอาคารสถานที่ การปรับสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน และการเตรียมผู้ปกครอง

เรื่องชัย แสงเจริญ, 2530 ศึกษา ความต้องการทางการศึกษานอกโรงเรียนของคนที่มีความบกพร่องทางการเห็นที่เป็นสมาชิกของห้องสมุดคอลฟิลด์ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้บกพร่องทางการมองเห็นให้ความสำคัญกับความต้องการด้านอาชีพสูงสุด และมีความเห็นต่อความพิการว่าเป็นเรื่องของเคราะห์กรรมของตนเอง พยายามต่อสู้กับชีวิตมาโดยตลอด คนมีความสามารถเช่นเดียวกับคนอื่น ๆ คนพิการด้วยกันเข้าใจซึ่งกันและกันดีกว่าคนไม่พิการ ต้องการให้ผู้อื่นยอมรับตนเอง สังคมไม่ได้ให้ความช่วยเหลือในด้านต่างๆแก่คนพิการเท่าที่ควร

กลุ่มตัวอย่าง มีวิธีการแสวงหาความรู้โดยผ่านสื่อมวลชนสูงสุด รองลงมาคือ ค้นคว้าด้วยตนเอง จากครูผู้สอนหรือผู้อื่น ๆ จากเพื่อน และจากชั้นเรียนต่าง ๆ ปัญหาและอุปสรรคในการแสวงหาความรู้ เนื่องจากความบกพร่องทางการเห็น สังคมไม่ยอมรับ และการเดินทางลำบาก ต้องการบริการการศึกษานอกโรงเรียนทางด้านอาชีพ โดยเลือกวิชาดนตรีเป็นอันดับหนึ่ง ข่าวสารที่ผู้บกพร่องทางการมองเห็นสนใจสูงสุดคือข่าวการเมือง และต้องการเพิ่มพูนความรู้ในวิชากฎหมาย วิชาวิทยุเป็นสื่อในการรับสาร หน่วยงานที่ต้องให้จัดบริการข่าวสาร คือ ห้องสมุดคอลฟิลด์ รองลงมาคือ สมาคมคนตาบอดแห่งประเทศไทย กิจกรรมที่สนใจในยามว่างฟังวิทยุ โทรทัศน์ รองลงมาคือ เล่นและฟังดนตรี อ่านเขียนหนังสือ

ศศโสฬส จิตรวานิชกุล, 2542 ศึกษา การศึกษาพฤติกรรม ความสนใจ และความต้องการในการเปิดรับสื่อ ของคนตาบอดในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า คนตาบอดในเขตกรุงเทพมหานครมีพฤติกรรมการเปิดรับในระดับสูง ได้แก่ สื่อมวลชน ประเภทวิทยุ โทรทัศน์ และเทปทั่วไป ตามลำดับ และสื่อที่มีการเปิดรับในระดับปานกลาง ได้แก่ สื่อเฉพาะกิจ ประเภท หนังสือเทป และนิตยสารมิตรสนิท ส่วนเนื้อหาที่เปิดรับจากสื่อมวลชน มากที่สุดได้แก่ข่าวสาร ถ้าเป็นสื่อเฉพาะกิจจะเป็นบันเทิง และความรู้ รองลงมาข่าวสาร การรับรู้จากการรับสื่อมวลชนเพื่อประโยชน์ในการพัฒนาตนเอง โดยต้องการให้เป็นประโยชน์สูงสุดเพื่อการอยู่ในสังคมไทย และต้องการให้มีการพัฒนาเทคโนโลยีสื่อมวลชนทุกประเภทเพื่อให้คนตาบอดเข้าใจได้ง่ายขึ้น ส่วนในด้านความต้องการที่จะใช้สื่อเฉพาะกิจมีการปรับปรุงเนื้อหาให้กว้างขึ้น มีการปรับปรุงคุณภาพของสื่อ ให้มีการผลิตสื่อประเภทนี้เพิ่มขึ้น

แจกเกอร์ลิน เมอร์คาเตอร์, 2544 ศึกษา การสื่อสารของผลิตภัณฑ์เพื่อคนตาบอด โดยมุ่งศึกษาลักษณะทางประชากรศาสตร์ของคนตาบอดในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล

พฤติกรรมกรรมการสื่อสารของคนตาบอดกับผลิตภัณฑ์อุปโภคบริโภค ตลอดจนปัญหาการสื่อสาร  
วิธีการซื้อและใช้ผลิตภัณฑ์ วิธีการแก้ไขและความต้องการในการสื่อสารของคนตาบอด

ผลการวิจัยพบว่า ผู้ชายจะมีมากกว่าผู้หญิงและลักษณะทางการตาบอดจะเกิดจากโรคภัยไข้  
เจ็บมากที่สุด ทางด้านการเปิดรับสื่อจะเปิดรับสื่อทางวิทยุมากที่สุด รองลงมาโทรทัศน์ สำหรับ  
พฤติกรรมกรรมการสื่อสารในการซื้อผลิตภัณฑ์เพื่อใช้อุปโภค บริโภค นั้นจะมีทั้งซื้อด้วยตนเอง มีคนอื่น  
ซื้อมาให้ และ ผ่าคนอื่นซื้อ โดยการซื้อจะไปที่ร้านขายของชำ ห้างสรรพสินค้า ในการตัดสินใจ  
เลือกซื้อจะพิจารณาจากคุณภาพ ราคา ส่วนการสื่อสารในการซื้อและใช้ผลิตภัณฑ์คือไม่สามารถ  
หยิบเองได้ แต่จะแก้ปัญหาโดยการถามผู้อยู่แวดล้อม ส่วนในการใช้จะมีปัญหาการหยิบผิด แต่จะ  
แก้ปัญหาสอบถามจากผู้อื่น สำหรับสิ่งที่คนตาบอดอยากให้ผลิตภัณฑ์ปรับปรุง คือ ต้องการให้มี  
จิตสำนึกในการให้ความช่วยเหลือคนตาบอด และรองลงมาให้มีการสื่อสารเข้ามาใช้มากขึ้น



สถาบันวิทยบริการ  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

## บทที่ 3

### ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่อง “ กระบวนการสื่อสารในการเรียนร่วมของเด็กตาบอดกับเด็กสายตาสกปรกในห้องเรียน” ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการปรับตัวของเด็ก ในการเรียนร่วมห้องเรียนกับเด็กสายตาสกปรก รวมถึงการปรับตัวของเด็กปกติ โดยศึกษาวิธีการสื่อสารของครูผู้สอนในการถ่ายทอดความรู้ โดยจะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมสื่อสารกับการปรับตัวในการเรียนร่วม

#### วิธีการทำวิจัย

ผู้วิจัยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research)

ประชากร คือ กลุ่มโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการเรียนร่วม

1. กลุ่มเด็กตาบอดมัธยมศึกษาที่ศึกษาในโครงการเรียนร่วม โดยได้ใช้การสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการจับฉลากเพื่อคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างเด็กตาบอดที่ศึกษาจากโรงเรียนมัธยมศึกษาที่อยู่ในโครงการเรียนร่วมซึ่งได้เข้าร่วมโครงการเรียนร่วมมาระยะเวลาหนึ่งโดยเลือกแต่ที่เข้าร่วมในเขตกทม.เท่านั้น ซึ่งได้โรงเรียนวัดมัธยมมกุฎกษัตริย์ โดยคัดเลือกจำนวน 3 คนและ คัดเลือกเด็กตาบอดอีกกลุ่มที่เพิ่งเข้าศึกษาหรือโรงเรียนที่เพิ่งเข้าร่วมโครงการเรียนร่วมซึ่งมีเพียงโรงเรียนเดียวได้แก่โรงเรียนศรีอยุธยา โดยคัดเลือกทั้งสิ้น 5 คน

2. กลุ่มเด็กมัธยมศึกษาที่ศึกษาในโครงการเรียนร่วม ในการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างเด็กมัธยมศึกษาที่เรียนในห้องเรียนร่วมเดียวกัน เพื่อนที่นั่งใกล้กันซึ่งได้เข้าร่วมโครงการเรียนร่วมมาระยะเวลาหนึ่งโดยเลือก โรงเรียนวัดมัธยมมกุฎกษัตริย์และในส่วนของโรงเรียนศรีอยุธยาเป็นโรงเรียนที่เพิ่งเข้าจะร่วมโครงการเรียนร่วม โดยจะต้องเป็น ดังนี้

- เพื่อนที่อยู่ในห้องเรียนร่วมเดียวกัน
- เพื่อนที่นั่งใกล้กัน
- เพื่อนที่นั่งห่างออกไปแต่ยังอยู่ในห้องเรียนร่วม
- เพื่อนต่างเพศที่เรียนในห้องเรียนร่วม

รวมทั้งสิ้น 30 คน



3. ครูผู้สอนในโครงการเรียนร่วม ในการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างครูผู้สอนที่สอนวิชาที่เกี่ยวข้องกับวิชาเชิงคณิตศาสตร์ สังคม อังกฤษ ศิลปศึกษา และ วิชาพลศึกษาและนอกจากนี้การสัมภาษณ์ผู้ช่วยสอนที่ได้รับมอบหมายจากโรงเรียนสอนคนตาบอดกรุงเทพเพื่อต้องการข้อมูลมาสนับสนุนรวมทั้งหมด 12 คน

เนื่องจากโครงการเรียนร่วมที่ศึกษาจะเลือกแต่เฉพาะในเขตกทม.และเลือกโรงเรียนเพียง 2 แห่ง จากโรงเรียนที่ร่วมโครงการดังกล่าว เพื่อใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง

### เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. การวิเคราะห์เอกสาร (Data Analysis) โดยเลือกเอกสารที่เกี่ยวข้องหรือมีการอ้างอิงเพื่อใช้ในการเก็บข้อมูล

2. การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (NON-Participant observation)

3. การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-dept Interview)

- ประเด็นการสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อใช้กับเด็กมัธยมศึกษา โดยเลือกจากเด็กนักเรียนที่อยู่ในห้องเรียนและมีที่นั่งใกล้กับเด็กตาบอดและนั่งไกลจากเด็กตาบอด

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทางประชากร ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา ครอบครัว

ส่วนที่ 2 ความสัมพันธ์ของกลุ่มตัวอย่างกับเด็กตาบอดในห้องเรียน

ส่วนที่ 3 การสื่อสารพูดคุยกันในห้องเรียนเรื่องใดที่จะสื่อสารกันมากที่สุด

ส่วนที่ 4 ความคิดเห็นต่อเพื่อนที่ตาบอดที่เรียนในห้องเรียนเดียวกันเป็นอย่างไร

ส่วนที่ 5 การปรับตัวในการอยู่ร่วมกันกับเพื่อนตาบอด

- คำถามเพื่อใช้กับเด็กตาบอดมัธยมศึกษา

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทางประชากร ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา ครอบครัว

ส่วนที่ 2 การเดินทางมาศึกษา

ส่วนที่ 3 ความสัมพันธ์ของกลุ่มตัวอย่าง (เด็กสายตาบอด) กับเด็กปกติในห้องเรียน

ส่วนที่ 4 การสื่อสารพูดคุยในห้องเรียน เรื่องใดที่จะสื่อสารกันมากที่สุด

ส่วนที่ 5 การปรับตัวในการอยู่ร่วมกับเพื่อนในห้องเรียน

ส่วนที่ 6 วิธีการติดตามบทเรียน

ส่วนที่ 7 วิธีทำการบ้าน

การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-dept Interview) กับครูผู้สอนโดยจะเลือกครูผู้สอนที่สอนในวิชาที่มีข้อจำกัดที่เด็กตาบอดจะต้องเรียน กับครูผู้สอนที่สอนวิชาที่มีไม่ซับซ้อนและเข้าใจง่าย แนวคำถามดังนี้

- ครูผู้สอนวิชาพื้นฐาน

ส่วนที่ 1 ทักษะคดีที่มีต่อเด็กตาบอดในชั้นเรียน

ส่วนที่ 2 พื้นฐานการสอนในการสอนโครงการเรียนร่วม

ส่วนที่ 3 วิธีการสื่อสารหรืออุปกรณ์ในการใช้สอนในการสอนในห้องเรียนร่วม

ส่วนที่ 4 ความคิดเห็นต่อนักเรียนตาบอดในโรงเรียนปกติ

- ครูผู้สอนวิชาที่ซับซ้อน อาทิ พลศึกษา

ส่วนที่ 1 ทักษะคดีที่มีต่อเด็กตาบอดในชั้นเรียน

ส่วนที่ 2 พื้นฐานการสอนในการสอนโครงการเรียนร่วม

ส่วนที่ 3 วิธีการสื่อสารหรืออุปกรณ์ในการใช้สอนในการสอนในห้องเรียนร่วม

ส่วนที่ 4 ความคิดเห็นต่อนักเรียนตาบอดในโรงเรียนปกติ

### การเก็บรวบรวมข้อมูล

วิธีการเก็บข้อมูลจากแหล่งข้อมูลประเภทบุคคลและประเภทเอกสาร ใช้วิธีการดังนี้

1. ข้อมูลปฐมภูมิ ได้แก่ข้อมูลที่ได้รวบรวมจากการสังเกต การสัมภาษณ์ การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น โดยการสนทนากลุ่มและสนทนาตัวต่อตัวเพื่อนำข้อมูลเบื้องต้นมาประมวลในการสร้างคำถาม

2. ข้อมูลทุติยภูมิ ได้แก่ ข้อมูลที่ได้จากการค้นคว้าศึกษาหนังสือ เอกสาร และงานวิจัยต่างๆ เพื่อนำเป็นแนวทาง

### ระยะเวลาในการเก็บข้อมูล

ระยะที่หนึ่ง เป็นการรวบรวมข้อมูลที่ได้จากอาจารย์และนักวิชาการที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับเด็กตาบอดและศึกษาค้นคว้าหนังสือ เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ระยะที่สอง เป็นการรวบรวมข้อมูลภาคสนาม จากการสังเกตที่สถานที่จริง และสัมภาษณ์เชิงลึก โดยทำการสัมภาษณ์ในรอบแรกเพื่อเก็บข้อมูลโดยทั่วไป

ระยะที่สาม หลังจากที่ได้สังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมในภาคเรียนต้นระยะหนึ่งแล้ว และประมวลคำตอบในการสัมภาษณ์รอบแรก จะค้นหารายละเอียดเพิ่มเติม พร้อมสัมภาษณ์เชิงลึกเพิ่ม เนื่องจากข้อมูลที่ได้ไม่เพียงพอในช่วงปลายเทอมของกลางเทอมภาคเรียนต้น

### การนำเสนอข้อมูล

ผู้วิจัยนำเสนอรายงานวิจัยในแบบเชิงวิเคราะห์พรรณนา (Analysis description)



สถาบันวิทยบริการ  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

## บทที่ 4

### ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “กระบวนการสื่อสารในการเรียนร่วมของเด็กตาบอดกับเด็กสายตาสปกติในห้องเรียนร่วม” สรุปผลลักษณะทางประชากรของกลุ่มตัวอย่างที่ได้ทำวิจัย จากการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมและการสัมภาษณ์เชิงลึก กลุ่มตัวอย่างนักเรียนทั้ง สอง โรงเรียน อาจารย์สอนเสริมวิชาการ อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ประจำวิชาพื้นฐาน 2 วิชา และ อาจารย์ประจำวิชาพิเศษ โดยได้ผลข้อมูลดังนี้

#### กระบวนการสื่อสารของครูที่สอนในห้องเรียนร่วม

ในการศึกษาหัวข้อดังกล่าวผู้วิจัยได้ทำการศึกษากลุ่มตัวอย่าง 2 โรงเรียน ได้แก่โรงเรียนมัธยมวัดมกุฏกษัตริย์ และ โรงเรียนศรีอยุธยา โดยสังเกตในการเรียนการสอนของครู 4 วิชา ของแต่ละโรงเรียน ซึ่งสรุปได้ดังนี้

##### 1. ในฐานะผู้ส่งสาร

จากการสังเกตพบว่าในขั้นตอนการสื่อสารของครูที่สอนในห้องเรียนร่วมจะมีการสื่อสารในฐานะผู้เริ่มต้นการสื่อสารทำหน้าที่ในการส่งสารภายในห้องเรียนเป็นหลัก โดยครูที่สอนจะจัดเตรียมความคิดในการถ่ายทอดสารไว้ในสมองเรียบร้อยแล้วเพื่อเตรียมที่จะถ่ายทอดสารออกมา ผู้ส่งสารคือครูจะทำหน้าที่เข้ารหัส (Encoding) อันเป็นการแปลสารให้อยู่ในรูปของสัญลักษณ์ที่สร้างขึ้นแทนความคิด โดยใช้ภาษาเป็นส่วนสำคัญในการถ่ายทอดสาร ซึ่งในการถ่ายทอดสาร (คือเนื้อหาวิชาเรียน) นั้นเด็กที่เรียนในห้องเรียนจะต้องอาศัยการตีความสาร ทั้งนี้พบว่าบางครั้งเด็กตาบอดจะมีกรอบแห่งการอ้างอิงจะไม่เหมือนกับเด็กสายตาสปกติ เช่น ในวิชาสังคมศาสตร์ขณะเรียนเกี่ยวกับเรื่องประเทศของเราเมื่อครูถามถึงลักษณะของวัดแห่งหนึ่งในจังหวัดเชียงใหม่ แล้วให้เด็กอธิบายเด็กตาบอดจะไม่สามารถสร้างมโนทัศน์เกี่ยวกับวัดนั้นได้จึงตอบคำถามไม่ถูกต้อง แต่ในกรณีนี้ครูจะปลอบและโน้มน้าวใจให้ลองตอบคำถาม เช่น การให้คะแนนจิตพิสัยเป็นรางวัลพิเศษ เป็นต้น

อาจารย์ถนัดดาวัลย์ สอนวิชาสังคมศึกษา และเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาห้องม.1/4 การสอนของครูนั้นต้องมีการเตรียมการสอนเนื่องจากห้องเรียนร่วมเพิ่งสอนเป็นปีแรกจึงต้องมีการเตรียมความพร้อมในการสอน ซึ่งให้สัมภาษณ์ว่า

“ครูเป็นคนพูดเร็วและดีจะมีปัญหาในการสอนช่วงแรก ๆ บางครั้งก็ลืม เวลาสอน นึกขึ้นได้ก็จะพูดช้าลงและจะถามเด็กว่าทันหรือไหม นอกจากนี้เวลาสอนครูจะเป็นชอบให้เด็กมีส่วนร่วมในการเรียน ครูมักจะถามให้เด็กตอบ และครูจะสร้างความสัมพันธ์กับเด็กตามอดให้มีส่วนร่วมกับเด็กสายตาปกติโดยเด็กตามอดห้องครูจะร้องเพลงเก่ง อย่างธัญญาเป็นเด็กรำเรียงชอบร้องเพลงวันไหนวิชาที่สอนเนื้อหาหมดเร็ว ครูก็จะให้เพื่อนๆกับเด็กตามอดได้มีกิจกรรมร่วมกันนอกจากการเรียนในห้อง เช่นฟังเพลงจากธัญญา ซึ่งชอบร้องเพลง ทำให้ในห้องสนุกสนานและเด็กตามอดได้แสดงความสามารถซึ่งส่งผลให้เด็กตามอดลดช่องว่างการอยู่ร่วมกับเพื่อนได้ในระดับหนึ่ง ทำให้ครูรู้สึกว่ในห้องจะสนิทสนมกันง่ายขึ้น และเด็กจะชอบเรียน เพราะมีการทำกิจกรรมเสริมนอกจากการเรียนด้านวิชาการ ”

ประเด็นสำคัญที่ครูผู้สอนใช้ในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนเป็นส่วนสำคัญที่ครูผู้สอนจะใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติ จากการสัมภาษณ์ของครูทั้ง 2 โรงเรียนพบว่าครูโรงเรียนวัดมัธยมมกุฎกษัตริย์จะมีความสัมพันธ์ในฐานะครูผู้สอนกับนักเรียน โดยครูจะไม่กังวลในเรื่องของการสร้างความสัมพันธ์กับเด็ก เนื่องจากมีประสบการณ์ในการสอนเด็กห้องเรียนร่วมมาหลายปี ซึ่งระยะเวลาดังกล่าวทำให้ครูผู้สอนสามารถปรับตัวในการอยู่ร่วมกับเด็กตามอดได้ โดยเหมือนห้องเรียนปกติ อาจารย์ชูพรรณ กล่าวว่

“ครูก็สนิทกับเด็กทั้งห้องสำหรับเด็กตามอดที่สอน เด็กจะเป็นเด็กที่ตั้งใจเรียนวิชาครู ไม่มีปัญหาอะไร นอกจากนี้ทางโรงเรียนจะมีการชี้แจงให้เด็กทั้งโรงเรียนได้รับทราบว่โรงเรียนเข้าร่วมโครงการเรียนร่วม จะมีเพื่อนนักเรียนตามอดมาเรียน เพราะฉะนั้นจะขอความร่วมมือให้นักเรียนช่วยเหลือเมื่อพบเห็นเพื่อนตามอด ส่วนตัวแล้วครูก็ไม่ได้สนิทกับเด็กตามอดรุ่นไหนเป็นพิเศษ แต่จะรู้สึกสงสารเด็กที่พิการ”

ในขณะที่ครูโรงเรียนศรีอยุธยาจะให้ความสำคัญกับเด็กห้องเรียนร่วม โดยเฉพาะเด็กตามอด ครูที่สอนเกือบทั้งหมดให้ความเห็นว่เป็นกังวลที่จะต้องสอนในห้องเรียนร่วมเนื่องจากไม่เคยมีพื้นฐานการสอนดังกล่าว ทั้งโรงเรียนไม่ได้เตรียมการอบรมครูผู้สอนในการสอนห้องเรียนร่วม โดยมากครูจะต้องเตรียมตัวเองโดยจะสอบถามครูสอนเสริมวิชาการที่มาจากโรงเรียนสอนคนตาบอดกรุงเทพ นอกจากนี้ครูผู้สอนจะเตรียมการสอนด้านเนื้อหาวิชาการ ครูยังมีการให้ความสำคัญในการเรียนรู้พฤติกรรมเด็กตามอดที่ครูได้รับมอบหมายให้ดูแล ครูอารีย์ ให้สัมภาษณ์ว่

“ ครูเป็นห่วงเด็กตามอดมากกว่าเด็กสายตาปกติ กังวลว่วิชาที่สอนเด็กจะเข้าใจหรือไม่ ก็จะคอยถามเด็กว่เข้าใจไหม แต่เด็กจะเงียบ เด็กตามอดห้องครูช่วงแรกไม่ค่อยคุยกับใครเลย ครูต้อง

เป็นฝ่ายเข้าไปคุยก่อน เวลาโดนตัวเด็กก็จะกลัว ระยะเวลาครูก็กังวลมากพยายามปรึกษาครูที่มาดูแล เพราะกลัวว่าเด็กตาบอดจะเรียนหนังสือตามไม่ทัน ต้องใช้เวลาอยู่พักหนึ่งกว่าเด็กจะยอมรับครู ดวงสุดาจะเงียบมากช่วงแรกจะไม่ยอมให้โดนตัว เด็กจะนั่งก้มหน้า เวลาสอนครูก็จะถาม-ตอบ แต่จะสังเกตเห็นว่าเด็กจะไม่ค่อยตอบ ก็จะพยายามสร้างความสัมพันธ์กับเด็กนอกจากการสอนในห้องเรียน ”

การสร้างความสัมพันธ์อีกรูปแบบจากครู โรงเรียนวัดมัธยมมกุฎกษัตริย์ที่สอนวิชาศิลปะศึกษา การสอนวิชาดังกล่าวมีส่วนช่วยให้ครูมีโอกาสสนิทสนมกับเด็กตาบอดได้มากกว่าวิชาการที่เป็นวิชาหลัก เนื่องจากการสอนศิลปะศึกษาจะมีการสอนดนตรี ซึ่งเด็กตาบอดตาบอดจะชอบการฟังเสียง ทำให้วิชาดังกล่าวเด็กตาบอดจะตั้งใจเรียนและเข้าหาครูผู้สอนเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งจากการสังเกตของผู้วิจัยยังพบว่าเพศเดียวกันของเด็กที่ตาบอดกับครูผู้สอนมีผลกับการที่เด็กสามารถสร้างความสัมพันธ์ได้ดีกว่า จากการสัมภาษณ์ครูสอนศิลปะศึกษากล่าวว่า

“ เด็กตาบอดที่เรียน โรงเรียนมัธยมวัดมกุฎกษัตริย์ เกือบทุกรุ่นจะเข้ามานั่งเล่นห้องเรียนดนตรีเป็นส่วนใหญ่ ปีนี้เด็กกลุ่มนี้ก็เริ่มมานั่งเล่นดนตรีบ้างแต่ก็มาอาศัยคุยกันมากกว่า บางทีก็มากับเพื่อนรุ่นพี่ที่ตาบอด โดยมากเด็กตาบอดจะเข้ามาคุยกับอาจารย์เองอาจจะเพราะเด็กจะคุยกับครูในเรื่องโน้ตเพลงหรือทำนองดนตรีที่เด็กสนใจ ได้ดีกว่าครูท่านอื่น บางทีก็มีการถามในเรื่องของการเล่นดนตรี นอกจากการคุยกับเด็กในเรื่องวิชาการแล้ว ครูยังให้ความช่วยเหลือเด็กตาบอดแล้วแต่โอกาส มีอยู่ปีหนึ่งครูเห็นเด็กว่าไม่มีรองเท้าผ้าใบใส่เหมือนคนอื่นก็ถามนัเรียนว่ารองเท้าหายไปไหน เด็กตาบอดก็บอกว่าทำหายไม่มีเงินซื้อ ครูเห็นว่าราคาไม่แพงมากก็ตัดสินใจให้เงินเด็กตาบอดไปซื้อ จริง ๆ แล้วถ้าทางโรงเรียนที่ดูแลทราบเด็กก็จะโดนว่าแต่ครูก็จะบอกกับเด็กว่าไม่ต้องบอกว่าใครให้เงินมา กลัวเด็กจะมีปัญหา หรือบางครั้งเวลาครูเจอเด็กตาบอดข้างนอกครูก็จะแกล้งเสียงแกล้งถามเด็กว่าจำได้ไหมว่าเป็นใคร ซึ่งเด็กก็สามารถตอบได้ เลยถามเด็กตาบอดว่าทำไมถึงจำได้ เด็กตาบอดบอกว่าจำจากกลิ่นตัว ทำให้ครูทราบว่าเด็กตาบอดนอกจากมีความสามารถในการเล่นดนตรีแล้วทางด้านความจำก็ดีด้วย ”

การสื่อสารในห้องเรียนของเด็กตาบอดกับเด็กสายตาดปกติในขณะที่เรียนในห้องเรียนร่วม ในฐานะครูผู้สอนพบว่าเด็กตาบอดจะตั้งใจเรียนมากกว่าเด็กสายตาดปกติ จะมีการพูดคุยกับเพื่อนข้าง บ้างในบางครั้งทั้งนี้ส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องของเนื้อหาวิชาเรียนที่ครูสอนในขณะนั้น ขณะที่การพูดคุยเรื่องทั่วไปเด็กสายตาดปกติจะเป็นผู้เปิดประเด็น และจะเป็นการคุยกันในเรื่องทั่ว ๆ ไป เช่น การละครโทรทัศน์ หรือเพลงที่ได้รับความนิยม ทั้งนี้ในการสนทนาเด็กสายตาดปกติจะรับทราบถึงบรรยากาศรอบตัว และไหวตัวทันเมื่ออาจารย์ส่งสายตาดักเตือน ขณะที่เด็กตาบอดไม่ทราบสถาน

การณ้ว่าครูจับตาดูจึงถูกครูผู้สอนตำหนิในห้อง หลายครั้งที่เด็กสายตาศกติชวณเด็กตบอดคย แต่พบว่าเด็กตบอดเป็นฝ้ายถูกตำหนิเนื่องจากเด็กสายตาศกติสังเกดพฤติกรรมของครูและกลบเกลื่อนท่าทีของตนได้เร็วกว่า โดยที่เด็กตบอดไม่สามารถรับรู้บรรยากาศนั้นได้

สำหรับการสื่อสารในห้องเรียนของครูผู้สอน ประสบการณ์กับการเตรียมความพร้อม นับเป็นทักษะในการสื่อสารมีความสำคัญต่อกระบวนการสื่อสารในห้องเรียน ซึ่งจะเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องในการสื่อสารภายในห้องเรียนระหว่างครูกับนักเรียน การเรียนในห้องจะไม่ได้เป็นการส่งสารจากครูผู้สอนเพียงฝ้ายเดียว (One way communication) ในบางครั้งครูต้องการผลตอบกลับ (Feed back) จากเด็กในห้องก็จะมีการตั้งคำถามเพื่อให้เด็กได้มีส่วนร่วมในการสอนของครู ในการสอนแต่ละวิชาของครูผู้สอนในเรื่องของวิชาที่เกี่ยวข้องกับเชิงวิชาการ โดยเฉพาะวิชาคณิตศาสตร์ จะเป็นปัญหาที่เด็กตบอดไม่สามารถทำคะแนนได้ดีซึ่งจากการสัมภาษณ์ครูกล่าวว่า

“ โรงเรียนวัดมัธยมมกุฎกษัตรีย์ ให้นักศึกษาฝึกสอนรับผิดชอบการสอนในห้องเรียนร่วมก็จะใช้ครูฝึกสอน 2 คน เพราะในห้องเรียนเด็กห้องนี้จะเสียงคังไม่ค่อยตั้งใจเรียนจำเป็นที่จะต้องให้ครูฝึกสอนเดี่ยวดูแล และในส่วนของเด็กตบอดวิชาคณิตศาสตร์เด็กตบอดจะต้องทำแบบฝึกหัดเพราะมีการบ้านต้องส่งหรือมีงานให้ทำในห้องบางครั้งก็จะไม่ทันในเวลาเรียน จำเป็นต้องมีการมาทำแบบฝึกหัดนอกเวลาเรียน ซึ่งเด็กตบอดก็จะขยันตั้งใจเรียนดี เวลาที่เด็กไม่เข้าใจแบบฝึกหัดก็เห็นว่าจะมาถามครูฝึกสอน สำหรับครูก็จะติดตามความเคลื่อนไหวจากครูฝึกสอนที่มอบหมาย ”

จากการสัมภาษณ์ครูฝึกสอนคณิตศาสตร์กล่าวว่า

“ เด็กตบอดที่สอนจะตั้งใจเรียนดีแต่ถ้าทำแบบฝึกหัดในห้องเด็กจะซ้ากว่านักเรียนในห้อง บางครั้งจำเป็นที่จะต้องให้มาทำแบบฝึกหัดในช่วงพักกลางวัน ซึ่งเด็กก็จะขยันขันแข็ง แต่เวลาคิดเลขเด็กตบอดก็จะเครียดเหมือนกัน ถ้าตัวเลขมาก ๆ ”

## 2. เนื้อหาสาร

สำหรับบทเรียนหรือตัวสารนั้นพบว่าหลักสูตรที่ทางกระทรวงศึกษาธิการใช้สอนมิได้มีการให้ข้อมูลในเชิงประยุกต์เพื่อใช้กับเด็กที่มีความบกพร่อง บทเรียนยังเป็นแบบเรียนที่เน้นการท่องจำและทฤษฎีมากกว่าการปฏิบัติ หรือวิชาเชิงปฏิบัติก็ไม่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ เช่น วิชาพลศึกษา จะเห็นได้ชัดว่า หลักสูตรไม่ได้ให้ความสำคัญกับวิชาการหรือวิชาเสริมบางวิชาเด็กที่มีความบกพร่องไม่สามารถเรียนได้ด้วยอย่างปึงปอง วิชาดังกล่าวจะเน้นที่การใช้สายตาในขณะที่

เด็กตาบอดมองไม่เห็น ซึ่งถือเป็นอุปสรรคสำคัญที่ทำให้เด็ก ไม่ได้มีส่วนร่วมในการเรียนในห้องเรียนและส่งผลให้เด็กตาบอดไม่ตั้งใจเรียน ซึ่งครูผู้สอนวิชาดังกล่าวก็กล่าวว่า

“ครูก็ไม่ทราบจะทำอย่างไรในการสอนวิชาดังกล่าวเนื่องจากเด็กตาบอดเขาไม่สามารถเรียนได้จริงๆ แต่ทางโรงเรียนสอนคนตาบอดกรุงเทพก็จัดเตรียมอุปกรณ์การเล่นปิงปองให้โดยคัดแปลงลูกปิงปองให้มีเสียง ซึ่งเด็กก็จะเล่นตีได้กับพื้น โดยอาศัยการฟัง ก็ได้เกิดได้ไป-มาเท่านั้น ”

สำหรับวิชาศิลปศึกษาซึ่งจะมีเรียนคนตรีเด็กตาบอดจะมีความสนใจและจะให้ความสนใจสนทนากับครูผู้สอนมากกว่าครูวิชาการ เนื่องจากบางวันเด็กตาบอดมีเวลาว่างก็จะไปนั่งเล่นห้องดนตรีในช่วงพักกลางวันหรือเข้าไปพูดคุยกับครูผู้สอนในวิชาดังกล่าวโดย อาจารย์เสริม หนูจ้อย อาจารย์สอนวิชาศิลปศึกษา โรงเรียนวัดมัธยมมกุฎกษัตริย์ ซึ่งสอนวิชาดังกล่าวมากกว่า 20 ปี และสอนห้องเรียนร่วมมาตั้งแต่เริ่มเข้าร่วมโครงการเรียนร่วมเกือบ 7ปี ให้สัมภาษณ์ว่า

“ เกือบทุกวันที่เด็กตาบอดหลายรุ่นแล้วที่จะมานั่งห้องดนตรี รุ่นนี้ก็มาบ่อย นอกจากไปห้องวิชาการแล้วบางทีเด็กก็จะมานั่งเล่นดนตรีในห้อง ”

สำหรับการสอนวิชาดังกล่าวครูผู้สอนจะอาศัยการสอนเทียบเสียงให้เด็กตาบอดฟังและให้จำซึ่งพบว่าเด็กตาบอดจะจำโน้ตได้แม่นยำ และจะตั้งใจเรียน ถ้าเป็นวิชาประวัติศาสตร์ศิลปะทฤษฎีก็จะอธิบายมากขึ้นในเรื่องของความหมายและเปรียบเทียบให้ฟัง โดยเนื้อหาบทเรียนนั้นทางโรงเรียนสอนคนตาบอดกรุงเทพจะมีหนังสือที่ใช้อักษรเบรลล์ซึ่งเด็กจะเรียนตามเนื้อหาดังกล่าว

### 3. วิธีการสื่อสาร

ครูผู้สอนจะใช้การสื่อสารแบบวัจนภาษาเป็นหลัก โดยการสอนนั้นการมีเทคนิคของแต่ละคนในการสอนเป็นส่วนสำคัญ ผู้วิจัยพบว่าเด็กตาบอดไม่เปิดตัวในการสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นเมื่อเทียบกับเด็กสายตปกติ เพราะเด็กตาบอดจะมีความคิดในเรื่องความพิการและคิดว่า เป็นปมด้อยทำให้ปัญหาดังกล่าวสร้างกำแพงกั้นระหว่างเด็กกับสังคมปกติ ซึ่งครูผู้สอนประสบปัญหาในการสร้างความสัมพันธ์ อาจารย์ อารีย์ อาจารย์ที่ปรึกษา ม.1/3 โรงเรียนศรีอยุธยา ให้สัมภาษณ์ว่า

“ ครูกังวลมากช่วงสอนแรก ๆ โดยเฉพาะเด็กตาบอดที่เรียนห้องครูเขาจะเป็นเด็กประจำ ซึ่งจะอาศัยอยู่โรงเรียนสอนคนตาบอดกรุงเทพในช่วงเวลาเปิดเทอม เด็กทั้ง 2 คน จะเงียบมาก สอนเขาช่วงแรก ๆ ไม่มีการโต้ตอบกลับมาเลย ครูท้อเหมือนกันก็ลองปรึกษากับครูท่านอื่น ๆ เพื่อหา



ทางให้เด็กคุยมากขึ้น ก็ปรึกษาอาจารย์สอนเสริมวิชาการที่ได้รับมอบหมายจากโรงเรียนสอนคนตาบอดกรุงเทพฯกับปัญหาดังกล่าว ก็พบว่าเด็กทั้ง 2 คน มีปัญหาเกี่ยวกับบ้านไม่ได้อยู่กับบิดา มารดา เด็กก็จะกลัว ๆ ระยะเวลาหลังครูพยายามเข้าหาเด็กบ่อย ๆ มากขึ้น เวลาสอนในห้องก็จะถาม-ตอบเด็กในเรื่องเนื้อหาการเรียน หรือถ้าเจอข้างนอกครูก็จะเป็นฝ่ายทักทายเด็กก่อน ”

#### 4. ในฐานะผู้รับสาร

พัฒนาการทางด้านวิชาการ เด็กที่ตาบอดจะมีพื้นฐานการรับรู้ต่างจากเด็กสายตาดปกติ การเรียนรู้จะช้ากว่า โดยมากที่เข้าเรียนตามเกณฑ์นั้นอายุจะมากกว่าเกณฑ์ที่กำหนด และกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาอายุจะอยู่ในช่วง 15 -18 ปี ในขณะที่เด็กสายตาดปกติที่ทำการศึกษาอายุโดยเฉลี่ยจะอยู่ในช่วง 12 ปี

ความแตกต่างทางด้านอายุของการอยู่ร่วมกับเด็กสายตาดปกติทำให้การสื่อสารระหว่างเด็กตาบอดกับเด็กสายตาดปกติมีช่องว่าง ตัวอย่างเช่น เด็กตาบอดที่มีอายุมากจะพูดคุยน้อยกว่าเด็กตาบอดที่มีอายุใกล้เคียงเพื่อนสายตาดปกติในห้องเรียน เช่นเดียวกับการสื่อสารกับครูในห้องเรียน เด็กตาบอดที่มีอายุมากกว่าจะสื่อสารกับครูผู้สอน ได้ดีกว่าเด็กตาบอดที่อายุน้อย เนื่องจากเด็กตาบอดที่อายุน้อยจะมีความกลัวครูผู้สอนทำให้การสื่อสารกับครูผู้สอนไม่เกิดขึ้นบ่อยนัก ขณะที่เด็กตาบอดที่มีอายุมากกว่าจะมีการสื่อสารกับครูผู้สอนในการเรียนเช่น มีการตอบคำถามกับครูได้บ่อยกว่า เนื่องจากเด็กจะตามบทเรียนได้ทันและตอบคำถามที่ครูสอนได้ เมื่อมีโอกาสจะสอบถามเนื้อหาที่ไม่เข้าใจกับครูผู้สอนโดยตรง ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าอายุมีความสัมพันธ์กับการสื่อสารระหว่างเด็กตาบอดกับเพื่อนนักเรียนและครูผู้สอน

สำหรับพัฒนาการทางด้านร่างกายของเด็กตาบอดสามารถทำได้ดีเมื่อมีครูคอยช่วยเหลืออยู่ข้าง ๆ เช่น ในวิชาพลศึกษาซึ่งศึกษา 2 วิชา คือ ปิงปองและยิโดหยุ่น ซึ่งพบว่าเด็กตาบอดสามารถทำวิชายิโดหยุ่นซึ่งมีครูคอยจัดท่า เช่น ม้วนหน้า ม้วนหลัง หรือท่าหกสูง อยู่ข้าง ๆ ซึ่งมีเปรียบเทียบกับวิชาปิงปองที่ต้องใช้ทักษะทางสายตาและการเคลื่อนไหวของตนตามลำพัง หรือ ต้องเล่นร่วมกับผู้อื่น จะเป็นอุปสรรคแก่เด็กตาบอดจึงไม่สามารถเรียนวิชาปิงปองได้ดีเท่าวิชายิโดหยุ่น ซึ่งครูผู้สอนให้สัมภาษณ์ว่า

“วิชายิโดหยุ่นเด็กจะเรียนได้ดีและมีโอกาสปฏิบัติมากกว่า เนื่องจากครูจะจัดท่าให้เด็กปฏิบัติ ซึ่งเด็กตาบอดไม่กลัว เวลาที่เขาปฏิบัติจริงถึงแม้จะมองไม่เห็น ครูก็จะพูดให้ความมั่นใจในการดูแลความปลอดภัยกับเด็กตาบอด ”

ในกระบวนการสื่อสารครูผู้สอนจะมีเทคนิคการสอนนั้นมีหลายรูปแบบ อาทิ การสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจ การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล หลักจิตวิทยา

การสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจของครูผู้สอนเป็นส่วนสำคัญอย่างกรณีของครูทั้ง 2 โรงเรียนได้ให้ความสำคัญกับการสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจ ในฐานะผู้ส่งสาร ครูแต่ละคนจะมีวิธีการในการส่งสารต่างกัน อย่างกรณีเด็กทั้ง 2 โรงเรียนจะแบ่งเด็กในห้องเป็น 2 กลุ่ม เนื่องจากเด็กตาบอดจะมีอายุอยู่ในช่วงวัยรุ่นตอนต้น เด็กจะมีความรับผิดชอบและเข้าใจสังคมได้ดีกว่าเด็กสายตาดปกติจะเป็นเด็กอยู่ในช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อของวัยเด็กกับวัยรุ่นจึงมีลักษณะนิสัยที่ซน คุยเก่ง บางคนจะแสดงอาการก้าวร้าว และจะตามเพื่อนมากกว่า ซึ่งในความแตกต่างดังกล่าวครูผู้สอนจะเริ่มต้นด้วยการสร้างความสัมพันธ์ในฐานะเป็นอาจารย์ที่สอนประจำวิชา โดยเน้นการสร้างความสนิทสนมกับเด็ก โดยจะศึกษาความต้องการของเด็กหรือการให้ความช่วยเหลือจากครู

กรณีเด็กในห้องเรียนวัดมัธยมมงกุฎกษัตริย์จะมีพฤติกรรมแสดงออกที่ซบเซา วิตกกังวล ไม่ตั้งใจเรียน ทำให้ครูผู้สอนต้องคอยปรามเด็ก ครูผู้สอนต้องมีการสื่อสารภายในห้องที่คอยเตือนเด็กให้ตั้งใจเรียนอย่างกรณีดังกล่าว ครูให้สัมภาษณ์ว่า

“ เด็กนักเรียนในห้องจะมีความแตกต่างทางด้านฐานะ ครอบครัว ทำให้เด็กมีความหลากหลาย เด็กที่มีปัญหาจะเป็นเด็กสายตาดปกติมากกว่าจะคุยเสียงดัง ซน ทำให้เวลากว่าตกเดือนต้องมีการพูดเสียงดังเตือน บางครั้งจะต้องใช้ไม้เรียว ชูเด็กบ้าง เมื่อเห็นว่าเด็กไม่ตั้งใจเรียนหรือไม่ยอมฟัง ซึ่งเด็กตาบอดที่เรียนในห้องไม่มีปัญหาและจะเรียบร้อย ถ้าคุยจะเป็นเพราะเพื่อนที่สายตาดปกติชวนคุยมากกว่า ”

เด็กในห้องเรียนร่วมโรงเรียนศรีอยุธยา 2 ห้อง ความต่างกันของทั้ง 2 ห้อง คือเด็กตาบอดห้องม.1/3 เป็นเด็กที่อยู่โรงเรียนประจำ และเด็ก ม.1/4 จะเป็นเด็กที่อยู่กับครอบครัว ซึ่งความแตกต่างของครูในการสอนย่อมมีความแตกต่างกัน

ห้องม.1/3 เด็กตาบอดห้องนี้จะมีพฤติกรรมเงียบ ไม่ค่อยพูด เวลาอยู่ในห้องเรียนจะไม่กล้าแสดงออก ซึ่งครูที่สอน จะกังวลว่าเด็กตาบอดมีความเข้าใจในเนื้อหาวิชาเรียนได้ทันเพื่อนในห้องหรือไม่ ทั้งนี้เด็กไม่มีพฤติกรรมมีส่วนร่วมร่วมกับเพื่อนในห้องเท่าที่ควร เวลาเรียนตั้งใจเรียนดีแต่เวลาถาม-ตอบยังตอบไม่ค่อยได้ ซึ่งครูให้สัมภาษณ์ว่า

“ เด็กตาบอด 2 คนนี้เจ็บไม่ค้อยพูดเวลาครูสอนก็จะพยายามถามเด็กว่าตามบทเรียน  
ทันไหม ซึ่งครูก็จะเป็นฝ่ายถามเด็กเป็นส่วนมากเพราะรู้ว่าเด็กมีปัญหาไม่ได้อยู่กับครอบครัวช่วง  
เปิดเทอมจะอยู่ประจำ ครูว่าอาจเป็นไปได้ที่ทำให้เด็กเจ็บเมื่อเทียบกับเด็กตาบอดอีกห้องจะมี  
อุปนิสัยร่าเริง เข้ากับคนอื่นได้ง่าย ”

## การปรับตัวของเด็กตาบอดในการเรียนร่วมกับเด็กสายตาสปกติ

สำหรับเหตุผลที่เด็กตาบอดต้องปรับตัวในการเรียนร่วมกับเด็กสายตาสปกติเนื่องจากหวังว่า  
คนจะมีความรู้ด้านวิชาการและการยอมรับ ทั้งนี้จะพยายามพึ่งพาตนเองให้มากที่สุด โดยจะขอความ  
ช่วยเหลือเฉพาะในเรื่องที่จำเป็นเท่านั้น เช่น ขณะที่ครูยกตัวอย่างบนกระดานเด็กตาบอดจะถาม  
เพื่อนทันทีว่าครูกำลังทำอะไรหรือเขียนอะไรอยู่ เป็นต้น เนื่องจากไม่ต้องการเป็นภาระให้กับเพื่อน  
ร่วมชั้นเรียน

ทั้งนี้พื้นฐานทางครอบครัวเป็นส่วนหนึ่งในการที่เด็กตาบอดจะสามารถปรับตัวในการ  
เรียนร่วมกับเด็กสายตาสปกติได้

### 1. ลักษณะทางครอบครัว

จากการศึกษาของผู้วิจัยพบว่า 80 % ของเด็กตาบอดทั้ง 2 โรงเรียนพื้นฐานทางด้าน  
ลักษณะทางกายภาพพบว่าเด็กจะตาบอดเมื่อเข้าคู่อุปในโรงพยาบาล ซึ่งจากการสัมภาษณ์ประวัติ  
ได้สอบถามว่าทำไมถึงตาบอด และได้รับข้อมูลว่าตอนคลอดออกมาต้องเข้าคู่อุป หลังจากที้ออก  
จากคู่อุปก็พบว่าสายตามีปัญหา เช่นเดียวกับ จารุวรรณ ทศประเสริฐ ที่คลอดออกก่อนกำหนดจึง  
ต้องเข้าคู่อุปและหลังจากออกจากคู่อุปก็พบว่าตาบอด ซึ่งแตกต่างกับกาญจนา อิงตระกูล ที่สามารถ  
มองเห็นเคลื่อนไหวได้แต่ขณะนี้ได้รับการแพทย์ปรากฏว่าโอกาสที่จะมองเห็นน้อยมา ซึ่งกาญจนาจะ  
สามารถเข้าใจเนื้อหาวิชาเรียนที่เกี่ยวข้องกับการบอกลักษณะ ระยะทางได้ดีกว่าเพื่อนที่ตาบอดตั้ง  
แต่เกิด

ความแตกต่างในกันในเรื่องของพื้นฐานครอบครัว เมื่อผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเด็กตาบอด  
ในเรื่องของฐานะทางครอบครัวของเด็ก หรือ การเอาใจใส่จากครอบครัวทำให้เด็กมีความแตกต่าง  
อย่างชัดเจน จากการสัมภาษณ์เด็กนักเรียนตาบอด โรงเรียนศรีอยุธยา เด็กหญิงธัญญา กล่าวว่า ทุกวัน  
คุณแม่จะมารับ-ส่ง และที่บ้านมีคุณพ่อ คุณแม่ และน้องสาว ในขณะที่เมื่อผู้วิจัยสัมภาษณ์ เด็กนัก  
เรียนตาบอด โรงเรียนศรีอยุธยา นางสาวดวงสุดา กล่าวว่า “คนอาศัยอยู่กับคุณอาที่จังหวัด

นครปฐม กับบิดา มารดา นาน ๆ ที่จริงจะเจอ” ซึ่งจากการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมของผู้วิจัย สามารถเห็นความแตกต่างได้โดยที่เด็กที่อาศัยอยู่กับครอบครัวจะร่าเริง และเข้ากับเพื่อนและครูได้ง่ายกว่า ซึ่งจะต่างจากเด็กตาบอดที่ไม่ได้อยู่กับครอบครัว เด็กจะเงียบ และอาจารย์ที่ปรึกษา โรงเรียนศรีอยุธยา อาจารย์อารีย์ ให้สัมภาษณ์ว่า

“ ดวงสุดจะเป็นเด็กเงียบมาก ช่วงที่เปิดเทอมเด็กไม่ยอมคุยกับใคร ครูจะต้องเป็นฝ่ายเข้าไปคุยกับเด็ก พอไปสอบถามครูที่ปรึกษาจากโรงเรียนสอนคนตาบอดกรุงเทพก็พบว่าเด็กมีปัญหาพอสมควร”

ช่วงแรก ระยะแรกที่มาเรียนในการปรับตัวนั้นจะเริ่มตั้งแต่การเดินทางมาโรงเรียนที่จะต้องมาจากที่พักมาโรงเรียน สำหรับช่วงแรกในการเดินทางนั้นจากสัมภาษณ์เด็กชาย ประวิทย์ นักเรียนตาบอดโรงเรียนมัธยมวัดมกุฏกษัตริย์ กล่าวว่า

“ในช่วง 2 - 3 วันแรกของการเดินทางมาเรียนครูที่ดูแลจะสอนการเดินทางมาเรียนโดยใช้ไม้เท้าเดิน และสอนการนั่งรถประจำทางสายที่จะมาถึงหน้าโรงเรียน และสอนการขอความช่วยเหลือจากคนรอบข้างในการบอกทางหรือถามเวลาที่รถประจำทางมา จากคำบอกเล่าในช่วงแรกที่เดินทางมาโรงเรียนมีหลงทางเพราะจำป้ายผิดแล้วไม่ได้ถามกระเป๋ารถเมล์ พอถามกระเป๋ากี่รีบลงป้ายด้านหลังกองทัพบก ทหารเดินเข้ามาถามก็เลยพามาส่งวันนั้นไปโรงเรียนสายกับเพื่อนอีก 2 คน”

กลุ่มตัวอย่าง โรงเรียนศรีอยุธยาจะเป็นเด็กที่อยู่ประจำโรงเรียนสอนคนตาบอดกรุงเทพ อาจารย์ที่ดูแลก็จะใช้ขั้นตอนการสอนแบบเดียวกัน แต่อีกห้องที่เป็นนักเรียนตาบอดอยู่กับครอบครัว โดยมากผู้ปกครองจะมารับ-ส่ง ที่โรงเรียนทุกวันหรือบางครั้งก็จะกั๊บกั๊บกตัวเองซึ่งบ้านจะอยู่ใกล้กับโรงเรียนจึงสะดวก

การปรับตัวภายใน โรงเรียนเนื่องจากโรงเรียนที่เข้าโครงการเรียนร่วมไม่ได้มีการออกแบบการสร้างตึกเพื่อคนพิการทางสายตาเหมือนกับโรงเรียนสอนคนตาบอดกรุงเทพ เพราะฉะนั้นพบว่าเด็กตาบอดจะมีปัญหาในการเดินทางในโรงเรียนเวลาที่จะต้องไปเรียนต่างห้อง หรือเวลารับประทานอาหารที่โรงอาหาร การเดินทางจึงต้องอาศัยคนนำทางในช่วงแรกซึ่งเพื่อนก็จะคอยให้ความช่วยเหลือ แต่จากการสังเกตของผู้วิจัยพบว่าที่โรงเรียนมัธยมวัดมกุฏกษัตริย์ การให้ความช่วย

เหลือนั้นไม่สม่ำเสมอจะเป็นรุ่นพี่ที่ตาบอดคอยให้ความช่วยเหลือมากกว่า เด็กตาบอดจะนั่งคอยให้มีคนมาถามซึ่งจะเห็นเพื่อน 2-3 คนที่จะเดินเข้ามาถามแล้วจัดการซื้อข้าวให้รับประทาน ถ้ายังไม่มีการช่วยก็จะนั่งรอ เด็กตาบอดจะไม่ขอความช่วยเหลือจากเพื่อนแต่จะขอให้รุ่นพี่ที่ตาบอดช่วย

นอกจากนั้นยังเป็นการปรับตัวในการเรียนร่วมในห้องเรียน เนื่องจากเวลาเรียนในห้องเรียนเด็กตาบอดจะต้องอาศัยการฟังเป็นส่วนสำคัญและใช้อักษรเบรลล์ ทั้งสองโรงเรียนอาจารย์ที่ปรึกษาจัดให้นั่งแถวหน้าสุด แต่จะแตกต่างกันที่โรงเรียนมัธยมวัดมกุฏกษัตริย์ จะนั่งสลับกับเด็กสายตาปกติโดยจะขออาสาสมัคร แต่โรงเรียนศรีอยุธยาจะนั่งด้วยกันแต่จะมีเพื่อนสายตาปกตินั่งข้างหลัง ความต่างกัน ของ 2 ที่ทำให้เด็กตาบอดต้องปรับตัวต่างกัน

โรงเรียนมัธยมวัดมกุฏกษัตริย์เด็กจะมีโอกาสรู้จักเพื่อนได้เร็วขึ้นและเด็กที่นั่งใกล้สามารถถามเพื่อนที่ตาบอดในเรื่องการตามบทเรียนได้ทันที จากการสัมภาษณ์อาจารย์ชูพันธ์ ณ กลาง อาจารย์ที่ปรึกษาที่ดูแลห้องเรียนร่วมได้บอกว่าการที่จัดเด็กนั่งประกบกับเพื่อนที่ตาบอดนั้นจะเป็นการสร้างความสัมพันธ์ในห้องให้เร็วขึ้นเพื่อเป็นการช่วยเหลือเด็กตาบอด โดยขอให้เด็กที่สายตาปกติตัดสินใจในเองว่าใครจะนั่งด้วย ช่วงแรกจะมีการเปลี่ยนหลายคน จนมาช่วงระยะเวลาหนึ่งพบว่าเด็กที่สามารถเข้ากับเพื่อนที่ตาบอดได้และนั่งด้วยมี 2 คน คือ เด็กชายณัฐวุฒิ สกานนท์ อายุ 12 ปี และเด็กชายเอกลักษณ์ เตชะบุญมาศ อายุ 12 ปี

ทั้งนี้ผู้ศึกษาได้สัมภาษณ์เด็กทั้ง 2 คน กล่าวว่าไม่รู้สึกรังเกียจที่เพื่อนที่พิการ เพื่อนที่ตาบอดจะไม่คอยคุยแต่ถ้าถามเรื่องการเรียนจะช่วยได้โดยเฉพาะศัพท์ภาษาอังกฤษ ส่วนประวิทย์กล่าวว่า อาจารย์ที่ปรึกษาให้นั่งกับเพื่อนนักเรียนหญิงชื่อ โสมพัทธ์ ตั้งสงค์ โปบุลย์ อายุ 13 ปี ผู้วิจัยสัมภาษณ์และสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมพบว่า ความสัมพันธ์ในการช่วยเหลือของเด็กผู้หญิง และผู้ชายมีน้อยมาก ตัวอย่างเช่น น้องโสมพัทธ์กล่าวว่า “ไม่ค่อยได้คุยกับประวิทย์เพราะไม่มีเรื่องจะคุยก็จะหันไปคุยกับเพื่อนที่นั่งข้าง ๆ ที่เป็นผู้หญิงด้วยกัน และประวิทย์กล่าวว่าในการพูดคุยกับเพื่อนผู้หญิงนั้นมีความกังวลเพราะไม่ทราบว่า จะคุยเรื่องอะไร เวลาจะถามบทเรียนก็จะถามสิทธิพงษ์ที่นั่งอยู่ข้าง ๆ แทนเพราะสิทธิพงษ์จะมีเอกลักษณ์คอยให้ความช่วยเหลือ”

ทั้งนี้สรุปได้ว่านอกจากอายุแล้ว เพศ มีผลต่อการปรับตัวของเด็กตาบอดในการเรียนร่วมกับเด็กสายตาปกตินอกจากนี้ลักษณะทางประชากรศาสตร์อื่น ๆ ไม่มีความสัมพันธ์กับการปรับตัวของเด็กตาบอดในการเรียนร่วม

## 2. ความแตกต่างของเพศ

ในการสร้างความสัมพันธ์โดยเฉพาะในเรื่องของการคบกันเป็นเพื่อนนั้นดูเหมือนว่าอุปสรรคโดยมากจะเป็นเรื่องของการแบ่งทางเพศ จะมีคำถามอยู่เสมอว่าเมื่อผู้ชายคบผู้หญิงแล้วจะเป็นฐานะเพื่อนได้ไหม จริงแล้วเป็นได้ แต่ด้วยค่านิยม หรือวัฒนธรรมโดยเฉพาะของชาวพุทธ นั้นจะมีข้อจำกัดในการอยู่ร่วมกันระหว่างหญิงและชายมากเช่นกัน ในการอยู่ร่วมกันนั้นได้ถูกอบรมสั่งสอนกันตั้งแต่ลูก หลาน การอยู่ร่วมกับเพื่อนในห้องเรียนเด็กจะถูกสอนว่าให้ระวังตัว อย่าคุยกับผู้ชายจะเกินงาม หรือ ยังสุภาพิตที่สอนหญิงว่า “รักษาวลสงวนตัว” คำกล่าวดังกล่าวก็บอกได้ว่าเราในฐานะผู้หญิงจะต้องระวังการวางตัวอย่างไรบ้าง เช่นกันถึงแม้คนพิการก็ไม่ต่างจากพวกเราที่ปกติ

ประวิทย์ นักเรียนตาบอด โรงเรียนมัธยมวัดมกุฎกษัตริย์ กล่าวว่า “ยอมรับว่าโอกาสที่จะพูดคุยกับเพื่อนผู้หญิงมีน้อย ถึงแม้จะนั่งใกล้โสมพักตร์ แต่ก็ไม่ได้คุยอะไรกัน จะถามเฉพาะเวลาที่ตามอาจารย์ไม่ทันที่จุดบนกระดาน รู้สึกเงินไม่รู้ว่าคุยอะไรกับเพื่อน ก็เลยไม่ชวนคุยดีกว่า ”

โสมพักตร์ นักเรียนสายตาปกติโรงเรียนมัธยมวัดมกุฎกษัตริย์ กล่าวว่า “ไม่ค่อยสนิทกับเพื่อนที่ตาบอดทำอะไรจะพูดคุยน้อยมาก จะให้ความช่วยเหลือเมื่อเอนขอความช่วยเหลือจะนั่งใกล้กับประวิทย์ เวลามีอะไรก็จะถามเพื่อนบ้างแต่ไม่บ่อย ก็รู้สึกสงสารเพื่อนที่พิการ” จะเห็นว่าเด็กผู้หญิงจะมีความสงสารเป็นส่วนใหญ่เวลาเห็นหรือได้พบกับสิ่งที่คือยกว่า แต่การให้ความช่วยเหลือจะไม่ค่อยมีเพราะเพื่อนตาบอดเป็นผู้ชายเช่นกัน อย่างกรณีโรงเรียนศรีอยุธยาพบว่าเด็กตาบอดเป็นนักเรียนหญิง นักเรียนชายก็ไม่ได้ให้ความช่วยเหลือเพราะเราที่ดูแลก็จะป็นแต่นักเรียนหญิง เพราะบางเรื่องอาจจะเป็นการขอความช่วยเหลือจากเพื่อนผู้หญิงเท่านั้น เช่น เข้าห้องน้ำ

## 3. อายุ

จากการศึกษาข้อมูลจากกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการพบว่าเด็กนักเรียนช่วงมัธยมศึกษาตอนต้น ปีที่ 1 อายุโดยเฉลี่ยอยู่ในช่วงระหว่าง 12-13 ปี ซึ่งถือว่าเป็นช่วงวัยเด็กตอนปลาย และตามเกณฑ์ในการจัดพัฒนาการเด็กนั้นแบ่งได้ดังนี้

- วัยเด็กตอนต้น อายุ 2-5 ปี
- วัยเด็กตอนกลาง อายุ 6-9 ปี
- วัยเด็กตอนปลาย อายุ 10 -12 ปี

สำหรับเด็กตาบอดที่เข้าเรียนส่วนมากจะมีอายุมากกว่าตามเกณฑ์ที่กำหนด และจากการที่เด็กตาบอดมีอายุมากกว่าทำให้เราทราบว่าเด็กมีพัฒนาการด้านสติปัญญาช้ากว่าเด็กปกติ

## การปรับตัวในสังคมห้องเรียนของเด็กตาบอด

เด็กสายตาศกติมีทัศนคติต่อเด็กตาบอดที่เป็นเพื่อน ดังนี้

- มีความสงสาร
- คนตาบอดมีกรรม
- มีพรสวรรค์ในการฟัง และร้องเพลงได้ดี

ปัญหาดังกล่าวทำให้เกิดการให้ความช่วยเหลือเพื่อนมากเกินไปเกินความต้องการ จารุวรรณ นักเรียนตาบอด โรงเรียนศรีอยุธยา กล่าวว่า “ เวลาเดินไปไหนในโรงเรียนจะมีเพื่อนคอยพาไป แต่ตัวเองจะพยายามจำเส้นทางในการเดินภายในโรงเรียน การขึ้นบันไดไปห้องเรียน 3 ชั้น ขณะนี้ตนสามารถเดินตามอาคารจากห้องเรียนไปห้องวิชาการ แต่เพื่อนก็จะกังวลว่าตนจะหกล้ม ก็จะบอกเพื่อนที่พาไปว่าเราสามารถเดินได้เองโดยไม่ต้องงู ” จากการแสดงออกดังกล่าวบางครั้งเด็กสายตาศกติที่ไม่เข้าใจก็จะคิดว่าเด็กตาบอดไม่พอใจในการช่วยเหลือ แต่ไม่ได้มองถึงข้อเท็จจริงที่ว่าเด็กตาบอดต้องการแสดงพฤติกรรมที่เหมือนคนสายตาศกติ

“ รู้สึกเกรงใจเพื่อนที่ต้องมาให้ความช่วยเหลือ เพราะเพื่อนอาจจะอยากไปทำธุระแต่ต้องคอยมารับผิดชอบเรา ก็จะบอกกับเขาว่าถ้าไม่ว่าก็ไม่ต้องเป็นห่วงพวกเราดูแลตัวเองได้ ” จากการสัมภาษณ์ ธันยา แพ่งประเสริฐ นักเรียนตาบอด โรงเรียนศรีอยุธยา

เด็กตาบอดจะสามารถนำพรสวรรค์มาใช้ในการเข้าสังคมได้ดี เนื่องจากเด็กตาบอดที่ผู้วิจัยได้รับข้อมูลจากครูทั้ง 2 โรงเรียน เด็กตาบอดจะมีพรสวรรค์ในเรื่องการร้องเพลง เล่นดนตรี ซึ่งเกือบทุกรุ่นจะมีเด็กตาบอดที่ชอบทำกิจกรรมและเป็นส่วนหนึ่งที่จะนำชื่อเสียงมาให้กับโรงเรียนและเพื่อนร่วมห้อง ซึ่งการใช้ประโยชน์ดังกล่าวในการเข้าสังคมเป็นส่วนหนึ่งที่จะทำให้เด็กมีความรู้สึกว่าคุณค่าในการอยู่ร่วมกับคนในสังคมและสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

## การปรับตัวในห้องเรียน

กระบวนการในการสื่อสารของเด็กตาบอดในการเรียนในห้องเรียนนั้นเด็กตาบอดจะเป็นผู้รับสารเป็นส่วนสำคัญ เด็กตาบอดจะไม่มีบทบาทในการเรียนมากเท่ากับเด็กสายตาศกติที่มองเห็น และสามารถโต้ตอบได้ทันที สำหรับการปรับตัวในการเรียนของเด็กตาบอดในห้องเรียนเรื่องการตามบทเรียนเป็นส่วนสำคัญ เพราะในการฟังจะเป็นกระบวนการสำคัญที่เด็กตาบอดจะต้องใช้ รวมถึงการใช้อักษรเบลล์ในการสัมผัสเพื่อให้เกิดความเข้าใจในเนื้อหาที่อาจารย์สอน อาจารย์ที่ปรึกษา

ถึงการใช้อักษรเบลล์ในการสัมผัสเพื่อให้เกิดความเข้าใจในเนื้อหาที่อาจารย์สอน อาจารย์ที่ปรึกษาจะจัดให้เด็กนั่งแถวหน้าสุดเพื่ออำนวยความสะดวกในการฟังและจะได้ใกล้ชิดกับอาจารย์มากขึ้น จากการสังเกตพบว่าอาจารย์ผู้หญิงส่วนใหญ่จะคำนึงถึงการอำนวยความสะดวกต่อการฟังของเด็กตาบอดโดยนำไมโครโฟนพร้อมลำโพงมาประกอบการสอน

“ อาจารย์ตระหนักว่าเด็กกว่า 50 คน ในห้องเรียนถ้าไม่พูดให้ชัดเจนและเสียงดังฟังชัดสารที่ส่งไปอาจคลาดเคลื่อนได้ ” สัมภาษณ์อาจารย์ชูพันธ์ ณ ถลาง อาจารย์วิชาภาษาอังกฤษ โรงเรียนวัดมัธยมมงกุฎกษัตริย์

การเรียนแต่ละวิชาของเด็กตาบอดจะแสดงถึงความตั้งใจเรียนแตกต่างกันไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลักสำคัญ 2 ปัจจัย คือ อาจารย์ในฐานะผู้ส่งสาร (Sender) และ เนื้อหาวิชา (Message) ในรายวิชาที่อาจารย์ใจดีเด็กจะไม่กลัวโดยเฉพาะหากอาจารย์ให้ความสำคัญในการซักถามโต้ตอบกับนักเรียนตาบอด เด็กจะปรับตัวได้ดีและมีความตั้งใจเรียนมากขึ้น ขณะเดียวกันเนื้อหาวิชาจะส่งผลต่อการแสดงออกถึงการตั้งใจเรียนของเด็กตาบอดหากเป็นวิชาในการท่องจำ เช่น วิชาภาษาไทย ภาษาอังกฤษ เด็กจะสนใจเรียนมาก ในขณะที่วิชาที่ต้องใช้ทักษะในการแก้ปัญหา เช่น วิชาคณิตศาสตร์เด็กต้องใช้สมาธิและความพยายามในการฟัง การจินตนาการมากกว่าวิชา โดยเฉพาะผนวกกับการคิดแก้โจทย์ทางคณิตศาสตร์ด้วยแล้วจึงเป็นผลให้เด็กให้ความสนใจน้อยซึ่งจากการสังเกตในบางครั้งเด็กจะไม่ตั้งใจเรียน บางทีแอบหลับโดยที่ครูไม่ทราบ

“ ตอนแรก ๆ ไม่ชอบวิชาคณิตศาสตร์ เพราะจะต้องใช้ความคิดมากเวลาอาจารย์อธิบายก็จะปวดหัว ไม่ชอบเรียนวิชานี้เท่าไร แต่ระยะหลังอาจารย์ให้คำอธิบายและใส่ใจเวลาสอนโดยจะถาม-ตอบ เพื่อสร้างความเข้าใจก็ทำให้มีรู้สึกอยากเรียนมากขึ้น แต่ถึงอย่างไรก็ยังไม่ชอบวิชานี้” สัมภาษณ์ ดวงสุดา เด็กนักเรียนตาบอด โรงเรียนศรีอยุธยา

ประเด็นที่สำคัญคือตัวครูผู้สอนเด็กตาบอดจะสามารถปรับตัวได้ดีในการเรียนร่วมได้ การแสดงออกของครูมีผลต่อการปรับตัวของเด็กตาบอด ถ้าครูไม่ให้ความสนใจกับเด็กก็จะส่งผลให้การเรียนในห้องไม่มีประสิทธิภาพเพราะเด็กขาดการเอาใจใส่ในเนื้อหาวิชานั้นๆ การแสดงความคิดเห็นครูของเด็กก็คือการให้ความเคารพครูเฉกเช่นบิดา มารดาท่านหนึ่งที่คอยดูแล เด็กตาบอดบางคนจะสนิทสนมกับครูผู้สอนในห้อง โดยเฉพาะวิชาที่เขาสามารถทำคะแนนได้ดีซึ่งจะส่งผลให้เขาสามารถปรับตัวในการเรียนร่วมได้เร็วขึ้นประกอบกับเมื่อเด็กตาบอดได้รับความช่วยเหลือจากเพื่อนที่นั่งข้างๆ ในเวลาที่เขาไม่สามารถติดตามบทเรียนได้ทัน



## การปรับตัวของเด็กสายตาปกติในการเรียนร่วมกับเด็กตาบอด

ลักษณะทางครอบครัว / พื้นฐาน / อายุ

- โรงเรียนวัดมัธยมมงกุฎกษัตริย์

นักเรียนของโรงเรียนมัธยมวัดมงกุฎกษัตริย์ส่วนใหญ่จะอาศัยอยู่ละแวกบางลำภู ทำพระอาทิตย์ ชุมชนใกล้เคียง ซึ่งประกอบไปด้วยนักเรียนจำนวนหนึ่งที่มาจากรอบครัวที่อยู่ในชนชั้นระดับกลางทางสังคมผู้ปกครองประกอบอาชีพรับราชการทหาร ตำรวจ หรือทำงานเอกชน ในขณะที่ส่วนใหญ่ที่มาจากรอบครัวที่อยู่ในชนชั้นสังคมในระดับค้นหาเข้ากินค่าประกอบอาชีพค้าขายในบริเวณใกล้เคียง บิดามารดามีเวลาน้อยในการอบรมสั่งสอนเนื่องจากต้องทำมาหากิน โดยเฉพาะอาชีพค้าขายไม่มีวันหยุด ไม่มีเวลาเลิกงานหรือเช้างานที่แน่นอนจึงไม่มีโอกาสดูแลลูกเท่าที่ควร เด็กจึงใช้ชีวิตที่โรงเรียนเพื่อเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ร่วมกับเพื่อนมากกว่า ทั้งนี้ผู้ปกครองได้มอบความไว้วางใจในการอบรมบ่มนิสัยและขัดเกลาบุตรหลานของตนให้โรงเรียนเป็นผู้ดูแล แต่โรงเรียนเป็นเพียงส่วนหนึ่งในการขัดเกลาทางสังคมได้เท่านั้น ในขณะที่พื้นฐานสำคัญทางด้านจิตใจควรจะต้องเป็นภาระหน้าที่ของผู้ปกครอง จากการสังเกตพบว่าเด็กโรงเรียนนี้จะอยู่ในเกณฑ์ที่ซนและก้าวร้าว ส่วนหนึ่งเป็นเพราะโรงเรียนนี้เพิ่งจะเข้าเป็นสหศึกษาปีแรก เด็กบางคนที่ไม่สามารถปรับตัวกับเพื่อนที่ตาบอดได้ก็จะไม่คุยด้วย และจะมีเด็กบางกลุ่มที่สามารถปรับตัวได้และพร้อมที่จะทำกิจกรรมร่วมกันกับเพื่อนที่ตาบอด

ในการอยู่ในห้องเรียนร่วมกับเด็กตาบอดพบว่า “ เด็กนักเรียนยอมรับว่าไม่รู้สี่กั๊กที่มีเพื่อนพิการอยู่ในห้องเรียนและไม่ได้กังวลว่าวิชาการที่ได้จะน้อยกว่าห้องอื่น ๆ แต่จะอยากเข้าไปทำความรู้จักและให้ความช่วยเหลือเพื่อนมากที่สุด แต่เพื่อนที่พิการจะอายุมากกว่า และไม่คอยคุยด้วยเวลาตนเข้าไปคุยหรือนัดว่าจะพาไปโรงอาหารก็ต้องบอกก่อน มิฉะนั้นเพื่อนก็จะไปเอง ” สัมภาษณ์ พี่ระ เด็กนักเรียนสายตาปกติ โรงเรียนวัดมัธยมมงกุฎกษัตริย์

จากการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมเด็กที่เป็นหัวใจในห้องเรียนพบว่านักเรียนมีการหยอกล้อและแกล้งเพื่อนนักเรียนที่ปกติ แต่ไม่ได้มีการแกล้งหรือล้อเพื่อนที่พิการแต่อย่างใด ถึงแม้จะไม่

เคยให้ความช่วยเหลือก็ตาม ส่วนหนึ่งเป็นเพราะเด็กสามารถตระหนักได้ว่า การแก้งบดุลที่อ่อนแอกว่าจะไม่เป็นลูกผู้ชาย

“ผมไม่เคยแก้งบดุลเพื่อนที่ตาบอดเพราะเห็นว่าเขาพิการ และสอนว่าไม่ควรแก้งบดุลที่อ่อนแอกว่า เวลาเห็นเพื่อนข้างนอกก็จะให้ความช่วยเหลือแต่ไม่บ่อยนะ ถ้าเลี้ยงได้ก็จะเลี้ยงแต่ก็สงสารเพื่อนเหมือนกัน” กลันทร์กล่าว

สำหรับเด็กที่เรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 นั้น โคลเจเลียจะมีอายุระหว่าง 12 - 13 ปี ซึ่งเป็นช่วงเด็กคอนปลาย เพราะฉะนั้นต้นแบบของเด็กโดยมากจะมาจากครูซึ่งเป็นผู้ที่มีอิทธิพลทางความคิดและหล่อหลอมเด็ก ส่วนสำคัญในการศึกษาคือเด็กสามารถปรับตัวได้ดีเมื่อครูที่สอนสามารถปรับตัวได้ในการสอนห้องเรียนร่วม

ในขณะที่เดียวกันสิ่งแวดล้อมทางโรงเรียนก็เป็นส่วนหนึ่งจะเริ่มมีอิทธิพลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพของเด็กนับตั้งแต่ความสัมพันธ์กับเพื่อนและครู ปัจจัยต่าง ๆ มีส่วนสำคัญที่จะทำให้เด็กสามารถปรับตัวได้เมื่อต้องเรียนในห้องเรียนร่วม เพราะโรงเรียนจะมีบทบาทสำคัญที่จะแสดงให้เด็กที่สายตาปกติหรือเด็กทั้ง โรงเรียนตระหนักถึงความสำคัญในการอยู่ร่วมกันของคนที่แตกต่างกัน

กรณีโรงเรียนวัดมัธยมมกุฎกษัตริย์พบว่าเด็กสามารถปรับตัวได้ดีในการเรียนร่วมกับเพื่อนในห้อง

- โรงเรียนศรีอยุธยา

สำหรับเด็กที่ศึกษาในโรงเรียนศรีอยุธยาส่วนใหญ่จะมีพื้นฐานครอบครัวที่มีชนชั้นทางสังคมในระดับกลาง โดยส่วนใหญ่จะอาศัยอยู่บริเวณพหลโยธิน ดินแดน พญาไท ซึ่งผู้ประกอบการประกอบอาชีพที่มีความหลากหลาย อาทิเช่น นักธุรกิจ พนักงานบริษัทเอกชน เจ้าของกิจการ และรับราชการทหาร ตำรวจ อาจารย์ เป็นต้น

เด็กในห้องเรียนร่วมทั้ง 2 ห้องจะมีความประพฤดิเรียบร้อย ยกตัวอย่างเช่น จะไม่มีการพูดสวนกับอาจารย์หรือโคคเรียนออกไปนอกห้อง เป็นต้น เด็กจะให้ความเคารพครูและตั้งใจเรียน ในบางครั้งอาจจะมีการพูดคุยในห้องบ้างแต่ไม่ส่งผลกระทบต่อผู้อื่นที่เรียนร่วมห้องในการที่จะฟังอาจารย์สอน

สำหรับการเรียนร่วมกันในห้องนั้นเพื่อนที่จะให้ความช่วยเหลือเด็กตาบอดส่วนใหญ่จะเป็นเด็กที่นั่งใกล้ ๆ เพื่อนที่ตาบอด เพราะความใกล้ชิดจึงสามารถพูดคุยได้ตลอดประกอกับเด็กตาบอดมีความไวใจเพื่อนที่นั่งใกล้ ๆ มากกว่าเด็กคนอื่น ในขณะที่เด็กคนอื่นแม้ว่าจะไม่มีโอกาสได้ให้ความช่วยเหลือเด็กที่ตาบอดแต่เด็กเหล่านั้นก็ยินดีที่จะไม่สร้างปัญหาให้กับเพื่อนในเวลาเรียน เนื่องจากทราบว่าเด็กที่ตาบอดต้องอาศัยการฟัง แต่ในขณะที่เดียวกันในการเรียนในบางวิชาที่เด็กไม่สนใจเรียนเด็กจะพูดคุยกันในเวลาเรียนมากกว่าปกติซึ่งในวิชาที่เด็กสนใจเรียนไม่ปรากฏว่าเด็กพูดคุยเสียงดังเพราะส่วนหนึ่งเด็กเข้าใจว่าเพื่อนตาบอดต้องอาศัยการฟังในการเรียน หากพูดคุยเสียงดังจะส่งผลกระทบต่อการศึกษาของเพื่อนที่ตาบอด

พบว่าการแสดงออกของเด็กสายต่าปกติจะเกล้งเพื่อนตาบอด เช่นกรณีของ พีระ นักเรียนโรงเรียนวัดมัธยมนมกุญษัตริย์ กล่าวว่า

“ กลัวเพื่อนเขาก็เลยเกล้งเหย่เล่น ไม่ได้ตั้งใจเกล้งเพื่อนให้ได้รับบาดเจ็บแต่อยากคุยกับเพื่อนเห็นเพื่อนตาบอด 3 คนก็จะเียบ ”

ในห้องเรียนนอกจากการเกล้งหยอกล้อเพื่อนก็จะมีแบ่งปันให้กัน ตัวอย่างเช่น เอกรัฐ นักเรียนวัดมัธยมนมกุญษัตริย์ กล่าวว่า “ เกมส่กดแอบเอามาเล่นในห้องก็แลกเกมส่กันเล่นกับสิทธิพงษ์ ไม่หวงเลข อยากให้เพื่อนได้เล่นเกมส่ใหม่ ๆ ด้วยกัน ”

สถาบันวิทยบริการ  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

## บทที่ 5

### สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง กระบวนการสื่อสารของเด็กตาบอดในการเรียนร่วมกับเด็กสายตาสปกติในห้องเรียน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา กระบวนการสื่อสารของครูผู้สอนกับเด็กในห้องเรียนร่วม รวมทั้งการปรับตัวของเด็กสายตาสปกติที่เรียนในห้องกับเด็กตาบอด การปรับตัวของเด็กตาบอดกับเด็กสายตาสปกติในห้องเรียน ร่วม

การวิจัยครั้งนี้ใช้หลักการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และดำเนินการเก็บข้อมูลโดยอาศัยการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมในช่วงเวลาเรียน การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-dept Interview) โดยแบ่งประเด็นในการศึกษาดังนี้

1. กระบวนการสื่อสารของครูในการสอนในห้องเรียนร่วม
2. การปรับตัวของเด็กตาบอดในการเรียนร่วมกับเด็กสายตาสปกติ
3. การปรับตัวของเด็กสายตาสปกติในการเรียนร่วมกับเด็กตาบอด

สำหรับการศึกษาของผู้วิจัยในขั้นตอนการรวบรวมข้อมูลนั้นจะลงในภาคสนาม โดยใช้การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม

### สรุปผลการวิจัย

#### สรุป ครูมีกระบวนการสื่อสารอย่างไรในห้องเรียนร่วม

##### 1. ด้านบุคคล

1.1 ผู้วิจัยศึกษาครูผู้สอนในโรงเรียนวัดมัธยมมกุฎกษัตริย์จำนวน 8 คน แบ่งเป็นผู้หญิง 6 คน ผู้ชาย 2 คนซึ่งมีประสบการณ์การสอนแตกต่างกัน โดยมีประสบการณ์ในการสอนหนังสือประมาณ 30 ปี และมีประสบการณ์ในการสอนในห้องเรียนร่วมประมาณ 7 ปี ฉะนั้นจึงมีประสบการณ์ในการสอน การแก้ปัญหา และความพร้อมในการเตรียมการสอนไม่แตกต่างกับการสอนในห้องเรียนปกติ

ในขณะที่โรงเรียนศรีอยุธยาผู้วิจัยศึกษาครูผู้สอนจำนวน 4 คนเป็นผู้หญิงทั้งหมด ทั้งนี้โรงเรียนศรีอยุธยาเพิ่งเข้าร่วมโครงการเป็นปีแรก จึงส่งผลให้การเตรียมการสอนหรือวิธีการสอนเป็นเรื่องเฉพาะบุคคล โดยผู้บริหารโรงเรียนจะคัดเลือกครูในระดับหัวหน้าภาคหรือมีความรู้ความ

สามารถทางวิชาการ มีประสบการณ์ในการสอนมานานเป็นผู้ดูแลเด็กตาบอดและส่งเด็กตาบอดไปเรียนร่วมกับเด็กในห้องเรียนที่มีระดับการเรียนปานกลาง ทั้งนี้ครูผู้ดูแลเป็นผู้ที่มีทัศนคติที่ดีต่อเด็กตาบอดในห้องและเอาใจใส่เด็กตาบอดตลอดเวลาที่สอน

1.2 กระบวนการสอนของครูทั้ง 2 โรงเรียนมีวัตถุประสงค์เดียวกันเพื่อต้องการให้นักเรียนในห้องเข้าใจในบทเรียน โดยอาศัยกลยุทธ์ต่าง ๆ ในการสอน อาทิ การโน้มน้าวใจในบทเรียน การซักถามนักเรียนตลอดเวลา การนำอุปกรณ์เสริมมาประกอบการเรียนการสอน สร้างความสัมพันธ์ระหว่างครูผู้สอนกับเด็กในห้องเรียนซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่ครูทั้งสองโรงเรียนใช้เป็นเทคนิค

1.3 ลักษณะทางประชากร อาทิ เพศ เด็กตาบอดทั้งโรงเรียนวัดมัชฌมมกุฎกษัตริย์และโรงเรียนศรีอยุธยาจะมีความไว้ใจและสนิทกับครูเพศเดียวกับตนมากกว่าเพศตรงข้าม เพศของเด็กกับครูผู้สอนและเพื่อนร่วมห้องจะเป็นปัจจัยที่สนับสนุนกันในการสร้างความสัมพันธ์ของเด็กนักเรียนตาบอดกับครู ปัจจัยด้านอายุ เด็กตาบอดโรงเรียนวัดมกุฎกษัตริย์ที่เรียนในห้องเรียนร่วมในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 จะมีอายุระหว่าง 17 -18 ปีโดยเรียนร่วมกับเด็กสายตาปกติที่มีอายุระหว่าง 12-13 ปี ทั้งนี้ส่งผลให้เด็กตาบอดนั้นมีความพร้อมในการเรียนมากกว่าเด็กปกติและสามารถปรับตัวได้ดีกับทั้งครูและเพื่อนรุ่นน้อง

1.4 ประสบการณ์ของครูผู้สอน จะทำให้ขั้นตอนในการเตรียมการสอนแตกต่างกัน โดยครูโรงเรียนวัดมัชฌมมกุฎกษัตริย์ จะสามารถสอนห้องเด็กเรียนร่วมได้เหมือนเป็นชั้นเรียนปกติ เนื่องจากการสอนของครูที่ได้รับมอบหมายนั้นได้สอนห้องเรียนร่วมมาเกือบ 7 ปี ซึ่งครูโดยมากจะยอมรับว่าการสอนในห้องเรียนร่วมเหมือนเป็นชั้นเรียนปกติ เพราะระยะเวลาได้ทำให้มีการปรับตัวในการสอนจนสามารถสอนได้ตามปกติ ซึ่งแตกต่างจากโรงเรียนศรีอยุธยาที่ครูผู้สอนจะให้ความสนใจในการสอนกับเด็กในห้องเรียนร่วมและจะคอยขอคำปรึกษาจากครูที่มาประจำจากโรงเรียนสอนคนตาบอดกรุงเทพ โดยเฉพาะการเตรียมบทเรียนที่ต้องนำข้อมูลดังกล่าวไปให้ครูจากโรงเรียนสอนคนตาบอดกรุงเทพ หรือการสร้างควมเข้าใจในตัวเด็กโดยในช่วงแรกจะมีปัญหาในเรื่องการสอนบ้าง เช่น เด็กจะเฉื่อยและเข้าถึงยากมาก่อนข้างมีปัญหาลงซึ่งส่งผลให้เวลาสอนเกิดความประหม่าและกังวล ทำให้ครูที่รับผิดชอบการสอนห้องเรียนร่วมต้องนำปัญหามาปรึกษากันเพื่อหาแนวทางแก้ไข

## 2. งานกระบวนการสื่อสาร

### รูปแบบการสื่อสารแบ่งเป็น

2.1 การสื่อสารภายในตัวเอง (Intra - personal communication) ซึ่งแบ่งเป็น 2 ส่วนคือครูผู้สอน และเด็กตาบอด ในส่วนของครูผู้สอนจะมีการเตรียมการสอนด้วยการทำความเข้าใจในบทเรียนที่เตรียมการสอนก่อนนำไปสอนเพื่อให้เนื้อหาเหมาะสม สอดคล้องและง่ายต่อการทำความเข้าใจ

เข้าใจและเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ในแต่ละบท โดยอาศัยกลยุทธ์การโน้มน้าวใจและเพื่อให้เด็กในห้องเรียนร่วมสามารถเรียนรู้ได้สัมฤทธิ์ผลและเข้าใจในบทเรียน ได้อย่างมีคุณภาพ

ในส่วนของเด็กตาบอด จะต้องอาศัยการสื่อสารในตัวเองทุกระยะทั้งในระหว่างที่เรียนในห้องเรียนร่วมเด็กต้องอาศัยการจินตนาการตามที่อาจารย์สอนซึ่งจะอาศัยระยะเวลาานกว่าปกติจากนั้นจึงจดบันทึกเป็นอักษรเบลล์ ในระหว่างนั้นหากครูถามคำถามที่เกี่ยวกับในบทเรียนเด็กจะไม่สามารถได้ตอบกับครูได้ในทันที

1.2 การสื่อสารแบบเผชิญหน้า 2 ฝ่าย (Face to face Communication) ถือว่าเป็นการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพสำหรับการสอนในห้องเรียนร่วม ครูผู้สอนจะสังเกตพฤติกรรมและแสดง ความสนใจเด็กในห้องเรียนร่วมโดยสร้างความใกล้ชิดหลาย ๆ วิธี เช่นมีการถามตอบเด็กระหว่างการสอนเป็นระยะ หรือ เปิดโอกาสให้พูดคุยเรื่องที่ทั่วไปที่เด็กตาบอดสามารถร่วมแสดงความคิดเห็นได้เพื่อจะเป็นการสร้างความสัมพันธ์ให้เด็กนักเรียนในห้องเกิดความสนิทสนมและเป็นส่วนหนึ่งในการลดช่องว่างของทั้ง 2 ฝ่าย

### 3. การเตรียมการสอน

ครูผู้สอนจะมีเทคนิคในการสร้างความน่าสนใจในเนื้อหา ซึ่งจากการวิจัยในเรื่องของการโน้มน้าวใจ การสร้างความน่าเชื่อถือของสาร การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ล้วนเป็นส่วนสำคัญที่เด็กในห้องเรียนร่วมโดยเฉพาะเด็กตาบอดจะเกิดความไว้วางใจ เชื่อถือและยอมรับร่วมกิจกรรม

### สรุป การปรับตัวของเด็กตาบอดในการเรียนร่วมกับเด็กสายตาดปกติ

#### 1. การปรับตัวของเด็กตาบอดในการเรียนร่วมกับเด็กสายตาดปกติทางสังคมนอกโรงเรียน

เด็กตาบอดชายและเด็กตาบอดหญิงมีการปรับตัวจากสังคมภายนอกโรงเรียนได้เท่า ๆ กัน จากการสัมภาษณ์เด็กตาบอดทั้ง 2 กลุ่มจะไม่มีปัญหาเกี่ยวกับการขอความช่วยเหลือจากสังคมภายนอก หรือการอยู่ในสังคม เด็ก ๆ สามารถปรับตัวได้ดี อาทิเช่น สามารถเดินทางจากโรงเรียนประจำมาโรงเรียนร่วมได้โดยจะเดินทางมาพร้อม ๆ กัน ซึ่งจะมีบางวันที่พบว่าเด็กตาบอดชายจะเดินทางไปกลับไม่พร้อมกันแสดงให้เห็นว่าเด็กตาบอดชายซึ่งมีอายุมากกว่าสามารถรับผิดชอบตัวเองได้ดีกว่าเมื่อเทียบกับเด็กตาบอดหญิงซึ่งเกณฑ์อายุจะน้อยกว่าที่การเดินทางจะเป็นมีความเป็นห่วงซึ่งกันและกันถึงแม้ว่าจะไม่สนิทกันแต่เป็นความรับผิดชอบของเพื่อนเด็กตาบอดที่กรุณาหมายให้ดูแลกัน เด็กตาบอดนักเรียนหญิงจะเดินทางไปกลับโรงเรียนกันเป็นกลุ่ม อาจเป็นเพราะลักษณะทางกายภาพเด็กนักเรียนหญิงตัวเล็กกว่าและสังคมรอบข้างผู้หญิงจะเจออันตรายจากการ

ถูกคามทางเพศ หรืออันตรายต่างๆ ได้ง่ายกว่าจึงทำให้เป็นอุปสรรคในการเดินทางตามลำพัง แต่ถึงอย่างไรเด็กนักเรียนไม่นำปัญหาดังกล่าวมาเป็นข้อโต้แย้งที่จะไม่มาเรียน เพราะจากการสัมภาษณ์เด็กนักเรียนตาบอดจะพอใจที่มีโอกาสได้มาเรียนหนังสือร่วมกับเพื่อนที่สายตาปกติถึงแม้ว่าการเดินทางจะซับซ้อน

การสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลภายนอกของเด็กตาบอดสามารถปรับตัวได้ดีเนื่องจากเด็กได้รับการสอนจากโรงเรียนสอนคนตาบอดกรุงเทพให้เรียนรู้วิธีการอยู่ร่วมกันในสังคมและการขอความช่วยเหลือจากคนในสังคมเพื่อให้อยู่ร่วมกับคนปกติได้ เช่น การจะขอความช่วยเหลือในการบอกเบอร์รถประจำทาง หรือการบอกเส้นทาง เป็นต้น

## 2. การปรับตัวของเด็กตาบอดในการเรียนร่วมกับเด็กสายตาคปกติในห้องเรียน

การปรับตัวกับเพื่อนในห้อง เด็กตาบอดชายและเด็กตาบอดหญิงจะสามารถปรับตัวในการเรียนในห้องได้ดีเท่า ๆ กัน ถึงแม้ว่าสภาพแวดล้อมในห้องเรียนทั้ง 2 โรงเรียนจะมีความแตกต่างกัน โดยเด็กตาบอดจะมีทักษะด้านการฟังและการจับประเด็นในการเรียนได้ดีกว่าเด็กสายตาคปกติ แต่จะต้องอาศัยบรรยากาศที่เอื้ออำนวย เช่น ห้องเรียนที่ไม่มีเสียงรบกวนจนเกินไปและระดับเสียงของอาจารย์ที่ดังมากพอ เป็นต้น ในบางครั้งพบว่ามีอุปสรรคคือเด็กสายตาคปกติสามารถทำความเข้าใจในการเรียนเร็วกว่าจึงเป็นผลให้เด็กต้องพยายามมากขึ้นในการเรียนตามเพื่อนให้ทันและไม่ทำให้เพื่อนรู้สึกว่าเป็นตัวถ่วงในการเรียน

สำหรับการเข้ากลุ่มเพื่อนในห้องเด็กตาบอดจะสนิทกับเพื่อนเพศเดียวกันได้ดีกว่าต่างเพศ เช่น เด็กตาบอดชายจะสามารถสนิทสนมกับเพื่อนนักเรียนสายตาคปกติชายได้ดีกว่าเพื่อนนักเรียนหญิง เช่นกันเด็กตาบอดหญิงสามารถสนิทสนมได้ดีกับเด็กนักเรียนสายตาคปกติหญิง

การปรับตัวกับครูในห้อง ทั้ง 2 โรงเรียนมีความแตกต่างกันในการปรับตัวในการอยู่ร่วมกันในห้องเรียนเนื่องจากระยะเวลาของการเข้าร่วมโครงการของ 2 โรงเรียนมีความแตกต่างกัน เด็กตาบอดของโรงเรียนวัดมัธยมนมกุฎราชศรีจะได้รับการปรึกษาหรือวิธีการแก้ปัญหาจากอาจารย์ที่สอนห้องเรียนร่วมมานานจึงมีความเข้าใจธรรมชาติของเด็กตาบอดมากกว่า ขณะที่โรงเรียนศรีอยุธยาจะปรับตัวกับครูได้ช้าส่วนหนึ่งเป็นเพราะครูยังไม่มีประสบการณ์ในการสอนห้องเรียนร่วม

ความสัมพันธ์ของครูกับเด็กในห้องของโรงเรียนศรีอยุธยาจะดีกว่าเนื่องจากครูจะสร้างความสัมพันธ์กับเด็ก โดยการทำกิจกรรมร่วมกันระหว่างเด็กในห้องเรียน ตัวอย่างเช่น ครูจะสังเกต

และจำว่าเด็กตาบอดแต่ละคนจะมีความสามารถพิเศษในด้านใดและสนับสนุนส่งเสริมให้ความสามารถพิเศษนั้นเพื่อเป็นส่วนหนึ่งในการสร้างการยอมรับในหมู่เพื่อน ซึ่งนับเป็นกลวิธีที่สร้างความภาคภูมิใจในตนเองและส่งผลให้เด็กกล้าแสดงออกถึงความสามารถพิเศษนั้น ๆ อันจะเป็นพื้นฐานในการกล้าแสดงออกในเรื่องอื่น ๆ รวมถึงเรื่องการเรียนต่อไปในอนาคต

### 3. การปรับตัวในการเรียนในห้องเรียนร่วม

วิชาแต่ละวิชาที่เด็กตาบอดจะมีความสนใจแตกต่างกันกับเด็กสายตาศกติ จากการที่ได้สัมภาษณ์เด็กตาบอดทั้ง 2 โรงเรียนเด็กตาบอดทั้งนักเรียนหญิงและเด็กตาบอดนักเรียนชายจะไม่ชอบเรียนวิชาคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ ส่วนวิชาที่ชอบเรียนคือวิชาภาษาอังกฤษ ซึ่งจะมีความคล้ายคลึงในความชอบ และวิชาที่ชอบมากที่สุดจะเป็นวิชาศิลปะศึกษาโดยเฉพาะการร้องเพลง การเล่นดนตรี เด็กตาบอดทั้ง 2 เพศให้ความสนใจเท่า ๆ กัน

เด็กตาบอดของโรงเรียนศรีอยุธยาในห้องเรียนร่วมทั้ง 2 ห้องจะเรียบร้อยโดยเฉพาะเวลาเรียนเด็กตั้งใจเรียน อาจจะมีการพูดคุยในห้องบ้างแต่ไม่ถึงกับทำให้ผู้อื่นที่อยู่ในห้องเดือดร้อนในการที่จะฟังอาจารย์สอน

การติดตามบทเรียนในระหว่างเวลาเรียนเด็กจะมีหนังสืออักษรเบลล์ที่ทางโรงเรียนสอนคนตาบอดกรุงเทพจัดเตรียมไว้เพื่อใช้ประกอบการเรียน เด็กจึงตามบทเรียนจากการที่ครูสอนโดยเน้นการพูดเป็นส่วนใหญ่ ยกเว้นบางวิชาที่มีความจำเป็นต้องเขียนบนกระดาน ครูจะพูดพร้อมกับการเขียน แต่ถ้าเด็กตาบอดไม่สามารถตามบทเรียนได้ทันจะอาศัยเพื่อนที่นั่งข้าง ๆ หรือนั่งใกล้ ๆ ช่วยบอก ซึ่งบางครั้งเด็กตาบอดจะพบปัญหาในเรื่องการให้ความช่วยเหลือจากเพื่อนสายตาศกติด้านวิชาภาคปฏิบัติที่เด็กตาบอดเรียนมีวิชาพลศึกษาที่พบว่ามีปัญหาในการเรียนร่วมกับเพื่อนสายตาศกติ เนื่องจากวิชาดังกล่าวเป็นทักษะที่ต้องใช้สายตาเป็นส่วนสำคัญ

### สรุป การปรับตัวของเด็กสายตาศกติในการเรียนร่วมกับเด็กตาบอด

เด็กสายตาศกติทั้ง 2 โรงเรียนจะมีพื้นฐานแตกต่างกัน เด็กสายตาศกติของโรงเรียนวัดมัธยมนมกุฎกษัตริย์จะไม่ค่อยให้ความเอาใจใส่ดูแลเด็กตาบอดมากนักเนื่องจากเด็กตาบอดของโรงเรียนวัดมัธยมนมกุฎกษัตริย์เป็นนักเรียนชายและมีอายุมากกว่าประกอบกับตัวเด็กตาบอดเองก็สามารถดูแลและช่วยเหลือตัวเองได้ในระดับหนึ่ง แต่เด็กสายตาศกติจะอาศัยการหยอกล้อหรือแกล้งในแบบเด็กผู้ชายหยอกล้อกันเป็นเริ่มต้นในการสร้างความสัมพันธ์และไม่แสดงที่ทำการแสดงความรังเกียจแต่อย่างใด แม้ว่าจะมีเด็กสายตาศกติบางกลุ่มที่เฝ้าดูอยู่ห่าง ๆ โดยไม่ยุ่งเกี่ยวข้องแวะหรือให้ความช่วยเหลือ ในขณะที่โรงเรียนศรีอยุธยาเพิ่งรับตาบอดเข้าศึกษาในห้องเรียนร่วมจึง



ให้ความสนใจและให้ความสำคัญในการเรียนค่อนข้างมากประกอบกับเด็กตาบอดของโรงเรียนนั้นมีทั้งเด็กตาบอดหญิงและชายซึ่งเด็กสายตาศากติจะมีวิธีแสดงออกถึงความเอาใจใส่ดูแลแตกต่างกัน โดยส่วนใหญ่เพื่อนสายตาศากติจะดูแลเด็กตาบอดเพศหญิงมากกว่า ถึงแม้ว่าการปรับตัวในระยะแรกเด็กสายตาศากติจะไม่เข้าใจสภาพปัญหาของเด็กตาบอดจึงแสดงพฤติกรรมที่ไม่ค่อยรักษาน้ำใจเพื่อน อาทิเช่น การหยอกล้อเรื่องตาบอด หรือพูดจากระห่มกระเทือนจิตใจ ซึ่งหลังจากนั้นเด็กสายตาศากติได้เรียนรู้จากครูว่าการแสดงพฤติกรรมเหล่านั้นไม่ถูกต้องในระยะต่อมาเด็กจึงค่อย ๆ ปรับตัวได้ในที่สุด

ในด้านพฤติกรรมการแสดงออกเด็กสายตาศากติของโรงเรียนวัดมัธยมมกุฎกษัตริย์จะมีความเป็นระเบียบในการเรียนร่วมน้อยกว่าเนื่องจากเด็กมาจากพื้นฐานครอบครัวแตกต่างกัน ประกอบกับความแตกต่างด้านอายุของผู้เรียนร่วมกัน เป็นผลให้ขณะอยู่ในห้องเรียนเด็กจะแสดงนิสัยเอะอะโวยวาย ขูยเสียงดัง เวลาเรียนจะไม่ตั้งใจเรียนส่งผลให้บรรยากาศในห้องเรียนไม่เป็นผลดีต่อการเรียนเรียนของเด็กตาบอดเท่าที่ควร

สำหรับอายุเด็กที่เรียนอยู่ในห้องเรียนร่วมนั้นโดยเฉลี่ยจะอยู่ระหว่าง 12 ปี ซึ่งถือเป็นช่วงเด็กตอนปลาย เพราะฉะนั้นต้นแบบของเด็กโดยมากจะมาจากครูซึ่งมีอิทธิพลในการหล่อหลอมเด็กส่วนสำคัญในการศึกษาคือเด็กสามารถปรับตัวได้ดีเมื่อครูอาจารย์ที่สอนสามารถปรับตัวได้ในการสอนห้องเรียนร่วม ซึ่งครูบางท่านยังไม่สามารถควบคุมความเป็นระเบียบภายในห้องได้ดีพอ ยังมีการแสดงออกทางอารมณ์ทำให้เด็กใช้จุดดังกล่าวมาช่วยครูผู้สอน

เมื่อเด็กเข้าโรงเรียนสิ่งแวดล้อมทางโรงเรียนก็จะเริ่มมีอิทธิพลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพของเด็กนับตั้งแต่ความสัมพันธ์กับเพื่อนและครูอาจารย์ ปัจจัยต่าง ๆ มีส่วนสำคัญที่จะทำให้เด็กสามารถปรับตัวได้เมื่อต้องเรียนในห้องเรียนร่วม เพราะโรงเรียนจะมีบทบาทสำคัญที่จะแสดงให้เด็กที่สายตาศากติหรือเด็กทั้งโรงเรียนตระหนักถึงความสำคัญในการอยู่ร่วมกันของคนที่แตกต่างกัน

โรงเรียน และ ครูมีบทบาทในการสร้างความน่าเชื่อถือให้เด็กทุกคนในโรงเรียนยอมรับการอยู่ร่วมกันระหว่างคนปกติกับคนพิการได้อย่างกลมกลืน ไม่ว่าจะเดินไปที่ไหนในโรงเรียนจะพบว่าการใช้ชีวิตร่วมกับเด็กตาบอด มีเพื่อนห้องเดียวกัน เพื่อนต่างห้อง หรือรุ่นพี่ที่สายตาศากติเข้าไปถามและให้ความช่วยเหลือ ในการอำนวยความสะดวกในการเดินทางไปตามสถานที่ต่างๆ เช่น จูงไปโรงอาหาร เป็นต้น

## อภิปรายผล

### 1. ครูมีกระบวนการสื่อสารอย่างไรในห้องเรียนร่วม

กระบวนการในการเรียนการสอนในปัจจุบันมีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว การสอนในห้องเรียนมีหลายทางเลือกสำหรับนักเรียนในปัจจุบัน การสอนทางไกลผ่านดาวเทียม การสอนในห้องเรียนขนาดกลุ่มใหญ่โดยครูผู้สอนบันทึกเทปมาสอน หรือการสอนในห้องเรียน นอกจากนี้ยังมีการสอนในลักษณะพิเศษที่มีการเรียนร่วมกันระหว่างผู้ที่พิการกับเด็กนักเรียนปกติ ซึ่งเรียกว่าการเรียนร่วม ถึงแม้การเรียนในแต่ละประเภทจะมีความแตกต่างกันในขั้นตอนแต่ผลที่ได้มีเป้าหมายเดียวกัน คือต้องการให้เด็กนักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาวิชานั้น ๆ มากที่สุด

ปัญหาเด็กตาบอดในอดีตถึงปัจจุบัน ยังพบว่าการเรียนการสอนของครูมีปัญหาในเรื่องของการเตรียมการเรียนการสอน หรือเรื่องของการให้ความช่วยเหลือจากหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ซึ่งผู้วิจัยได้สัมภาษณ์นักเรียนตาบอดที่เข้าร่วม โครงการเรียนร่วมและสำเร็จการศึกษาแล้ว ขณะนี้เป็นอาจารย์ สอนคอมพิวเตอร์ที่ศูนย์สมรรถภาพคนตาบอดที่สาขาปากเกร็ด ซึ่งได้แสดงทัศนะว่าในอดีตการสอนเรียนร่วมไม่มีความชัดเจนเด็กที่พิการต้องขวนขวายหาความรู้และช่วยเหลือตัวเอง จึงไม่มีปัญหามากนักเพราะเด็กจะเน้นเรียนเชิงอาชีพมากกว่า แต่ปัจจุบันเปลี่ยนไปเด็กตาบอดหลายคนให้ความสนใจการศึกษาต่อในระดับสูงขึ้น แต่เนื้อหาวิชาการหรือการปรับบทเรียนพัฒนาแต่ยังไม่ครอบคลุมการช่วยเหลือผู้พิการ แต่สำหรับคุณรักศักดิ์สามารถสอบเข้าธรรมศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ และเรียนในโครงการเรียนร่วม หลังจากนั้นไปศึกษาการฟังเข็มที่ประเทศญี่ปุ่น เมื่อผู้วิจัยได้สอบถาม อาจารย์กล่าวว่าที่ต้องการศึกษาสูง ๆ ไม่ได้คาดหวังอะไรแต่สามารถสอบได้ อาจเป็นเพราะช่วงนั้นการแข่งขันมีไม่มากเท่าปัจจุบันนี้และตอนที่เข้าเรียนที่ธรรมศาสตร์ ในช่วงเข้าปีแรกมีปัญหาทักบอาจารย์ในการลงเรียนวิชาเลือก แต่คุณรักศักดิ์ ( อดีตนักเรียนตาบอดในโครงการเรียนร่วม ) แจ้งความจำนงกับอาจารย์ประจำวิชาเรียนเพื่อขอเข้าเรียนในวิชาดังกล่าว แต่ถูกปฏิเสธและเมื่อสอบถามอาจารย์ประจำวิชาว่าเหตุผลอะไรที่ไม่ให้ลงเรียนก็ได้เหตุผลว่าวิชาดังกล่าวคนตาบอดไม่สามารถเรียนได้ ซึ่งอาจารย์รักศักดิ์ตัดสินใจในที่สุดเลือกลงวิชาเรียนดังกล่าว ถึงแม้ว่าวิชาเรียนจะถูกปฏิเสธจากอาจารย์ผู้สอน แต่ก็พยายามตั้งใจเรียนเข้าเรียนตลอดแต่จะไม่นั่งข้างหน้าและจะไม่ถามอาจารย์ ปรากฏว่าจะแนนสอบที่ได้แค่ผ่าน (คุณรักศักดิ์ ชั้นมัธยมจนสกุล, สัมภาษณ์, 17 กันยายน 2545 ) ซึ่งจากการสัมภาษณ์แสดงให้เห็นว่าถ้าครูไม่มีส่วนช่วยเหลือเด็กที่เรียนในห้องเรียนร่วมผลจะทำให้การเรียนของเด็กอาจจะไม่ได้ข้อมูลอย่างเต็มที่ และในการเรียนครูผู้สอนควรแนะนำเด็กด้วยเหตุผลอย่างละเอียดอ่อน เนื่องจากเด็กตาบอดมีความจริงจังกกับการเท่าเทียมกันทำให้กรณีดังกล่าวเป็นปัญหาภายหลังว่าจริงๆแล้วครูรักศักดิ์ยอมรับว่าเขาไม่สามารถเรียน

วิชาดังกล่าวได้จริง สาเหตุที่ลงเรียนเพื่อให้ทุกคนเห็นว่าคนตาบอดก็สามารถทำอะไรได้เหมือนคนสายตาปกติ

ปัจจุบันมีการให้ความช่วยเหลือจากภาครัฐในการส่งเสริมการเรียนรู้ในระดับชั้นเรียนต่าง ๆ และในขั้นตอนของกระบวนการสื่อสารของการเรียนรู้ การเรียนรู้ในระบบปัจจุบันมีหลายโรงเรียนที่ให้การสนับสนุน เด็กตาบอดกับครูที่สอนเรียนรู้จะอาศัยการสื่อสารระหว่างกัน แต่ในห้องเรียนมีนักเรียนสายตาปกติเรียนด้วยจึงเกิดเป็นการสื่อสารกลุ่มย่อยขึ้นซึ่งในขั้นตอนต่างๆ ที่ครูจะเข้าถึงเด็กนั้นจะต้องอาศัยรูปแบบหลากหลายวิธี ซึ่งผู้ส่งสารต้องให้ความสำคัญกับปฏิริยาโต้ตอบเช่นแบบจำลองของเวสเลย์และแมคลิน (อ้างถึงในหลักนิเทศศาสตร์, 2533) ที่กล่าวว่าในการสื่อสารระหว่างบุคคลแบบเห็นหน้าค่าตากันนั้นทำให้ผู้สื่อสารได้รับการสื่อสารกลับทันทีทันใด (immediate "feedback") กล่าวคือสามารถทราบปฏิริยาและความรู้สึกของฝ่ายตรงข้ามได้รวดเร็ว

ครูในฐานะผู้ส่งสารได้ให้ความสำคัญในการสังเกตกระบวนการตอบกลับ (Return process) ทั้งการตอบกลับด้วยการสื่อสารเชิงวัจนะ (Verbal feedback) เช่น การที่เด็กนักเรียนตาบอดถามคำถามในประเด็นที่ไม่เข้าใจเพื่อความกระจ่าง เป็นต้น และการสื่อสารกลับเชิงอวัจนะ (Nonverbal feedback) เช่น การแอบหลับในห้องเรียนของเด็กตาบอด เนื่องจากครูผู้สอนไม่สามารถทราบได้ว่าขณะนี้เด็กตาบอดยังคงให้ความสนใจร่วมในบทเรียนหรือไม่จากการสบตาเช่นเด็กตาปกติ จึงมักจะอาศัยการสังเกตพฤติกรรม เช่น การพูดคุยกับเพื่อนขณะที่ครูสอน หรือเหม่อลอย เป็นต้น

ในการสื่อสารระหว่างการเรียนในห้องเรียนจะเป็นการสื่อสารในเชิงวัจนะ (Verbal feedback) เป็นหลัก การนำเสนอเนื้อหาจะเป็นการอธิบายความหมายของเนื้อหาในบทเรียน และในการสื่อสารของครูผู้สอนนั้นเด็กนักเรียนในห้องจะใช้การฟังเป็นส่วนสำคัญในกระบวนการสื่อสารสำหรับวิชาเรียนที่ผู้วิจัยพบว่าเด็กตาบอดมีปัญหาในการเรียน โดยวิชาหรือเนื้อหาที่เกี่ยวข้องการบอกตำแหน่งทิศทางซึ่งในเรื่องของมโนภาพทางการเห็นนั้น Lowenfeld ( 1973 ) รายงานว่าเด็กที่ตาบอดก่อน 5 ขวบ จะไม่มีมโนภาพทางการมองเห็น ประสบการณ์ในการเห็นในวัยต้น ๆ ก่อนจะมีสภาวะการตาบอดเป็นสำคัญ (อ้างถึงในจิตวิทยาเด็กพิเศษ, 2526: 349)

ในการสื่อสารระหว่างการเรียนของครูนั้นพบว่าเด็กตาบอดอาจเจออุปสรรคในการรับสารจากครูผู้สอน และครูผู้สอนอาจเจออุปสรรคจากสิ่งรบกวนในห้องเรียนทำให้การสื่อสารไม่ได้ประสิทธิภาพ เพราะเด็กตาบอดจะต้องอาศัยการฟังเป็นหลัก ซึ่งสภาพความเป็นจริงในห้องเรียนจะ

มีการพูดคุยของเพื่อนที่นั่งข้าง ๆ เกิดขึ้นบ้างโดยที่ครูไม่ได้ยินแต่เด็กตาบอดได้ยิน หรือเด็กตาบอดเอง ใจลอย ขาดสมาธิในการเรียน เป็นอุปสรรคสำคัญสำหรับครูผู้สอนในฐานะผู้ส่งสาร ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของแซนนอนและวีเวอร์ สิ่งรบกวนการสื่อสาร หรือเสียงรบกวน มี 2 ประเภท สิ่งรบกวนทางกายภาพ หมายถึง สิ่งรบกวนที่เกิดขึ้นภายนอกตัวบุคคล เช่น เสียงตะโกนของคนอื่นกับ สิ่งรบกวนทางใจ หมายถึง ความคิด สภาพจิตใจและอารมณ์ของบุคคลผู้ทำหน้าที่สื่อสาร เช่น ใจลอย (อ้างถึงใน การสื่อสารมวลชน, 2540: 9)

การสื่อสารมีความสำคัญอย่างยิ่งในชีวิตประจำวัน การใช้การสื่อสารเกิดขึ้นทันทีเมื่อคุณตื่นขึ้นมาในแต่ละวัน กระบวนการความคิดเกิดขึ้นภายในใจจนกระทั่งเป็นการสื่อสาร เช่นเดียวกับในห้องเรียนกระบวนการสื่อสารในห้องเรียนจะมีความต่อเนื่องและมีการเคลื่อนไหวอย่างไม่หยุดนิ่ง จะเป็นทั้งผู้ส่งสารและผู้รับสารกรณีที่ครูผู้สอนทำการสอนหนังสือเด็กนักเรียนในห้อง การสื่อสารจะเกิดขึ้นและมีอิทธิพลต่อโครงสร้างและเนื้อหาของ การสื่อสารที่ครูผู้สอนจะใช้ในการสอน ดังเช่นการเรียนในห้องเรียนร่วมการสื่อสารย่อมเกิดขึ้นตลอดเวลา และในกระบวนการรับ-ส่งและแลกเปลี่ยนสารเพื่อความเข้าใจร่วมกัน ในห้องเรียนร่วมจุดเริ่มต้นของการสื่อสารโดยมากจะเกิดจากเด็ก และกรณีเด็กตาบอดจะเกิดจากเพื่อนข้างๆที่จะมีการสื่อสารระหว่างกัน และครูก็เป็นผู้ส่งสารเช่นเดียวกันแต่จะเป็นผู้ส่งสารเชิงรุก กล่าวคือครูจะเป็นผู้นำสารในการให้ข้อมูลข่าวสารเป็นหลักและในการเรียนการสอนของครูนั้นการสื่อสารจะเป็นกระบวนการที่มีความสัมพันธ์กับกระบวนการทางจิตวิทยา สังคม วัฒนธรรม สภาพแวดล้อม ในห้องเรียนๆหนึ่งวิธีการเรียนการสอนจะมีความแตกต่างกันไป เด็กห้องเรียนหนึ่งอาจพบว่าเด็กเป็นกลุ่มส่วนใหญ่ที่ตั้งใจเรียนผลสัมฤทธิ์ในการสอนของครูก็จะ ได้ดีกว่า แต่ในอีกห้องเรียนหนึ่งเด็กมีกลุ่มส่วนใหญ่ที่ไม่ตั้งใจเรียนครูผู้สอนจะมีปัญหากับการสอน เนื่องจากสิ่งรบกวนเกิดขึ้น

## 2. การปรับตัวของเด็กตาบอดในการเรียนร่วมกับเด็กสายตาดปกติในห้องเรียน

Malm และ Jamison (1952) อธิบายความหมายของการปรับตัว หมายถึง วิธีการที่คนเราปรับตัวให้เป็นไปตามความต้องการของตัวเองในสภาพแวดล้อมซึ่งบางครั้งส่งเสริม บางครั้งขัดขวาง และบางครั้งสร้างความทุกข์ทรมานแก่เรา กระบวนการปรับตัวนี้เกิดขึ้นจากความจริงที่ว่า มนุษย์ทุกคนมีความต้องการ และเราสามารถใช่วิธีการแบบต่าง ๆ ในการดำเนินเพื่อบรรลุถึงความต้องการนั้นๆ ในสภาวะแวดล้อมที่ปกติธรรมดา หรืออุปสรรคขัดขวางต่าง ๆ กันไป (อ้างถึงในการปรับตัวและบุคลิกภาพ, 2520 )

ซึ่งการปรับตัวของเด็กนั้นจะมีพื้นฐานแตกต่างกันขึ้นอยู่กับกรอบอ้างอิงของมนุษย์ซึ่งประกอบด้วยปัจจัยทั้งทางพันธุกรรมและสิ่งแวดล้อม (อ้างถึงในการสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจ, 2:37) ทางด้านพันธุกรรมเมื่อเด็กเกิดมา สมองมิได้ว่างเปล่าอย่างที่เรียกว่า TABULA RASA

หากแต่ละคนมีสายตา การได้ยิน ระดับเชาวน์ปัญญา และระดับพลังงานในตัวแตกต่างกันไป ประสบการณ์ชีวิตที่พอกพูนขึ้นจะทำให้ลักษณะเหล่านี้เปลี่ยนไปบ้าง แต่ลักษณะที่กล่าวมาแล้วจะ ช่วยพัฒนากรอบอ้างอิงของแต่ละคน ในขณะที่ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมจะมีอิทธิพลต่อการพัฒนา กรอบอ้างอิงเช่นกันตั้งแต่แรกเกิดทารกเริ่มรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับโลกหรือสิ่งแวดล้อมรอบตัว มีทั้งรื่น รมย์และเจ็บปวด เมื่อมีประสบการณ์มากขึ้น เด็กจะมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ กรอบอ้างอิงของเด็กก็จะพัฒนาขึ้นเรื่อย ๆ

Hayes(1941) ได้ทำการทดสอบเด็กตาบอดจำนวน 2,372 คน จากโรงเรียนประจำ 17 แห่ง ด้วยแบบการทดสอบของภาคภาษาจากข้อทดสอบระดับสติปัญญา Hayes-Binet ปรากฏว่า ระดับ I.Q ของเด็กเหล่านี้ต่ำกว่าเกณฑ์เล็กน้อย มีระดับ I.Q 98.8 และพบว่า 10 % ของเด็กตาบอด กลุ่มนี้มี I.Q สูงกว่า 120 และ อีก 9% ต่ำกว่า 70% ( อ้างถึงในจิตวิทยาเด็กนอกระดับ, 2526:131 ) ซึ่ง สอดคล้องกับระดับสติปัญญาเด็กตาบอดในโรงเรียนทั้ง 2 แห่ง ที่พบว่าทางโรงเรียนจะเลือกห้อง เรียนให้เด็กตาบอดจากการวัดระดับด้วยการสอบ เพื่อให้เด็กตาบอดเรียนได้ทัน กรณีโรงเรียนทั้ง 2 แห่งที่ทำการศึกษาดูเด็กตาบอดจะถูกจัดให้เรียนที่ห้องเรียนระดับกลาง เนื่องจากเมื่อสอบถามครูพบว่าเด็กจะมีผลการเรียนมาจากโรงเรียนต้นสังกัดและทางโรงเรียนจะปรึกษากับฝ่ายวิชาการในการ เลือกห้องเรียน อย่างกรณีโรงเรียนศรีอยุธยาโรงเรียนแบ่งเล็กเป็น 2 กลุ่มคือกลุ่มเด็กโรงเรียนที่ อาศัยอยู่โรงเรียนสอนคนตาบอดกรุงเทพฯกับเด็กตาบอดที่อยู่กับครอบครัว ด้านโรงเรียนวัดมัชฌ มกุฎกษัตริย์ มีประสบการณ์ในการเรียนร่วมดังนั้นทางโรงเรียนจัดให้เด็กตาบอดอยู่ในห้องเรียนใน ระดับกลาง เนื่องจากพบว่าเคยมีการจัดให้เด็กอยู่ห้องเก่งแต่ไม่สามารถตามเอในห้องได้ทัน

จากการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยพบว่าเด็กตาบอดจากทั้ง 2 โรงเรียนแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ เด็กตาบอดเลือนกลาง (Partially sighted หรือ Partially blind) และเด็กตาบอดสนิท (Blind) ทั้งนี้เด็ก ตาบอดเลือนกลางจะมีสนามแห่งประสบการณ์ (Field of experience) ดังเช่นเด็กสายตาสกปรกซึ่งส่งผล ให้การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเรื่องต่าง ๆ และการเรียนรู้เป็นไปได้ค่อนข้างเร็วเด็กรู้สึกรู้ว่าตนเป็น ส่วนหนึ่งในสังคมที่สามารถมีส่วนร่วมสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ มากกว่าเด็ก ตาบอดเลือนกลางซึ่งไม่เคยมีสนามแห่งประสบการณ์ (Field of experience) ในการสัมผัสหรือรับรู้ สิ่งต่าง ๆ อาจกล่าวได้ว่าไม่มีกรอบอ้างอิง (Frame of reference) ร่วมกับเด็กสายตาสกปรกซึ่งเป็นผลให้ การเรียนร่วมเป็นไปอย่างช้าและต้องอาศัยระยะเวลาในการทำ ความเข้าใจทั้งในบทเรียนและการใช้ ชีวิตร่วมกับเพื่อนนอกเวลาเรียน

เด็กตาบอดที่ปรับตัวได้ดีจะเป็นเด็กที่มีความสามารถพิเศษที่แสดงออกในห้องเรียนแล้ว ได้รับการยอมรับ อย่างกรณีดังกล่าวได้สอดคล้องกับ Cutsforth ( 1951 ) กล่าวว่าเด็กที่มีความผิดปกติทางการเห็นจะมีความใฝ่ฝันที่จะได้รับการยอมรับทางสังคม มีความสำเร็จส่วนบุคคล (อ้างถึง ในจิตวิทยาเด็กพิเศษ, 2527 : 348 )

เด็กสามารถปรับตัวในการเรียนในห้องเรียนได้ ตั้งแต่การเดินทางมาเรียนเด็กตาบอดได้ เรียนรู้การช่วยเหลือตัวเองโดยใช้ไม้เท้าเดิน และการขอความช่วยเหลือจากคนรอบข้างในการถามทางเวลานั่งรถประจำทางหรือสถานที่ที่ต้องการไป

การจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนและห้องเรียนมีส่วนสำคัญที่จะทำให้เด็กตาบอดในห้องเรียนปรับตัวในห้องเรียนได้ดี เมื่อสิ่งแวดล้อมดีความน่าสนใจในการเรียนในห้องเรียนจะเป็นส่วนสำคัญให้เด็กมีความต้องการมาเรียน อย่างไรก็ตามโรงเรียนหรือบุคลากรที่ปรึกษาจะพยายามจัดสภาพแวดล้อมในห้องให้มีความเป็นกันเองด้วยการสร้างความสัมพันธ์ของครูกับนักเรียนให้ไม่มีช่องว่างมากนักเช่นการให้โอกาสเด็กได้ทำกิจกรรมนอกเหนือจากการเรียนในเชิงวิชาการ

ในสภาพแวดล้อมที่ดีนั้นครูที่มีบทบาทสำคัญและเป็นที่ยอมรับกับเด็กตาบอดจะได้รับการยอมรับในการและสามารถปรับตัวได้ดี เพราะเด็กมีความเชื่อมั่นในการสอนของครูและคาดหวังจะเป็นแบบอย่างต่อไปในอนาคต ซึ่งสอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ ค.ญ.จากรุวรรณ นักเรียนตาบอดหญิงที่บอกกับผู้วิจัยว่าอนาคตอยากเป็นครูสอนหนังสือเพราะมีประสบการณ์ที่ดีกับครูผู้สอนและถือเป็นแบบอย่าง ซึ่งจะตั้งใจเรียนวิชานั้นๆเป็นพิเศษ และในห้องเรียนที่เหมาะสมของเด็กตาบอดส่วนหนึ่งก็คือการได้นั่งใกล้แหล่งสารที่จะให้ข้อมูล สำหรับการรับสารที่สำคัญที่สุดของเด็กตาบอดคือการฟัง ซึ่งนับเป็นกระบวนการสำคัญในการสื่อสารของเด็กที่พิการทางสายตา กรณีในห้องเรียนเด็กตาบอดจะเน้นการฟังจากครูผู้สอนเป็นหลัก ซึ่งครูผู้สอนทั้ง 2 โรงเรียนตระหนักถึงความสำคัญในการส่งสารให้เด็กจึงทำให้เด็กสามารถปรับตัวในการเรียนร่วมกับเพื่อนได้ เนื่องจากแหล่งสารที่ให้ข้อมูลมีความชัดเจน

การฟังของเด็กตาบอดจะมีหลายอย่างในวัน ๆ หนึ่งเมื่ออยู่ในห้องเรียนต้องฟังครูสอนอยู่กับเพื่อนก็ต้องคอยฟังเพื่อน แต่เด็กตาบอดจะมีทักษะการฟังที่ดีในระดับหนึ่งจากการวิจัย

การปรับตัวในการอยู่ร่วมกันในห้องเรียนมิได้หมายความว่าเด็กตาบอดทุกคนจะสามารถปรับตัวได้ซึ่งจะพบว่ายังมีเด็กตาบอดบางคนที่ไม่สามารถปรับตัวอยู่ในสังคมได้ซึ่งเด็กตาบอดจะไม่สามารถรับรู้ได้ว่าพฤติกรรมที่แสดงออกนั้นสังคมปกติไม่ยอมรับ ส่งผลให้เพื่อนนักเรียนบางคนไม่สามารถปรับตัวเข้ากับเด็กตาบอดได้ก็จะแยกตัวออกไป

การจัดการศึกษาให้แก่เด็กที่มีความบกพร่องทางการเห็นเหล่านั้นต้องจัดเป็นการศึกษาพิเศษซึ่งจำเป็นต้องอาศัยครูได้รับการฝึกฝนมาเฉพาะ ทำให้พบได้ว่าครูผู้ที่มีหน้าที่ในการสอนนั้นจะต้องได้รับการฝึกฝนให้มีความเฉพาะอย่างแทนที่จะให้เป็นครูที่มีได้มีความเข้าใจ และทางด้านเนื้อหาวิชาเรียนมีนักวิจัยได้ทำการออกแบบทดสอบเพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของเด็กตาบอดว่าผลสัมฤทธิ์ในวิชาต่างๆไม่แตกต่างจากเด็กสายตาปกติ ยกเว้นในสาขาวิชาคณิตศาสตร์ ผลสัมฤทธิ์ค่อนข้างต่ำกว่าเด็กปกติซึ่งสอดคล้องจากการศึกษาที่ได้สัมภาษณ์เด็กตาบอดส่วนมากจะไม่ชอบวิชาคำนวณ และจะมีปัญหากับวิชาดังกล่าวซึ่งส่งผลไปถึงการสร้างความสัมพันธ์และการปรับตัว

เพศมีผลต่อการปรับตัวอาทิ เด็กตาบอดผู้หญิงจะมีความสนิทสนมได้ในระดับดีและเข้าถึงกับครูผู้สอนผู้หญิงมากกว่าครูผู้ชาย ส่วนหนึ่งเป็นเพราะการปลูกฝังเรื่องขนบธรรมเนียมไทย เช่น เรื่องการรักษานวลสงวนตัวของหญิงไทยจึงส่งผลให้การให้ความสนิทหรือไว้ใจเพศตรงข้ามต้องอาศัยระยะเวลามากกว่าเพศเดียวกัน

### 3. การปรับตัวของเด็กสายตาศึกษาในการเรียนร่วมกับเด็กตาบอดในห้องเรียนร่วม

การศึกษาพบว่าเด็ก แบ่งเป็น 2 กลุ่ม

3.1 เด็กที่ไม่สามารถปรับตัวในการมีเพื่อนตาบอดอยู่ในห้อง เด็กกลุ่มนี้ก็จะไม่สนใจเพื่อนที่ตาบอด จะช่วยเพื่อนเมื่อครูสั่งเท่านั้น และไม่สนใจว่าเพื่อนตาบอดจะเป็นอย่างไร โดยมากจะเป็นเด็กที่นั่งอยู่หลังห้อง หรือนั่งคนละฝั่งกับเด็กตาบอด ซึ่งจะไม่สนิทกับเด็กตาบอดเท่าที่ควรก็ จะไม่มีการสื่อสารระหว่างกัน และจะเลี่ยงการให้ความช่วยเหลือเพื่อนเมื่อเจอ และเพศต่างกันเป็นอุปสรรคในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างกันเพราะเด็กอยู่ในช่วงวัยรุ่น ถ้ามีการสนิทสนมกันเป็นพิเศษก็จะตกเป็นเป้าจากเพื่อนๆ ในห้อง

เด็กนักเรียนหญิงที่ต้องปรับตัวในการเรียนร่วมกับเพื่อนตาบอดที่เป็นนักเรียนชาย นั้น โดยมากเด็กนักเรียนหญิงจะอาศัยพื้นฐานความสงสารในการให้ความช่วยเหลือเพื่อน แต่ในการศึกษาในห้องเรียนที่ผู้วิจัยศึกษาพบว่า กรอบของสังคมถูกจำกัดทำให้เด็กนักเรียนหญิงไม่กล้าให้ความช่วยเหลือเพื่อนเด็กตาบอดชาย แต่ความเป็นจริงจากการศึกษาการปรับตัวของเด็กนักเรียนหญิงจะง่ายกว่าแต่ไม่กล้าแสดงออก ทั้งวัฒนธรรมองค์กรของสถานศึกษามีส่วนทำให้การอยู่ร่วมกันของเด็กถูกจำกัด

ทางด้านเด็กนักเรียนชายที่ต้องปรับตัวกับเพื่อนตาบอดที่เป็นนักเรียนหญิงนั้นเด็กกลุ่มนักเรียนหญิงที่ไม่ให้ความสนใจว่ามีเพื่อนที่พิการก็มี และจะไม่สนใจว่าเพื่อนในห้องเป็นอย่างไรเด็กกลุ่มเหล่านี้จะไม่เข้าหาเพื่อนที่ตาบอดและระยะห่างในการนั่งก็จะอยู่ไกลจากเพื่อนที่ตาบอด ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเด็กที่มีความคล้ายคลึงกันจะสามารถพึ่งพิงกันได้แต่ปรากฏว่าในห้องเรียนที่ศึกษาจะมีกลุ่มที่ไม่สามารถรับเพื่อนที่พิการแต่จะเก็บเงียบและไม่แสดงอาการ ยกเว้นแต่มีการสัมภาษณ์ในการเก็บข้อมูลทำให้ผู้วิจัยทราบว่า ความจริงเด็กบางคนก็ไม่กล้าบอกเพื่อนว่าเขาไม่สามารถยอมรับเพื่อนที่ตาบอดได้เพราะเพื่อนพิการ

3.2 เด็กที่สามารถปรับตัวในการมีเพื่อนอยู่ในห้อง เด็กกลุ่มนี้จะนั่งใกล้กับเพื่อนที่ตาบอด จะคอยให้ความช่วยเหลือเพื่อน และจะยอมรับและทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อน โดยเฉพาะการให้ความช่วยเหลือเพื่อนเมื่อต้องการให้ช่วย เพศเดียวกันก็จะมีความสัมพันธ์ได้ง่ายกว่า และในส่วนของ การสื่อสารจะตั้งอยู่บนพื้นฐานของความสัมพันธ์ โดยที่ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนตาบอดกับเพื่อนสายตาศึกษาจะเป็นแบบสมมาตร ที่จะตั้งอยู่บนพื้นฐานความเสมอภาค

## ข้อเสนอแนะ

ในการศึกษางานวิจัยในครั้งนี้ การศึกษาจะศึกษากระบวนการสื่อสารของเด็กตาบอดในการเรียนร่วมกับเด็กสายตาศปกติในห้องเรียน

### 1. การจัดตำแหน่งที่นั่งของเด็กตาบอดในห้องเรียนร่วม

ปัจจัยสำคัญในการสนับสนุนการเรียนของเด็กตาบอดให้ประสบความสำเร็จประการหนึ่งคือการจัดตำแหน่งที่นั่งของเด็กตาบอดกับเด็กสายตาศปกติที่นั่งข้าง ๆ ควรคำนึงถึงสิ่งสำคัญดังต่อไปนี้

1.1 ควรจัดที่นั่งสลับระหว่างเด็กสายตาศปกติกับเด็กตาบอดเพื่อเอื้ออำนวยต่อการช่วยเหลือและพึ่งพาซึ่งกันและกัน นอกจากนี้ยังเป็นส่วนหนึ่งที่ไม่ทำให้เกิดความรู้สึกแปลกแยกแตกต่างระหว่างเด็กสายตาศปกติกับเด็กตาบอด ไม่สร้างความรู้สึกว่าตนเป็นปมด้อยในห้องให้เกิดขึ้นกับเด็กตาบอดและเอื้ออำนวยต่อการปรับตัวให้เข้ากับเพื่อนร่วมชั้นได้เร็วเนื่องจากไม่ได้จับกลุ่มอยู่กับเฉพาะเด็กตาบอดด้วยกัน

1.2 เด็กสายตาศปกติที่นั่งข้าง ๆ ควรเป็นเพศเดียวกันกับเด็กตาบอดเพื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างกันได้เร็วและมีความไว้วางใจในการปรึกษาเรื่องการเรียนและเรื่องอื่น ๆ ได้ง่ายกว่าเพศตรงข้าม ซึ่งหากไม่มีความไว้วางใจกันจะส่งผลให้ความเข้าใจในปัญหาเป็นไปได้ยาก

### 2. การอบรมบุคลากรที่เกี่ยวข้อง

ในการใช้ชีวิตร่วมกันในห้องเรียนนั้นทั้งครูและเด็กสายตาศปกติควรได้รับข้อมูลข่าวสารเบื้องต้นที่จำเป็นเกี่ยวกับเด็กตาบอด อาทิ พฤติกรรมที่แสดงออกถึงการเสียใจ โกรธ เบื่อ และอื่น ๆ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งในการสังเกตพฤติกรรมของเด็กเป็นนำไปปรับปรุงการสื่อสารระหว่างกันในครั้งนี้ต่อไป นอกจากนี้อาจอาศัยสื่อสิ่งพิมพ์เป็นส่วนประกอบ อาทิ โปสเตอร์ที่บอกกล่าวรายละเอียดที่จำเป็นต้องการอยู่ร่วมกันระหว่างเด็กสายตาศปกติและเด็กตาบอด

นอกจากนี้ในการอบรมบุคคลที่เกี่ยวข้อง อาทิ เด็กที่นั่งใกล้ ๆ เด็กตาบอดส่วนหนึ่งเป็นการปูพื้นฐานทางความคิดในเรื่องการให้ความช่วยเหลือผู้อื่นก่อนว่า และยอมรับในคุณค่าของบุคคลที่พิการทางสายตา

### 3. สื่อการสอน

ปัจจุบันมีสื่อการเรียนการสอนในหลากหลายรูปแบบให้เลือกนำมาใช้ในแต่ละรายวิชา ผู้บริหารหรือผู้มีอำนาจในการตัดสินใจควรพิจารณาในการจัดสรรงบประมาณสำหรับซื้อสื่อการเรียน



เรียนการสอนมาใช้ในห้องเรียน อาทิ วัสดุทัศน เทปคลาสเซ็ท เป็นต้น เพื่อสร้างความหลากหลายในการเรียนการสอน และเป็นส่วนหนึ่งในการสนับสนุนการเรียนการสอนในห้องเรียนร่วมให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ทั้งนี้สื่อดังกล่าวมีอายุการใช้งานยาวนานและใช้ได้ทั้งกับเด็กสายตาปกติและเด็กตาบอด

### ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยในอนาคต

1. ปัจจัยใดที่ส่งผลกระทบต่อกระบวนการสื่อสารที่ทำให้เด็กตาบอดสามารถรับสารในการเรียนร่วมในห้องเรียนร่วมได้ดีที่สุด
2. พฤติกรรมการสื่อสารและการปรับตัวของเด็กตาบอดในการเรียนร่วมกันในห้องเรียนเป็นอย่างไร
3. ประสิทธิภาพในโครงการเรียนร่วมในช่วงแรกของการเริ่มโครงการมีความแตกต่างกับในยุคนี้อยู่หรือไม่
4. การสื่อสารที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน ของเด็กตาบอด

สถาบันวิทยบริการ  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

## รายการอ้างอิง

### ภาษาไทย

กาญจนา แก้วเทพ. สื่อสารมวลชน ทฤษฎีและแนวทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งแรก. กรุงเทพมหานคร :  
สำโรงพิมพ์ ภาพพิมพ์, 2541.

กาญจนา แก้วเทพ. เอกสารการสอนวิชา การวิจัยคุณภาพ. คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์  
มหาวิทยาลัย, 2545.

คณะวิชาครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏวไลยอลงกรณ์. การศึกษาพิเศษ การจัดการศึกษาแบบเรียนร่วม. สำนัก  
พิมพ์ คณะวิชาครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏวไลยอลงกรณ์, 2537.

คณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ. แผนการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการแห่งชาติ พ.ศ. 2540-  
2544. , 2540.

จรัล ทองปิยะภูมิ. การศึกษาสภาพปัญหาการบริหารโรงเรียนในโครงการเรียนร่วม สำหรับนักเรียน  
ที่มีความบกพร่องทางการเห็น. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาการบริหารการศึกษา  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531.

แจ๊คเกอร์ลิน เมอร์คาเตอร์. การสื่อสารของผลิตภัณฑ์เพื่อคนตาบอด. มหาบัณฑิต คณะวารสารศาสตร์  
ธรรมศาสตร์, 2544.

ฉวีรัชนีกร วิเศษศิลป์พานนท์. การปรับตัวทางสังคมของเด็กกำพร้าในสถานสงเคราะห์ ศึกษาเฉพาะ  
กรณีสถานสงเคราะห์เด็กหญิงภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จังหวัดอุดรราชธานี. วิทยานิพนธ์  
ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาสังคมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537.

ฉัตรนันทน์ อนวัชศิริวงศ์. การสื่อสารระหว่างบุคคล. พิมพ์ครั้งแรก. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2526.

ฉัตรนันทน์ อนวัชศิริวงศ์. การสื่อสารในกลุ่ม. กรุงเทพมหานคร: พิมพ์ที่รุ่งแสงการพิมพ์, 2534.

ธนวดี บุญลือ. เอกสารการสอนชุดวิชาหลักและทฤษฎีการสื่อสาร. มหาวิทยาลัย

สุโขทัยธรรมาราช. พิมพ์ครั้งที่ 1. บริษัทโรงพิมพ์สหมิตร จำกัด, 2529.

นิภา นิธยาน. การปรับตัวและบุคลิกภาพ จิตวิทยาเพื่อการศึกษาและชีวิต. พิมพ์ครั้งที่ 1.

กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ที่สารศึกษาการพิมพ์, 2520.

นิตา ชูโต. การวิจัยเชิงคุณภาพ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ที่ ที เอ็น การพิมพ์, 2540.

ประมะ สตะเวทิน. หลักนิเทศศาสตร์. ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์

มหาวิทยาลัย, พิมพ์ ครั้งที่ 7, ห้างหุ้นส่วนจำกัด ภาพพิมพ์, เมษายน 2533.

พนิต เงามม. การพึ่งพาข่าวสารทางสื่อสิ่งพิมพ์ของคนหนุ่มสาว. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต

ภาควิชาวาริชวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541.

พิชญารัตนพล. พฤติกรรมกรรมการสื่อสาร ความคาดหวังผลประโยชน์และความน่าเชื่อถือ ของรายการ

วิทยุ เพื่อสังคมและชุมชน : ศึกษากรณีสถานีวิทยุชุมชน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.

พิมพ์พรรณ วรชุตินธร. จิตวิทยาเด็กพิเศษ. สถาบันราชภัฏธนบุรี, 2542.

พัชนี เขชจรชยา. แนวคิดหลักนิเทศศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: เบล โล่การพิมพ์, 2538.

ระวีวรรณ ประกอบผล. หลักและทฤษฎีการสื่อสารหน่วยที่ 3 องค์ประกอบและกระบวนการ

สื่อสาร. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช. พิมพ์ครั้งที่ 1. โรงพิมพ์สหมิตร จำกัด, 2529.

รักศักดิ์ ชัยรัฐจวนสกุล. อาจารย์สอนคอมพิวเตอร์ ศูนย์พัฒนาสมรรถภาพคนตาบอด ปากเกร็ด.

วันที่ 17 กันยายน 2545. สัมภาษณ์.

วงพักตร์ ภูพันธ์ศรี. จิตวิทยาเด็กนอกกระดับ(เด็กพิเศษ). กรุงเทพมหานคร: พิมพ์ที่ภาควิชา

จิตวิทยา คณะศึกษาศาสตร์ รามคำแหง, 2526.

- วรวรรณ คงคล้าย. ปัญหาในการสื่อสารของคนหูหนวกในชีวิตประจำวันเกี่ยวกับการค้าขาย.  
ภาควิชา ประชาสัมพันธ์ วิทยาลัยนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.
- วราภา จิระรัตนวรรณ. กระบวนการสื่อสารระหว่างครูข้างถนนมุณีนิธิสร้างสรรค์เด็กกับเด็กเร่ร่อน.  
วิทยาลัยนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544.
- วิไลวรรณ จุติพลธำรง. การเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับปัญหาเด็กด้อยโอกาส ความตระหนัก ความเชื่อ  
ถือและ การตัดสินใจของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครในการให้การสนับสนุนองค์กร  
เอกชนที่พัฒนาเด็กและเยาวชน. วิทยาลัยนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาวารสารสนเทศ  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.
- เวทีณี สตะเวทิน. การสื่อสารในการจัดการประชามขบางลำภู. วิทยาลัยนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต  
ภาควิชาประชาสัมพันธ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.
- ศศโสฬส จิตรวานิชกุล. การศึกษาพฤติกรรม ความสนใจและความต้องการในการเปิดรับสื่อ  
ของคนตาบอดในเขตกรุงเทพมหานคร. ภาควิชาสื่อสารมวลชน วิทยาลัยนิพนธ์ปริญญา  
มหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.
- ศึกษาริการ,กระทรวง กรมสามัญศึกษา หน่วยศึกษานิเทศก์. การเรียนร่วมนักเรียนตาบอดในโรง  
เรียนปกติ. (ม.ป.ท., ม.ป.ป.).
- สงวน สุทธิเลิศอรุณ. พฤติกรรมมนุษย์กับการพัฒนาคน. พิมพ์ครั้งที่ 2. โรงพิมพ์ทิพย์วิสุทธิ, 2545.
- สมควร กวียะ. การสื่อสารมวลชน บทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบต่อสังคม. กรุงเทพมหานคร :  
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2531.
- สวนิต ขามภักย์. แบบจำลองการสื่อสารสำหรับสื่อสารมวลชน. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528.
- สุชา จัณฑ์เอม. จิตวิทยาเด็กพิเศษ. ภาควิชาจิตวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.  
กรุงเทพมหานคร: พิมพ์ที่อักษรบัณฑิต, 2528.

สุชา จัณฑ์เฒ. จิตวิทยาทั่วไป. ภาควิชาจิตวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

พิมพ์ครั้งที่ 9: กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2539.

สุปาณี สนธิรัตน์. จิตวิทยาเด็กพิเศษ. ภาควิชาจิตวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2527.

สุวรรณณี เตชะวิรัชชน. พฤติกรรมการณ์สื่อสารกับความพึงพอใจในการทำงานและการปรับตัวในการทำงานของ คนญี่ปุ่นที่เข้ามาทำงานในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ภาควิชาสัมพันธ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541.

สุโขทัยธรรมาราช, มหาวิทยาลัย. เอกสารการสอนชุดวิชา สื่อสารเพื่อการพัฒนา. หน่วยที่ 1-8 สาขาวิเทศศาสตร์ พิมพ์ครั้งที่ 4 : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช, 2533

โสภณ สารสัมฤทธิ์ผล. ความคิดเห็นของครูภาษาไทยและนักเรียนตาดบอดเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษา ในโรงเรียนสอนคนตาบอดและโรงเรียนในโครงการเรียนร่วมสอนนักเรียนตาบอด. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ การศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.

อรวรรณ ปิลันธน์โอวาท. การสื่อสารเพื่อการ โน้มน้าวใจ. พิมพ์ครั้งที่ 2. สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.

อภิรดี เกตุเงิน. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนตาบอด ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ด้วยเทปเสียงรูปแบบสารคดีกับรูปแบบละคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์, 2539.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาษาอังกฤษ

Rogow, S. " Mainstreaming : It Can Work For Blind Children. " In Readings in Special Education . Edited by R. Garland. Connecticut : Special Learning Corporation, 1980.

Unesco. Unesco Expert Meeting on Special Education : Final Report. Paris:Unesco Headquarters,1979.

Wang , M.C. , and Baker , E.T. " Mainstreaming Program : Design Features and Effects." The journal Of Special Education 4 ( 1985 ) : 517.



สถาบันวิทยบริการ  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

## ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวเกศกัญญา ชาญเขียวกอบกิจ เกิดเมื่อวันที่ 20 ตุลาคม พ.ศ.2515 ที่จังหวัด กรุงเทพมหานคร บิดานายชาญและมารดานางพรสมน ชาญเขียวกอบกิจ สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี จากคณะนิเทศศาสตร์ สาขาสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ เมื่อปี พ.ศ.2539

ประสบการณ์ทำงานหลังจากที่จบการศึกษาได้เข้าทำงานที่ฝ่ายข่าว UTV ในตำแหน่งผู้สื่อข่าว และหลังจากนั้นก็ได้เบนความสนใจมาประกอบอาชีพด้านประชาสัมพันธ์ และในปี พ.ศ.2544 ได้เข้าศึกษาระดับปริญญาโท สาขานิเทศศาสตร์พัฒนาการ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย รุ่น 7



สถาบันวิทยบริการ  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย